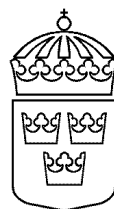

Riksdagens protokoll

2004/05:12

Tisdagen den 12 oktober

Protokoll
2004/05:12

Kl. 13.30 – 15.52
18.00 – 21.01

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 28 och 30 september samt för den 1 oktober.

2 § Återtagande av plats i riksdagen

Förste vice talmannen meddelade att *Mikael Damberg* (s) återtagit sin plats i riksdagen från och med tisdagen den 5 oktober, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Christer Erlandsson*.

3 § Anmälan om ledigheter

Förste vice talmannen anmälde att *Kerstin-Maria Stalin* (mp) beviljats fortsatt sjukledighet under tiden den 4 oktober–14 november samt att *Jan Lindholm* (mp) inträtt som ersättare för *Kerstin-Maria Stalin*.

Förste vice talmannen anmälde att *Maria Wetterstrand* (mp) beviljats föräldraledighet under tiden den 11 oktober 2004–11 januari 2005 samt att *Gunvor G Ericson* (mp) inträtt som ersättare för *Maria Wetterstrand*.

4 § Ansökan om ledighet

Förste vice talmannen meddelade att *Anders Ygeman* (s) ansökt om föräldraledighet under tiden den 1 november 2004–10 april 2005.

Kammaren biföll denna ansökan.

Förste vice talmannen anmälde att *Tomas Agenberg* (s) skulle inträda som ersättare för *Anders Ygeman*.

5 § Meddelande om information från regeringen

Förste vice talmannen meddelade att *torsdagen den 21 oktober kl. 15.00* skulle miljöminister Lena Sommestad redogöra för resultatet av OECD:s miljögranskning av Sverige.

6 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellationerna 2004/05:25, 26, 27 och 31

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:25 om beskattning av energisparande åtgärder från Gunnar Andrén (fp)

Interpellation 2004/05:26 om beskattning av fastigheter från Gunnar Andrén (fp)

Interpellation 2004/05:27 om lån från Sveriges jordbrukare till staten från Birgitta Sellén (c)

Interpellation 2004/05:31 om medlemsavgifter till EU, EU-medel till bönderna och utgiftstaket i budgeten från Staffan Danielsson (c)

Interpellationerna kommer att besvaras den 19 oktober 2004.

Orsaken är plenifri vecka i kammaren samt resa.

Stockholm den 5 oktober 2004

Finansdepartementet

Bosse Ringholm

Interpellation 2004/05:32

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:32 av Ulf Sjösten (m) om utbetalning av EU-stöd 2004

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 12 oktober 2004.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.

Stockholm den 4 oktober 2004

Jordbruksdepartementet

Ann-Christin Nykvist

Enligt uppdrag

Anders Perklev

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2004/05:38

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:38 av Maria Larsson om sexualbrottslagstiftningen

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 21 oktober 2004.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.
Stockholm den 29 september 2004
Justitiedepartementet
Thomas Bodström

Prot. 2004/05:12
12 oktober

Interpellation 2004/05:39

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:39 av Linnéa Darell (fp) om arbetsgivarnas sjuklöneansvar

Interpellationen kommer att besvaras fredag den 22 oktober 2004.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokad resa.

Stockholm den 29 september 2004

Socialdepartementet

Hans Karlsson

Enligt uppdrag

Erna Zelmin

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2004/05:46

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:46 av Chatrine Pålsson (kd) om larmet om läkemedlet Vioxx

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 8 november 2004.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 8 oktober 2004

Socialdepartementet

Ylva Johansson

Enligt uppdrag

Erna Zelmin

Expeditions- och rättschef

7 § Svar på interpellation 2004/05:35 om ersättningsjobb till Värmland

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Marie Engström har frågat vilka åtgärder som jag avser att vidta för att skapa ersättningsjobb i Värmland med anledning av den förändring i Försvarsmaktens grundorganisation som redovisats i propositionen (2004/05:5) *Vårt framtida försvar*.

Låt mig först säga att den oro som många försvarsanställda och andra berörda känner ska tas på allvar. Regeringen har ett ansvar för att stödja kvinnor och män och de regioner som påverkas av förändringarna inom försvaret. Regeringen kommer därför att ta ett särskilt stort ansvar i form av riktade åtgärder till de regioner som berörs mest av försvarsomställningen.

Redan i försvarspropositionen presenteras följande insatser för Kristinehamn:

- Statens institutionsstyrelse (SiS) etablerar en ny institution i Kristinehamn.
- Till Kristinehamn förläggs utökad internationell verksamhet inom Statens räddningsverk (SRV). Verksamheten är tänkt att hantera frågor som rör humanitära och civila insatser i fredsoperationer, katastrofer och återuppbyggnad.

Därutöver inleds ett särskilt omställningsarbete för att stödja regionen. Till grund för detta ligger det omfattande arbete som redan bedrivits inom ramen bland annat för den regionala utvecklingspolitiken, näringspolitiken och arbetsmarknadspolitiken samt de erfarenheter som gjorts i samband med tidigare försvarsomställningar.

Regeringen har bland annat uppdragit till landshövdingen vid Länsstyrelsen i Värmlands län att, i nära samråd och samarbete med andra viktiga aktörer, föreslå lämpliga åtgärder för ökad konkurrenskraft, hållbar tillväxt och sysselsättning i Värmland.

Därutöver har regeringen uppdragit till förra landshövdingen Gerd Engman att som särskild kontaktperson för regeringens räkning följa och aktivt delta i länsstyrelsens arbete. Kontaktpersonens fokus ska vara det lokala näringslivets dynamik, samverkan och förnyelse.

Förre riksdagsledamoten Jan Bergqvist har också utsetts till statlig utredare med uppdraget att föreslå lämpliga lokaliseringar av statliga arbetstillfällen till Östersund, Arvidsjaur, Kristinehamn och Gotland. Jan Bergqvists uppdrag ska redovisas till regeringen senast den 15 januari 2005.

Rent allmänt menar jag att tillväxtpotentialen för Karlstads- och Kristinehamnsregionen bland annat ligger i att utveckla regionala och nationella innovationssystem som främjar fortsatt tillväxt inom tillverkningsindustrin. Jag är medveten om den oro som finns för att en nedläggning av Försvarsmaktens verksamhet skulle kunna få negativa konsekvenser för den strukturomvandling som skett inom industrin i regionen.

Regeringen kommer att arbeta aktivt med de problem och de möjligheter som uppstår under kommande försvarsomställning. Min sammantagna bedömning är att Värmland framgångsrikt kommer att kunna hantera omställningsproblemen.

Anf. 2 MARIE ENGSTRÖM (v):

Herr talman! Jag får tacka för svaret. Jag ska ge lite bakgrund.

I dag har vi ca 11 500 personer arbetslösa i Värmland. Cirka hälften av dem finns i så kallade arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Skillnaderna inom länet är ganska stora. Totalt sett är arbetslösheten högre i Värmlands län jämfört med snittet i riket. Det måste man ha med sig i diskussionen.

A 9 är i dag den näst största arbetsgivaren i Kristinehamn. Man syssetsätter ca 550 personer. En flytt av A 9, som det är fråga om i det här fallet, skulle innebära att inte bara de 550 personerna mister sina jobb. Det handlar också om många så kallade kringarbeten.

Man får inte heller glömma bort den koppling som finns mellan A 9 och Bofors och andra industrier i regionen. Det är oerhört viktigt ur ett arbetsmarknadspolitiskt perspektiv. Det finns en tillväxtpotential inom stål- och verkstadsindustrin i regionen. Det har hittills varit en ganska nödvändig motor. Det är många gånger gamla Bergslagsregioner med en-sidig näringslivsstruktur som behöver ha olika typer av injektioner. Det måste man ha med sig i diskussionen.

Vad gäller de förslag som har framkommit i försvarspropositionen om olika typer av insatser är det helt riktigt att man via Statens institutionsstyrelse och via utökning av Räddningsverkets verksamhet tillskapar nya jobb i Värmland. Men om man också räknar in flytten av Försvarsmaktens logistikavdelning och Försvarets sjukvårdscentrum är det ändå totalt sett en nettoförlust på ca 400 jobb. Då räknar man bara i reda jobb och inte medräknat några kringeffekter.

Jag vet att landshövdingen i Värmland har fått ett mycket viktigt uppdrag, och jag är säker på att hon kommer att utföra det alldeles utmärkt. Jag vet att Gerd Engman är regeringens kontaktperson. Jag vet att Jan Bergqvist, som har mångårig erfarenhet som riksdagsledamot och ordförande i finansutskottet, ska jobba vidare med att föreslå statliga ersättningsjobb. Men man måste också beakta att det finns andra problem i dag i Värmland som också kan försvåra arbetet med ersättningsjobb. Det gäller till exempel på kommunikationssidan, som säkert Ulrica Messing är väl medveten om.

Till exempel lägger man ned Linx linje Stockholm–Oslo vid årsskiftet, flygplatserna i Hagfors och Torsby får inte de bidrag de skulle behöva från Rikstrafiken, flygplatsen i Karlstad är ifrågasatt, det finns en lång rad investeringar i vägnätet som skulle behöva göras – och så vidare. Detta får man också ta med när man diskuterar de ersättningsjobb som kommer att bli nödvändiga för Värmland.

Jag skulle vilja ställa några frågor till Ulrica Messing: Innebär Jan Bergqvists uppdrag att ersätta samtliga jobb fullt ut? Vilka statliga myndigheter skulle kunna komma in fråga? Kommer man att beakta att Karlstad och Hammarö mister ca 125 jobb i och med den här flytten? Kommer man att göra någonting åt det som händer inom ramen för kommunikationerna i Värmland just nu?

Anf. 3 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag tar med mig den bild och de medskick som Marie Engström ger när det gäller situationen i Kristinehamn i synnerhet men också i Värmland i allmänhet.

Jag vill understryka det jag sade i min inledning: Det arbete vi nu gör med anledning av försvarsomställningen bygger väldigt mycket på erfarenheterna av tre tidigare försvarsomställningar. Vi kan se att ett långsiktigt arbete ger förutsättningar att hitta en ny identitet för orter och skapa ett bredare näringsliv, och det är också syftet.

Vi kan se på erfarenheterna från både Falun och Sollefteå: Runtomkring de platser där försvaret tidigare var en väldigt tydlig identitet för orten eller regionen går det att hitta nya, positiva verksamheter.

Det betyder inte att det alltid är enkelt eller går fort. Jag är oerhört medveten om det. Just nu finns det därför många enskilda kvinnor och män som är upprörda över det förslag till ny organisation som vi har lagt

fram, och jag har också respekt för det. Men det betyder inte att staten inte ska göra ett viktigt arbete. Där är uppdraget till landshövdingen och till kontaktpersonerna oerhört viktigt – för att koppla till det som finns som tillväxtpotentialer i Värmland och i Kristinehamn, men också för att ta med oss erfarenheterna från tidigare omställningar.

Sedan är infrastrukturen alltid en oerhört viktig fråga. Med tanke på vår geografi i Sverige med långa avstånd mellan orter och mellan regioner, men självklart också med tanke på vårt geografiska läge generellt långt uppe i norr och med en industri som i så stor utsträckning lever på export, är infrastrukturen väldigt viktig för att göra Sverige rundare och knyta ihop olika delar av vårt land. Här pågår just nu ett arbete och en dialog med bland annat Rikstrafiken om ansvaret för flygplatserna i framtiden. Rikstrafiken är en myndighet som har ett tydligt regionalpolitiskt uppdrag.

När det gäller de konkreta frågorna om Jan Bergqvists uppdrag är regeringens ambition inte enbart att ersätta de arbetstillfällena som nu går förlorade i och med försvarsomställningen med statliga jobb. Regeringens inriktning är också att hjälpa till att skapa nya privata arbetstillfällena, att försöka bredda arbetsmarknaden och ge förutsättningar för nya företag eller för befintliga företag att utvecklas och växa. Det ingår också i uppdraget till landshövdingen och kontaktpersonerna.

Vilka myndigheter som Jan Bergqvist kan tänkas föreslå regeringen att utlokalisera vet vi inte. Då hade vi inte gett Jan Bergqvist uppdraget. Vår tanke är att titta på vilken statlig verksamhet som skulle platsa på de fyra utpekade orterna samt hur statliga arbetstillfällena skulle kunna hjälpa till att bredda den arbetsmarknad som redan finns lokalt och dessutom generera ytterligare kringeffekter när det gäller till exempel privata arbetstillfällena. Att tänka i den helheten är en viktig utgångspunkt för Jan Bergqvist – inte bara lyfta upp en myndighet och luftlandsätta den någonstans utan fundera på vilka verksamheter som har en potential och en förutsättning att kunna utvecklas på de fyra orter som berörs mest med anledning av försvarsomställningen.

Anf. 4 MARIE ENGSTRÖM (v):

Herr talman! Jag vill först säga att jag förstår att försvaret måste omstruktureras. Vi har en annan omvärld, och det finns skäl att göra besparingar inom försvaret. Där tror jag att vi är överens, jag och Ulrica Messing.

Vad jag tror kan upplevas som frustrerande för värlänningarna är att de försvarsanläggningar som det är fråga om inte ska läggas ned utan flyttas. Man har inte klart och tydligt kunnat se, kanske inte ens i propen, vilka besparingar som egentligen görs. Hela tiden har det handlat om att de tre anläggningar vi pratat om – en i Kristinehamn, en i Karlstad och en i Hammarö – ska flyttas till andra orter. Då tror jag att det blir lite svårare att sälja in, så att säga, en omstrukturering av försvaret.

Jag tror också att det är nödvändigt att ta del av tidigare erfarenheter. Det går säkert att utifrån dem hitta nya infallsvinklar. Det är säkert att man måste ersätta statliga jobb med andra statliga jobb, även om man måste se detta som en motor i en region som har hög arbetslöshet.

Det är naturligtvis också riktigt som Ulrica Messing säger att Rikstrafiken måste ha ett regionalpolitiskt uppdrag. Vi får väl hoppas att Riks-

trafiken tittar lite närmare på Värmland i det här sammanhanget eftersom väldigt mycket handlar om Värmland och Värmlands möjligheter att tillskapa ny sysselsättning just nu.

När det gäller möjligheterna att skapa nya privata arbetstillfällen tycker jag det är oerhört viktigt att man kan göra detta. Det handlar ju väldigt mycket om att kunna tillskapa högre skatteintäkter i de enskilda kommunerna i regionen. Man kommer naturligtvis att tappa skatteintäkter, och vi måste ha detta inflöde utifrån via privata företag. Det är helt riktigt. Men är regeringen då beredd att jobba vidare för att underlätta för små och medelstora företag att växa och bli större? Det gäller till exempel frågan om riskkapital och annat som är nödvändigt för företag. Många pratar om krånglet och byråkratin, och det finns också andra frågor som till exempel vi från Vänsterpartiet har lyft fram när det gäller mindre företag och skattefrågor.

Anf. 5 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Tillgången till riskkapital är en oerhört viktig fråga på många platser. Man behöver inte komma särskilt långt utanför våra tre storstadsområden för att många företagare ska vittna om problemen med att få tillgång till riskkapital.

Jag skulle vilja säga att den som i dag tar risker för små företag utanför de tre stora storstadsområdena nästan alltid är det offentliga – i form av Almi, i form av Nutek, i form av Norrlandsfonden eller i form av ett IUC. Det är för få privata riskkapitalister som vågar, vill eller orkar vara med inledningsvis. Det har vi sett när vi har arbetat med försvarsomställning i de tidigare försvarsbesluten, och det är jag övertygad om att vi också kommer att möta väldigt mycket i samband med det förslag till omstrukturering av försvaret som nu föreligger.

Att fundera på hur vi kan fånga upp de idéer som finns bland befintliga företag så att de kan utvecklas och växa, hur vi kan hjälpa kommuner med till exempel lokaler för företag och hur vi kan få tillgång till riskkapital för nya företag som ska etableras – detta, menar jag, är en lika viktig fråga för landshövdingen och för kontaktpersonerna som att fundera över vad man kan hjälpa Janne Bergqvist med i hans uppdrag att utlokalisera myndigheter. Vi vill se mer av också privata arbetstillfällen på de fyra orter som nu berörs allra mest av försvarsbeslutet.

Anf. 6 MARIE ENGSTRÖM (v):

Herr talman! Jag tror att vi kommer att återkomma till de här frågorna i kammaren under hösten och under våren. Jag tror inte på något sätt att detta blir klart i dag, utan detta är en process. Det är en omställningsprocess för försvaret, och det är en process för att skapa sysselsättning på de orter som kommer att drabbas av försvarsomställningen. Det är jag övertygad om.

För att återgå till mitt hemlän Värmland tror jag inte riktigt att jag fick svar från Ulrica Messing när det gällde tågförbindelsen Stockholm–Oslo. I dag vet jag att SJ:s vd har varit i Karlstad och sagt att den här linjen inte är lönsam. Den linje som körs i dag kommer att läggas ned.

Prot. 2004/05:12
12 oktober

Svar på
interpellationer

Vad är det som kommer att hända? Det är viktigt att vi får ett klart och tydligt besked snart. Att gå och vänta är inte bra.

Så går jag över till frågan om riskkapital för företag. Jag håller helt och hållet med Ulrica Messing att riskkapitalet ofta inte vill leta sig till de områden i landet där det verkligen behövs. För något år sedan fanns en diskussion om att staten skulle kunna gå in med till exempel statliga kreditgarantier. Lever de funderingarna kvar? I årets budgetuppgörelse har vi kommit överens om att ge mer resurser till kreditgarantiföreningar. Kan det vara något att gå vidare på den vägen? I Värmland finns det en väl fungerande kreditgarantiförening, som i och för sig är i sin linda men som jag tror kan göra mycket för omställningen till flera jobb.

Anf. 7 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag kan inte svara på frågan om kreditgarantiföreningar eftersom jag inte ansvarar fullt ut för den frågan. Men jag tar med mig den och tittar på den.

Just nu släpper vi fram en ny möjlighet att använda strukturfondspengarna till riskkapital i till att börja med två län, nämligen Gävleborg och Västernorrland. Det är ingen tillfällighet. Vi har tittat lite grann på erfarenheter från andra länder där man har varit lite djärvare i att använda strukturfondspengarna som riskkapital än vad vi har varit i Sverige. Jag är själv positiv till idén. Om den är bra i Gävleborg och i Västernorrland är jag också beredd att pröva den på fler platser – till exempel Värmland, som också får del av strukturfondspengarna.

Vårt arbete nu inom Näringsdepartementet handlar mycket om att arbeta parallellt med de förslag till omställning som Försvarsdepartementet har lagt fram. Vi utgår från att riksdagen tar ställning till försvarsbeslutet i december. Det är också därför som vi har bett Jan Bergqvist att redovisa sitt förslag till uppdrag i mitten av januari och att vi sedan kan återkomma med konkreta förslag utifrån Janne Bergqvists förslag till oss i vårpropositionen. Sedan har vi gett kontaktpersonerna i uppdrag att arbeta under hela nästa år då omställningsprocessen kommer att vara som mest intensiv. Jag utgår från att det arbete som landshövdingen och länsstyrelserna ska göra kommer att löpa under en längre tid. Omställning tar tid, och det gäller att vara uthållig och att visa ett intresse över tiden och inte bara inledningsvis när beslutet ska fattas. Vi kommer att ta ett ansvar över tiden.

Jag vet att SJ har vänt sig till Leif Pagrotsky angående sträckan Oslo–Karlstad–Stockholm och att avtalet där upphör. Jag pratade i fredags med den norska transportministern Torild Skogsholm angående Linx. Det som oroar mig är att dels måste vi titta på trafikfrågorna generellt, dels måste vi ha en intensiv diskussion med Norge om att de behöver satsa mer på utbyggnad av järnvägstrafiken på den norska sidan än vad de har gjort hittills.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 8 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Samtliga interpellanter har frågat mig om jag avser att förelägga riksdagen en proposition i enlighet med förslagen i promemorian om överlämnande av ansvaret för driften av sjukhus till privata entreprenörer.

Vidare har Kerstin Lundgren frågat mig om vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att inte den nya lagen ska stoppa S:t Görans sjukhus i Stockholm. Chatrine Pålsson har frågat mig hur jag avser att skapa möjligheter till förnyelse och utveckling inom sjukvården så att vården kan rekrytera och behålla vårdpersonalen. Kenneth Johansson har frågat mig om jag gjort bedömningen att promemorians förslag är förenligt med det kommunala självstyret, om jag gjort bedömningen att förslaget underlättar för landstingets förtroendevalda att hantera den besvärliga situation som hälso- och sjukvården befinner sig i samt om jag gjort bedömningen att förslaget underlättar för medborgarna att veta var det politiska ansvaret för hälso- och sjukvårdspolitiken kan utkrävas. Erik Ullenhag frågar om en eventuell proposition enligt min bedömning kommer att utformas enligt förslag i Pär Axel Sahlbergs utredning om vårdens ägarformer eller enligt Socialdepartementets promemoria baserad på en politisk överenskommelse med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Cristina Husmark Pehrsson har slutligen frågat mig om vilka åtgärder jag ämnar vidta för att tillgodose Konkurrensverkets synpunkter på regeringens förslag.

Eftersom samtliga frågeställningar är mycket nära besläktade, kommer jag att ge ett samlat svar.

Under 1990-talet har inslaget av privata aktörer ökat inom hälso- och sjukvården. Det ökade antalet privata vårdgivare återfinns framför allt inom primärvården. Det har emellertid även funnits ett visst intresse hos privata entreprenörer att överta driften av sjukhus. Överlåtelsen av driften av S:t Görans sjukhus, sjukhuset i Simrishamn och Lundby sjukhus till privata, vinstutdelande företag, skapade en omfattande debatt om hur hälso- och sjukvården i Sverige ska organiseras och finansieras i framtiden.

Trots det ökade inslaget av privata vårdgivare saknas i Sverige i dag regler för i vilka ägar- och driftsformer som sjukvården kan bedrivas. Lagstiftningen har här inte riktigt gått i takt med utvecklingen.

Sverige har ett avancerat och högkvalitativt sjukvårdssystem, solidariskt finansierat och tillgängligt för alla. Regeringen har ett nationellt ansvar för att hälso- och sjukvården även fortsättningsvis bärs upp av ett allmänt och samhälleligt intresse. För att kunna säkerställa den höga nivån på den svenska hälso- och sjukvården anser jag att det är nödvändigt att göra en tydlig gränsdragning mot kommersiella intressen och sätta gränser för privata vårdgivares medverkan i den gemensamt finansierade hälso- och sjukvården. Det är därför viktigt att nationellt reglera under vilka villkor privata entreprenörer får verka inom hälso- och sjukvården.

En framtida reglering ska vidare säkerställa att patienter inte i något avseende blir sämre behandlade när driften av ett sjukhus överlämnas till privata entreprenörer än vad de hade blivit om verksamheten fullt ut varit

Svar på
interpellationer

kvar i landstingens drift. Genom att sätta upp regler för marknadskrafterna inom hälso- och sjukvården kan vi säkerställa att vi bibehåller ett system där en god vård på lika villkor erbjuds hela befolkningen. Den svenska sjukvården ska även fortsättningsvis finansieras solidariskt. Regeringen kommer inte att acceptera gräddfiler inom den gemensamt finansierade vården.

Jag har fått frågan om hur ett regelverk rörande driftsformerna inom hälso- och sjukvården slutligen kommer att se ut. Som interpellanterna väl känner till bereds frågan för närvarande inom Regeringskansliet, och jag kan därför ännu inte redogöra för hur ett slutligt förslag kommer att se ut. Den promemoria som följde efter överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har varit ute på remiss, och synpunkter har inkommit från remissinstanserna.

Vidare har jag fått frågan om landstingens självstyre kommer att inskränkas genom det nya regelverket. Ansvaret för att alla som är bosatta inom ett landsting erbjuds en god hälso- och sjukvård faller primärt på landstinget. Även om det ankommer på landstingen att besluta i frågor som rör detta ansvar är min bedömning att allas rätt till en god hälso- och sjukvård är av sådan väsentlig betydelse för välfärden i landet som helhet att statliga åtgärder när det gäller reglering av driftsformer inom sjukhusvården måste kunna komma i fråga. Ett regelverk som förtydligar villkoren när landstingen väljer att överlämna driften av sjukhus skiljer sig heller inte på något principiellt sätt från andra regler i hälso- och sjukvårdslagen som landstingen måste följa.

Jag vill poängtera att den övervägande majoriteten av de landsting som har yttrat sig över promemorian inte har några invändningar när det gäller frågan om landstingens självstyre.

Det uppkommer ofta frågor om vissa enskilda, namngivna vårdinrättningar kommer att beröras av de förslag som regeringen avser att presentera. Där vill jag säga att regeringen inte kommer att utarbeta ett lagförslag som påverkar i dag ingångna avtal.

Då Chatrine Pålsson, som framställt interpellation 2004/05:7, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav förste vice talmannen att Mats Odell i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 9 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Tack Ylva Johansson! Välkommen till riksdagen för att svara och delta i debatten. Jag kan inledningsvis konstatera att förnyelsen av politiken från regeringens sida, herr talman, inte kommer med förnyelsen av statsråd.

Vänsterretoriken förblindar alltså regeringen. Måhända är det kommunisternas inflytande som visas.

Statsrådet talar om ett oreglerat område, och där måste man genast ge sig in. Jag vill bara kort säga att detta är en felsyn. Här finns en reglering. Frågan är: Kommer regeringen att skriva bort möjligheten enligt aktiebolagen att överlåta till företag som syftar till vinst för ägare? Är det regeringens avsikt? Ska ett företag få gå med vinst?

Avser Ylva Johansson att stoppa S:t Göran, som har ett avtal med landstinget, som är ett välfungerande sjukhus, som ger vinst åt landstinget, vinst åt patienterna, vinst åt personalen och vinst för både skatte-

betalare och ägare? Interpellationssvaret kan inte tolkas annat än ja, regeringen har den avsikten. Vi får se om det kan redas ut i den fortsatta debatten.

Det förslag till ny stopplag som utarbetats inom Socialdepartementet är en överenskommelse mellan regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som mycket riktigt sades. Det har varit en mycket tydlig och kompakt kritik från remissinstanserna. Konkurrensverket påpekar att konkurrensen försämras med högre kostnader och sämre resultat som följd. Flera andra pekar på att lagen bryr sig mer om tryggt ägande för landstingen än om trygg vård för medborgarna.

Varför ska Stockholms läns landstings avtal förhindras? Varför ska det vara okej för Stockholms läns landsting att få driva bolag som ger vinst, som Stockholm Care, men inte ha avtal med ett privat företag? Avser regeringen att stoppa även möjligheterna för offentliga företag att gå med vinst? Eller finns det en skillnad?

Varför prioriterar regeringen att göra Vänsterpartiet, eller måhända kommunisterna, till viljes att inte släppa in privata entreprenörer i vården när den fortfarande är offentligt finansierad, när det finns ett avtal och man är helt beroende av samarbetet med landstinget? Varför lyssnar inte regeringen på den breda och tydliga remissopinionen? Är det så att det som är offentligt enligt statsrådets ögon är gott och det som är privat ont? Varför annars fokus från regeringens och statsrådets sida på att stoppa i stället för att sätta fokus på en trygg vård för patienterna? Det är frågan: Varför inte trygg vård för patienterna före stopplagar, statsrådet?

Anf. 10 MATS ODELL (kd):

Herr talman! Jag vill också hälsa Ylva Johansson välkommen.

Tack för svaret på Chatrine Pålssons interpellation. I dag diskuterar vi alltså en ideologiskt betingad stopplag som ska förbjuda de sjukhus som uppskattas allra mest av såväl patienter som sjukvårdsanställda.

Jag tror, herr talman, att jag inte kan påminna mig om någon produkt från svenskt utredningsväsende, ej heller från ett svenskt departement, som har så totalt pulvriserats av remissopinionen som just detta förslag om stopplag.

De gångna tio åren – om man nu ger en relief till vad Ylva Johansson håller på med – med socialdemokratiskt regeringsinnehav är faktiskt tio förlorade år för svensk sjukvård. Vi har ohälsokostnader som ökat med 80 miljarder kronor till ofattbara 190 miljarder kronor sammanlagt i år. Ni har själva beräknat i budgetpropositionen att de här kostnaderna ska fortsätta att öka med 14 miljarder kronor per arbetsdag fram till 2007. Under er regeringsperiod har ni lagt ned 40 % av samtliga vårdplatser i det här landet. Det har försvunnit ungefär 18 200 vårdplatser i svenska sjukhus under ert överinseende.

Man kunde mot den här bakgrunden, herr talman, tro att landets socialminister hade mer angelägna uppgifter än att försöka förbjuda de bästa, mest kostnadseffektiva och bäst fungerande sjukhusen. Icke så! Här har man en agenda; här vet man vart man vill.

Vi har i vår interpellation tagit upp personalens situation. Där vet vi att fackförbunden har sagt blankt nej till stopplagen. När det gäller ohälsan, som jag var inne på, har till exempel Vårdförbundet gjort en analys om hur sjukfrånvaron bland deras medlemmar ser ut. De mest sjuk-

skrivna är de kommunalt anställda. Därefter kommer de landstingsanställda. De minst sjukskrivna, herr talman, är de privat vårdanställda. Då en av Ylva Johanssons mest prioriterade uppgifter är att halvera sjukfrånvaron skulle man inte börja med att förbjuda de arbetsplatser som har den minsta sjukfrånvaron. Det kanske i stället vore mer logiskt att lägga ganska tuffa restriktioner på den offentligt drivna sjukvården, men där saknar man fullständigt initiativ, liksom när det gäller åtgärder mot ohälsa.

Jag tycker att det är lite märkligt att Socialdemokraterna saknar initiativ på de här områdena liksom när det gäller att ta fram tillväxtfrämjande åtgärder som kunde få vår gemensamma kaka att växa så mycket att det fanns pengar till vård och omsorg runtom i vårt land.

Nej, den verkliga handlingskraften och ideologiska beslutsamheten finns i stället där det gäller att förbjuda och lägga ned såväl välfungerande sjukhus som välfungerande elproduktionsanläggningar. Där har man väldigt kraftfulla nypor. Där tycks det inte spela någon som helst roll vad det hela kostar och får för effekt för vare sig miljön eller statsfinanserna.

Det talas om gräddfilen i vården, och här har nämnts Stockholm Care. Det är ett företag som säljer sjukvård i Finland och runtom i världen, och de får fortsätta, dock inte det privata S:t Görans sjukhus. Jag tycker att här har vi parallellen till kärnkraften. Här snubblar med stopplagen Göran Persson och Ylva Johansson på sin egen Finlands-kabel. Stopplagen hör inte hemma i ett öppet och pluralistiskt samhälle.

Anf. 11 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Även jag vill hälsa Ylva Johansson välkommen till riksdagen.

Jag tackar för svaret. Det blev ungefär ett svar som jag befarade: ny minister men inget om- eller nytänkande – tyvärr. Trots att många remissinstanser sågar förslaget till stopplagen ska tydligen förslaget igenom i riksdagen. S, v:s och mp:s entreprenörsfientliga partiideologi sätts före patientperspektivet. Nej, stopp, problem. Regeringen och Ylva Johansson vet bäst hur vården ska organiseras, strunt samma hur landstingspolitiker vill ha det. Vinst är något fult, åtminstone om det gäller sjukhusvård. Folket tigger om en bättre vård. Den socialdemokratiska regeringen svarar med en lag som förbjuder vård. Det är verkligen att ge stenar i stället för bröd.

Låt mig från början säga att jag och Centerpartiet anser att stopplagen ska dit den hör hemma – till papperskorgen. Vi ser vänstermajoritetens stopplag som ett direkt misstroende mot våra landstingspolitiker. Det är ett flagrant övergrepp på det kommunala självstyret, ett ovanifrånperspektiv. En ökad statlig styrning är prövad gammal ineffektivitet. Vi vet att det inte tillhör framtidens styrmetoder. Stopplagen sänder också fel signaler, åtminstone till dem som vill se mer av nytänkande och mer av entreprenörskap i vården.

Jag och Centerpartiet anser att mångfald är bättre än enfald för patienten som ges ökade valmöjligheter, för personalen som ges ökade möjligheter att välja arbetsgivare, för jämställdheten, för löneutvecklingen. Vi är övertygade om att fler entreprenörer–vårdgivare, effektiviserar vården. Vi får ut mera av, som vi vill, en fortsatt solidariskt finansierad

vård. Jag har betydligt större tilltro till en vårdproducent – offentlig, kooperativ eller privat – som har ordning på sin ekonomi, en liten vinst som kan investeras för att fortbilda eller för att se till att vi kan få en bra utveckling framöver. Då kan en vinst vara nödvändig.

Sköter man ekonomin, visar man ett mindre överskott, ja, då har man oftast också ordning på sin verksamhet. Det här hänger ihop. Min erfarenhet är i alla fall den, och det vore intressant att höra vilken erfarenhet Ylva Johansson har. Är patient, personal och den som upphandlar vården nöjda med kvalitet och pris, ja, då är uppgörelsen bra, och det är en viktigare fråga än ägarfrågan.

Jag anser när det gäller min fråga tre att regeringens och Ylva Johanssons hittills rigida nej-sägeri till entreprenörskapet försvårar för dem som är satta att ansvara för sjukvården.

Beträffande fråga fyra är det svårare för medborgarna att utkräva det politiska ansvaret om det är någon annan däruppe som ska styra.

En följdfråga för mig blir: Vi har kommunallagen, den kommunala självstyrelsen och hälso- och sjukvårdslagen som tydliggör vem som ansvarar för vården. Har inte regeringen någon respekt för detta? Det är en av de frågor som jag skulle vilja ställa i första omgången.

Anf. 12 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Även jag får väl passa på att hälsa Ylva Johansson välkommen till riksdagen.

Vi har i Sverige en väldigt regeringstrött socialdemokrati. Tydligare än på kanske något annat område syns det inom vårdområdet. När bland andra Dagens Medicin gick igenom vad Ylva Johanssons företrädare Lars Engqvist gjorde – ni har väl delat upp delar av hans arbetsuppgifter – visade det sig att de vallöften som socialdemokratin gick till val på 1998 eller 2002 eller sedan man fick makten 1994 har man inte genomfört. Man har ägnat tid åt väldigt mycket annat, till exempel åt att attackera privata alternativ i vården.

Då och då rycker statsminister Göran Persson upp någon överraskning ur sin hatt, skakar om den politiska kartan och får oss att prata om något annat. För det mesta handlar det om att sparka en minister och sätta till en ny minister. Det gjorde han i Björkvik i somras. Då fick Lars Engqvist gå och Ylva Johansson skulle komma in.

Vi i den borgerliga oppositionen och en del andra kanske var naiva. Vi hoppades då att vi skulle få en förnyelse. Vi hade den ärliga förhoppningen om en förnyelse som ett antal patienter, läkare, sjuksköterskor och andra hade runtom i Sverige. Tyvärr visar dagens interpellationssvar att det blev en grusad förhoppning om förnyelse. Vi har fått ytterligare en testuggande traditionalist som ska ägna sig åt att styra sjukvården i det här landet.

Vad står det i Ylva Johanssons svar? Bland annat talar hon om att man måste begränsa marknadskrafterna inom vården, och det låter väl bra ifall man säger det borta på Bommersvik eller på en SSU-konferens.

Men häromdagen träffade jag en sjuksköterska som jobbar på Vårdpi-len. Hon berättade för mig att hon hade varit tveksam till det här med privata alternativ, men sedan hade hon tillsammans med ett antal andra distriktssköterskor i Stockholm gjort ett försök att starta en fungerande och bra hemsjukvård på kvällar och helger. Hon sade: Till skillnad från i

landstinget får jag inflytande över min verksamhet. Till skillnad från i landstinget finns det inga sjukskrivna på Vårdpilen. Till skillnad från i landstinget känner jag att jag är ganska nöjd när jag går hem på kvällarna. Ylva Johansson, hon är ingen marknadskraft. Detta är en människa som vill driva en verksamhet inom ett offentligt finansierat system. Här är vi alla överens. Vi ska ta ut skatter. Vi ska gemensamt finansiera vården. Men det finns en skillnad mellan de fyra partierna på den borgerliga kanten och de tre som i dag har makten i Sverige och som Ylva Johansson ska leda på vårdområdet. Det är om vi ska ha patientmakt så att patienterna kan välja, ett patientperspektiv, eller om vi ska ha ett organisationsförsvaret där landstinget alltid är bäst, trots att vi vet, efter att ha gått ut i verkligheten, att landstinget inte alltid är bäst. Ska vi ha patientmakten eller ska vi ha politikermakten? Är det bra eller dåligt med alternativ i vården? I Ylva Johanssons svar flaggas det som vanligt upp med lite skrämselföken, marknadskrafter och annat som man ska skrämmas med.

Det pinsamma med det här förslaget är att det sågas av i princip samtliga remissinstanser – Konkurrensverket, Läkarförbundet, Vårdförbundet – ja, till och med LO sågar det förslag som Ylva Johanssons företrädare lade fram. Det visar på en gammaldags syn på verksamhet i vården. Normalt sett brukar ju sossarna lyssna när LO ropar från LO-borgen, men inte den här gången, utan Göran Persson kommer med sin regeringsförklaring och säger: Vi ska fortsätta arbetet med att förbjuda vinstdrivna företag.

Varför skickar man över huvud taget ett förslag på remiss ifall man är helt ointresserad av att lyssna på vad remissinstanserna säger? En fråga som jag skulle vilja ha svar av Ylva Johansson på i dag är: Vad är problemet?

Vi diskuterar ju inte bara teoretiskt vinstdrivna sjukhus. Vi diskuterar vård som i dag ges. Vi diskuterar S:t Görans sjukhus i Stockholm. Vi diskuterar Simrishamns sjukhus. Vi diskuterar Lundby lasarett i Göteborg. Kan Ylva Johansson visa på några punkter där de här tre vårdinrättningarna är så pass dåliga att vi måste ha en stopplag som förbjuder dessa typer av alternativ i framtiden? Min erfarenhet är och mina kontakter säger att det är nöjda patienter, nöjd personal och en effektiv vård som bedrivs där. Men kan Ylva Johansson för riksdagen berätta att det är fel, skulle jag vara tacksam om jag fick information om det.

Anf. 13 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Tack för svaret och välkommen in i debatten! Jag önskar att statsrådet som ny minister inte får många lugna stunder när det gäller att få sjukvården, vården och omsorgen på fötter. Köerna växer, patienter prioriteras bort, många får betala vården ur egen ficka och landstingens ekonomi går på knäna. Jag kan bara önska lycka till. Det är vi alla betjänta av.

Svensk sjukvård är faktiskt ypperlig om den bara får en chans att visa det. Men att hindra, förbjuda och avveckla har varit regeringens sätt att försöka lösa sjukvårdskrisen. Överskridna budgetar, minimal patientmakt och årslånga köer har varit de beska piller som man har skrivit ut. Politikerna har varit organisationskramare i stället för patientföreträdare.

Jag vädjar till statsrådet: Släng de här trångsynta gamla uppfattningarna i en papperskorg och våga se på de nya fantastiska möjligheterna som bara står och väntar!

Jag vill poängtera att jag tycker att Ylva Johansson gör det rasande enkelt för sig när hon ger *ett* svar till oss samtliga. Vi har allihop debatterat utifrån stopplagen, men stopplagen har så många följdverkningar att vi tycker att det hade varit på sin plats att interpellationerna hade kunnat få ställas en och en, så att vi hade kunnat få gå till botten med frågorna. Det är att göra det lite enkelt att på bara fyra minuter ge ett svar till oss alla interpellanter på denna allvarliga fråga.

I svaret säger statsrådet följande: I en framtida reglering ska vidare säkerställas att patienten inte i något avseende blir sämre behandlad när driften av ett sjukhus överlämnas till privata entreprenörer.

Ja, det är väl gott och väl. Men resten av sanningen då? Tillåt mig fråga statsrådet: Vad är det som säger att landstinget är bättre? Ska den landstingsdrivna vården vara någon form av mått för optimal kvalitet vid jämförelse av vård och stå som någon form av garant för en miniminivå? Tänk om det är så att landstingets vård är sämre än den vård som kan erbjudas av en privat entreprenör! Vad ska statsrådet göra då? Ska hon förbjuda landstingsvården, för den är ju sämre?

I svaret säger statsrådet vidare att man inte ska bli sämre behandlad om driften överlämnas till en privat entreprenör. Men när den nya stopplagen eventuellt kommer, kommer den inte att tillåta privata entreprenörer. Statsrådet har ju själv varit entreprenör och vet att vinsten är en entreprenörs ledstjärna, därför att en vinst uppkommer först om en produkt är efterfrågad, tillgänglig och av hög kvalitet. Annars får man den inte såld.

Konkurrensverket, som ska verka för en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet till nytta för konsumenterna, säger i sitt yttrande angående denna stopplag att konsumenten, det vill säga patienten i detta fall, gynnas om det blir konkurrens också på sjukvårdsområdet. Därför avslår man förslaget om en eventuellt kommande stopplag. Man skriver: Där konkurrens fungerar blir företagen mer effektiva. Det pressar priserna, ger konsumenten mer valfrihet och bättre kvalitet.

Avser ministern att ta något som helst intryck av Konkurrensverkets yttrande om sänkta priser, mer valfrihet och bättre kvalitet? Vad ska ni annars ha Konkurrensverket till?

Jag lovar statsrådet att omedelbart efter en borgerlig valseger 2006 kommer vi moderater att verka för att denna lag hamnar där den ska, nämligen att den avvecklas så fort som det över huvud taget är möjligt.

Anf. 14 CATHERINE PERSSON (s):

Herr talman! Jag skulle vilja ta upp en del frågor kring vad som händer om vi inte har en stopplag. Då är min fråga till statsrådet: Hur många S:t Görans och Simrishamn klarar vi egentligen av i Sverige? Med det är jag ute efter: Hur många sjukhus kan vi ha där landstingen inte med säkerhet vet att man kan köpa sjukvård åt sina medborgare i det landsting som man har ansvar för?

Jag skulle också vilja säga att den ökade frihet som vi har hört en del av de tidigare talarna prata om innebär faktiskt ibland en minskad frihet för andra. Då skulle jag vilja fråga: Vad händer om några landsting väljer

att sälja just det sjukhus som utför en del av de besvärligaste operationerna, som vi bara gör på ett fåtal ställen i landet? Hur bedömer statsrådet att vi då kan garantera sjukvård åt hela svenska folket – även om det är på det sättet att vi inte i Sverige har något sjukhus som kan leverera den sjukvård som faktiskt behövs?

Jag kan ta ett exempel från mitt eget län, där vi nu väljer att förlägga ganska vanliga operationer samt höftledsplastik och knäplastik till två enheter i länet. Låt säga att man säljer ut bara ett av dessa sjukhus i vårt län, Skåne. Då skulle det innebära att man får oerhört svårt att erbjuda såväl egentliga operationer som knä- och höftledsplastiker.

Hur ska vi då tillgodose behovet av den här typen av operationer? Vari ligger patientmakten om det är så att vi bara får patientmakt för en del, nämligen dem som kan köpa sina privata sjukförsäkringar. Får vi risken för ett A-lag och ett B-lag, som jag bedömer att det skulle bli?

Sedan skulle jag också vilja fråga: Finns det en gräns för när driftsformen blir ett hot för innehållet? Enligt min mening är det på det sättet med en alltför stor frihet avseende driftsformen när det gäller den högspecialiserade sjukvården, som ju är en stor del av infrastrukturen i svensk hälso- och sjukvård. Det finns en gräns för när driftsformerna kan vara överordnade innehållet. I detta fall måste det vara innehållet som är överordnat driftsformen.

Jag skulle vara tacksam för en del svar på detta. Sedan skulle jag också vilja höra hur statsrådet ser på den svenska hälso- och sjukvårdens ekonomi i dag. Vi hörde tidigare att vår medicin var överskridna budgetar. Om jag inte minns fel var det största överskottet i Stockholms län, som hade en borgerlig majoritet.

Anf. 15 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Herr talman! Även jag vill hälsa Ylva Johansson välkommen till kammaren. God vård på lika villkor – solidariskt finansierad. Jag tror att det är värdeord som vi alla kan ställa upp på. Ylva Johansson säger också att vi ska sätta upp regler för marknadskrafterna. Men vi har i dag en hälso- och sjukvårdslag som mycket tydligt säger vad vi vill uppnå med vår vård. Den gäller givetvis oavsett vem som bedriver vården.

Jag har själv i min roll som landstingsråd tidigare varit med och privatiserat, då inom primärvården. Det innebar i Västmanland, som jag kommer ifrån, att 42 % av primärvården privatiserades. Så är det än i dag, trots att den nya majoriteten bestående av s och v gjorde allt för att ta bort detta. Man insåg att folket ville ha den bättre kvalitet på vården som utan tvekan det här systemet med offentlig och privat vård hade stimulerat fram. Stegvis höjde man kvaliteten.

När vi införde den nya familjeläkarmodellen i Västmanland fick vi börja med att fråga oss: Vad ställer vi för krav på vården? Vi konstaterade att det inte är någon som tidigare har ställt krav. Man har betalat notan när räkningen har kommit. Hur styr vi? Det var en mycket tydlig fråga. Och hur får vi konkurrensneutralitet i och med att vi har en offentlig och en privat aktör? Vi fick lov att arbeta fram klara och tydliga regelverk, vilket i dag inte finns inom svensk hälso- och sjukvård. Det är bara att konstatera att det tyvärr är på det viset.

Det här har inneburit en både intern och extern stimulans av vården. I dag blir 92 % av dem som söker vård i Västmanland färdigbehandlade på

primärvårdsstadiet. Det innebär att vi får mer pengar över till den mer kvalificerade vården. Vi har fått en kostnadseffektiv primärvård. Vi har fått en personal som är nöjd, både i den offentliga och i den privata primärvården. Man har en löneutveckling som inte liknar den övriga vården inom just primärvården. Man har med andra ord en nöjd personal.

Även om vi har privata inslag är det fortfarande politikerna som styr, men vi vet vad vi vill. Så var det faktiskt inte tidigare. Har vi som förtroendevalda inte förmågan att styra, då är frågan om vi inte ska byta ut politikerna, inte systemet. Det är ändå så att mångfalden av system faktiskt har stimulerat, och också kommer att göra det inom lasarettsvården om man vågar öppna upp den.

Anf. 16 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Tack för välkomsthälsningarna! Jag måste säga att jag själv tycker att det är roligt att vara tillbaka i den politiska debatten här i riksdagens talarstol.

Jag vill se en förnyelse av svensk sjukvård. Jag tycker att vi behöver fler incitament för utveckling av sjukvården. Vi behöver mer av förnyelsearbete och mer av effektiviseringar inom svensk sjukvård. När vi jämför resultaten inom olika sjukhus och andra delar av sjukvården ser vi att skillnaderna är väldigt stora. Det betyder förmodligen att vi på många håll kan göra ett bättre jobb och organisera det på ett bättre sätt. Det här är en viktig del i verksamheten.

Är det bra eller dåligt med privata entreprenörer i vården? Jag tror att det många gånger är bra att det finns alternativ inom vården. Jag tror inte att man vinner mest på att bara använda sig av en driftsform. Vi har också väldigt många privata entreprenörer med gott resultat inom primärvården. Betyder det att vi inte behöver ta ett gemensamt ansvar och lagstifta om vilka det ska gälla och på vilka villkor man kan ha entreprenörer inom svensk sjukvård? Det anser jag däremot att vi måste göra. Sverige är i dag ett av få länder som saknar en lagstiftning om vilka regler som ska gälla när något annat än den offentliga, gemensamma driftsformen ska användas inom sjukvården. Och det är en sådan lagstiftning vi nu diskuterar.

Min syn på hur den lagstiftningen ska vara utformad är att det finns sådant som alltid ska drivas gemensamt av landstingen. Dit hör universitetssjukhusen. Jag är inte beredd att över huvud taget tillåta någon försäljning av universitetssjukhusen. Jag tycker också att det är rimligt att åtminstone ett sjukhus i varje landsting ska drivas av landstinget självt. Det betyder för vissa landsting att det inte finns några sjukhus att sälja eftersom man bara har ett sjukhus – som i Jämtland.

Därutöver tycker jag att det ska vara möjligt, om landstinget så vill och tycker att det är lämpligt, att sälja andra sjukhus eller lägga ut dem på entreprenad. Men då ska vi ha ganska klara och strikta regler, tycker jag, för vad som ska gälla.

Sedan har vi primärvården, där jag menar att det inte finns behov av någon lagstiftning. Skillnaden mellan sjukhusen och primärvården är att sjukhusen trots allt representerar en väldigt mycket större investering både i pengar och i kompetens. Det tar lång tid att bygga upp på nytt. Landstinget är ju ansvarigt för vården för hela sin befolkning. Skulle det visa sig att det inte fungerar med en entreprenör måste man kunna skaffa

sig vården någon annanstans. Sjukhusvård tar ganska lång tid att bygga upp. Jag tycker att det är bra och riktigt att vi får en sådan lagstiftning.

Vi har haft förslag ute på remiss från både en utredning och senare en promemoria. Det som har framkommit i remissinstanserna är faktiskt ett mycket starkt stöd för behovet av en sådan här reglering. Man kan säga att den enda stora invändningen har gällt om det är nödvändigt att i lagstiftningen reglera att vinsten ska återinvesteras i verksamheten eller inte. Jag tror att de allra flesta människor i vårt samhälle tycker att det är rimligt att man kan effektivisera sjukvården så att det uppstår ett övertöverska detta investeras tillbaka. Det ska komma tillbaka till patienterna i form av förbättringar i vården. Vi kan diskutera hur detta ska regleras på ett rimligt sätt.

Avslutningsvis: Det är kort tid att svara på många frågor. Men jag vill ändå säga att jag tror att man ska vara försiktig med att, som några i debatten har gjort, dra slutsatsen att allt blir bättre om det drivs av privata entreprenörer eller att lösningen på höga sjukskrivningstal eller andra stora samhällsproblem enkelt kan lösas genom att man byter till privata entreprenörer inom sjukvården.

Anf. 17 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Om man ska vara försiktig med att säga att allt blir bättre med privata entreprenörer inom sjukvården, borde man också dra slutsatsen att man ska undvika att säga att allt blir bättre bara det är offentlig vård som erbjuds.

När Ylva Johansson talar om förnyelse och effektiviseringar, säger jag: Visst. Men ska det ske uppifrån eller nedifrån? Vi har bra privata entreprenörer. Om det är vi överens. De finns också inom sjukhusdriven vård. Och jag har inte upplevt att någon har sålt ut eller att någon har stått på gatorna och krävt att man inte ska sälja ut det privata sjukhuset. Däremot har jag sett rapporter från Skåne där man har klagat på hur landstinget har hanterat olika sjukhus, och vi har haft demonstrationer här. Men jag har inte sett – måhända finns det någon som kan ge något exempel – att man har pekat på att vi har ett problem med svenska sjukhus där privata aktörer är med. Så vad är det som måste regleras? Vad är det som måste regleras bort? Vad är det som måste stoppas när det gäller privata entreprenörer inom sjukhusen?

Capio har för Stockholms läns landsting under de år som man verkat gett en vinst på i storleksordningen 300 miljoner, en vinst som Stockholms läns landsting förmodligen investerar delvis i sjukvård, delvis kanske i kollektivtrafik, delvis i skärgårdsfrågor. Det får man själv avgöra. Borde det då inte vara rimligt att också Capios ägare får avgöra hur man hanterar sin vinst? Borde det inte vara möjligt att man får låna både av skattebetalarna, som man de facto gör om det är ett landsting, och av ägaren eller på annat sätt om man bedriver detta i privat verksamhet?

Catherine Persson ger en bild av hur svårt det uppenbarligen kan vara att träffa avtal som fungerar. Exempelen är uppenbarligen kända för henne. Men Stockholms läns landsting och Capio har visat att de kan träffa avtal som fungerar för patienter först och främst men även för personal, för landstinget och för skattebetalarna – för alla berörda parter. Har statsrådet hittat någon del i fråga om detta som inte fungerar?

Det sägs att det inte ska gälla retroaktivt. Jag skulle vilja ha klarhet. Kommer en lagstiftning på detta område att innebära att en förnyelse av ett avtal som måste göras mellan till exempel Stockholms läns landsting och Capio inte kommer att kunna genomföras? Är det avsikten från regeringens sida att stoppa den typen av förnyelse? Och vad blir i så fall nästa steg? Blir det skolor? Vad är skillnaden mellan att bedriva undervisning med privata entreprenörer inblandade och som måhända gör vinst på offentliga medel och i detta fall sjukhus?

I Storbritannien och Tyskland bjuder socialdemokratiska regeringar in och välkomnar Capio att driva verksamhet. I Stockholmsregionen märker vi hur regeringen vill sätt stopp även på detta område. Sverige kan bättre än så, herr talman.

Anf. 18 MATS ODELL (kd):

Herr talman! Jag noterar att Ylva Johansson nyanserade sig något i sitt andra svar och delgav oss sin syn på hur detta bör regleras. Men hon håller ändå fast vid att grundtesen är att produktionen av sjukvårdstjänster inom slutenvården bör ske i det allmännas tjänst. Detta var annars någonting som socialdemokrater övergav. Det var väl 1928 som Per Albin Hansson höll sitt folkhemstal då han sade att den tiden var förbi då samhället skulle äga produktionsmedlen för produktion av varor och tjänster.

Jag skulle vilja fråga Ylva Johansson om hon aldrig har funderat på att i stället ställa sig på patienternas sida, inte som producent som står där och ska försvara sig utan i stället vara patienternas ombud, den som beställer sjukvård, den som sätter kvalitetskraven, den som kontrollerar att kvaliteten efterlevs och som ser till att det finns en mångfald. Vårdförbundet har till exempel visat att där det finns flera entreprenörer har löneutvecklingen för sjuksköterskor och andra sjukvårdsanställda blivit sådan att man faktiskt kan rekrytera nya människor.

Vi står inför en demografisk utveckling i vårt land som innebär att vi ska anställa massvis med nya människor inom vården och med de utslagningsmekanismer som den offentliga sjukvården har i dag. Det är där huvuddelen av antalet utbrända och sjukskrivna människor produceras. Så det behövs också alternativ. Då är frågan: Borde det inte vara rimligt att också inbjuda, liksom Tony Blair och Gerhard Schröder gör, privata investerare i detta, men att landstinget beställer och kontrollerar kvaliteten och ställer sig på patientens sida i stället? Är det bättre att de går med förlust än med vinst? Om vi tittar på Capio som säljer tjänster till Stockholms läns landsting för ungefär 1 miljard så hade man en vinst på 44 miljoner kronor förra året. Är det en rimlig ränta på de pengar som man har investerat? Det är en väldigt låg ränta. Skulle landstinget ha kunnat låna dessa pengar till samma ränta? Svaret är nej. Det hade man absolut inte kunnat. Man har fått en hög kvalitet på vården, man har fått nöjda patienter och nöjda anställda och så vidare.

Den här demografiska utvecklingen kommer att kräva nya investeringar i vård framöver. Det är vi alldeles övertygade om. Har de svenska landstingen dessa pengar att investera? Skulle vi inte behöva inbjuda andra att hjälpa till att finansiera, beställa och köpa vårdtjänster av? Ni stänger den dörren på detta sätt. Med den här stopplagen blir det till exempel omöjligt för svenska pensionsfonder, till exempel de svenska AP-

fonderna, att investera i sådana sjukhus. De har nämligen ett avkastningskrav. Jag har själv suttit i den arbetsgrupp, för övrigt under Erik Åsbrinks ledning, som har utformat både organisation och placeringsregler för de svenska AP-fonderna. Jag vill fråga Ylva Johansson: Vore det rimligt att AP-fondspengar kunde investeras i nya sjukhus, som kommer att behövas framöver? Nej, det kommer inte att gå med den stopplag som ni nu lägger fram förslag om. Jag tycker att det är ganska kortsynt med tanke på de stora behov som vi ser framför oss.

Vi har talat om Tony Blair. Vi har också i Sverige nu en diskussion om hur stor andel av bruttonationalprodukten som går till vård. Här berömmar sig Göran Persson och tidigare även Lars Engquist av att vi är så effektiva och att vi ligger på bara 8 %. Tänk om det är så att vi borde komma tillbaka till en högre nivå och att vi skulle kunna investera och tillmötesgå de vård- och omsorgsbehov som finns. Då är det väldigt oklokt att på detta sätt smälla igen dörren framför alla dem, inte minst pensionsfonder, som skulle kunna skjuta till kapital för att bygga upp en sådan vård i framtiden.

Anf. 19 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag tycker att det blir allt tydligare under debattens gång hur fel ute regeringen och den övriga vänstermajoriteten är i sin iver att försvåra och sätta käppar i hjulet för entreprenörskapet inom vården.

En ökad mångfald inom hälso- och sjukvården är en viktig förnyelsekraft med stor potential att bidra till högre kvalitet, större effektivitet, bättre arbetsvillkor för personalen och en ökad anpassning till patienternas och medborgarnas behov. Jag tycker också att vi ser exempel på det. S:t Görans sjukhus och Lundby sjukhus i Göteborg har nämnts i debatten.

Jag ställde en fråga till Ylva Johansson om hon inte har någon som helst respekt för den kommunala självstyrelsen. I det skriftliga svaret var det mycket vagt svarat. Och i det muntliga svaret var det noll svar. Därför vill jag upprepa den frågan. Har inte Ylva Johansson någon respekt för den kommunala självstyrelsen? Jag menar att vi ska ta den kommunala självstyrelsen på allvar.

Hur vården ska organiseras är ett landstingsansvar. Landstingen står inför stora ekonomiska påfrestningar, och ny centralstyrning underlättar knappast möjligheterna att klara dessa. Det ger dessutom en omöjlig sits för de förtroendevalda som blir bestulna på verktygen men får behålla ansvaret inför väljarna.

Det kommunala självstyret har ett stort värde. Från demokratisk synpunkt är det värdefullt att beslut fattas *nära* medborgarna. Närhet skapar en större känsla av delaktighet och ansvar än central- och expertstyre. I en tid när vi arbetar för närvård och ett stärkt förebyggande arbete är förankringen i den lokala och regionala miljön särskilt viktig.

Herr talman! Jag hoppas att vi i nästa omgång här får ett tydligt svar från regeringen och Ylva Johansson om varför ni och hon vet så mycket bättre än landstingsansvariga politiker om hur verksamheten ska organiseras.

Jag och Centerpartiet vill verkligen bejaka mångfalden. Vi vill uppmuntra och ser positivt på entreprenörskapet även inom vårdsektorn.

Utöver att vi vill stoppa stopplagen ser vi en rad andra åtgärder inom vårdsektorn, såsom åtgärder för att göra det lättare att skaffa F-skattsedel. Vidare handlar det om en uppdelad upphandling och utmaningsrätt, om en översyn av lagen om offentlig upphandling med mera. Men mycket viktigt är också, menar jag, att attityden, den politiska viljan, finns att bejaka entreprenörskapet.

Vi från de fyra borgerliga partierna har påbörjat ett arbete för en opinionsbildning. Vi talar om Aktion stoppa stopplagen. Vi vill göra tydligt att den väg som ni nu håller på att föra in Sverige på är djupt olycklig. Detta är ett av flera motiv för att vi behöver en annan färg på den regering som kommer att träda till efter valet 2006.

Anf. 20 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Ylva Johanssons andra inlägg var något bättre än det första, färdigskrivna – måhända var också det andra färdigskrivet.

Många gånger är det bra med privata alternativ, anser Ylva Johansson. Det är bra!

Ylva Johansson säger: Jag vill se en förnyelse av vården. Det är bra!

Jag har funderat på följande. Ylva Johansson kommer till departementet, sätter sig ned och läser igenom remissvaren på den stopplag som hennes företrädare har föreslagit eftersom, gissar jag, Göran Persson anser det – kanske knappast ens Lars Engqvist.

Läkarförbundet skriver att det här förslaget är en obefogad rädsla för att lämna det gamla och invanda. Det är inte mycket till förnyelse av vården.

Av andra remissvar kan vi se att man anser att det är en gammaldags syn på verksamheten i vården, från England. Det är inte mycket till förnyelse av vården.

Tyvär är det så att den debatt vi har i dag är en röd tråd av en debatt som i 25 år förts mellan liberala krafter i Sverige och socialdemokratin. Det handlade om att socialdemokratin inte ville att människor skulle få lyssna på närradion. Det handlade sedan om att man var mot reklamradion. Sedan var man mot elevers rätt att välja skola. Sedan ville man ha förbud mot parabolantennor därför att det var farligt att få in utländsk TV. Sedan ville socialdemokratin vara mot kooperativ inom vården. Nu senast, efter att ha fått backa på punkt efter punkt, tar man den sista bastionen – tänker man sig: Det är i alla fall fel med sjukvård på entreprenad, i synnerhet om det finns ett vinstintresse.

Men Ylva Johansson svarar inte. För att gå till verkligheten undrar jag: Vad är problemet? Normalt ägnar sig regering och riksdag åt att fundera: Okej, vi har ett problem i samhället. Det ska vi lösa. Vi har en idé om vad som ska göras bättre.

Vi har tre ställen som skulle träffas av den stopplag som sågas av samtliga remissinstanser: S:t Görans sjukhus i Stockholm, Simrishamns sjukhus och Lundby lasarett. Kan Ylva Johansson nämna några patienter som har farit illa av hur de här sjukhusen drivs – vilket skulle vara bakgrunden till att lyfta upp den här frågan och försöka göra den till en huvudfråga i debatten?

Sedan kan man alltid, som Catherine Persson gjorde, gå upp och säga att det kan bli värre i framtiden, att det kan bli eländigt och så vidare. Men patienterna är nöjda i Lundby. Patienterna är nöjda i Simrishamn.

Prot. 2004/05:12
12 oktober

De patienter som går till S:t Göran är nöjda. Personalen är nöjd. Dessutom är vården effektiv. Vad är alltså problemet?

Jag tittade på Göran Perssons utspel i Björkvik när du skulle bli ny minister. Då var en av dina viktigaste uppgifter att förbättra arbetssituationen för anställda inom vården, att locka personal framför allt till äldreomsorgen – ifall jag förstått den mediala debatten rätt. Det är mycket bra.

Vårdförbundet skriver om stopplagen: Detta hindrar utvecklingen av en bättre arbetsmarknad inom vårdområdet.

Det första som du när du kommer till riksdagen och debatterar – i och för sig har vi från oppositionen sett till att du är här – är något som Vårdförbundet säger kommer att försämra för personalen i vården, vilket är ganska horribelt i ett läge där vi alla vet att vi, för att klara äldrevården och sjukvården i framtiden, måste få kompetent personal. Nu säger Vårdförbundet att det här försämrar möjligheterna att få bättre personal i sjukvården och äldrevården.

Vidare handlar det om en jämställdhetsfråga. Ge kvinnor samma möjligheter som män att välja mellan olika arbetsgivare! Ylva Johansson – ny minister i världens mest jämställda regering, som den brukar kallas – ligger kvar på Lars Engqvists linje att se till att det blir svårare att ha fler alternativ att välja mellan för arbetstagare.

Det är, herr talman, tråkigt att vi ägnar debatt i Sverige åt en teoretisk tiger, som Göran Persson har försökt måla upp med den här stopplagen – detta i stället för att diskutera hur patienter ska få vård i tid, hur gamla människor ska få mat så att de inte blir undernärda, hur vi ska se till att psykiatrin fungerar när det sparas i landsting efter landsting trots att detta är ett av regeringens mest prioriterade områden och hur vi ska klara personalförsörjningen i framtiden.

Ylva Johansson, ge mig innan du lämnar denna kammare *ett* exempel från S:t Görans sjukhus som motiverar den här lagen!

Anf. 21 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Jag fick inget svar på frågan om ministern har tagit intryck av Konkurrensverkets yttrande där man faktiskt klart och tydligt skriver att konkurrens pressar priserna och ger konsumenten mer valfrihet och bättre kvalitet.

Vad mer kan man önska sig, ministern?

Dessutom borde vinstbegreppet inte vara främmande för ministern, både som ny och som gammal minister. Regeringen har faktiskt höga avkastnings- och vinstkrav på sina egna statliga bolag, inte på minst på Vin & Sprit AB, där det handlar om höga försäljningssiffror och ett massivt nyförvärv ute i Europa.

Här hemma hetsar nu vänsterflygeln upp sig och försöker vinna debatter med en politisk retorik om att det är fult med vinst i vården och om att det är fult med överskott i sjukvården. Men samtidigt tycker man tydligen att det är okej att staten tjänar mångmiljardbelopp på att folk super. Man säljer sprit medvetet. Skulle det vara bättre att få vinst av alkohol, ministern?

Det där argumentet håller inte. Det är dubbelmoral. Man värnar monopolen så det skriker om det. Det hade varit mycket bättre om ministern här hade sagt: Vi vill göra det så svårt som möjligt för privata vårdgivare att bedriva vård i Sverige. De får baskemej inte vara så duktiga och effektiva, ge så hög kvalitet och kunna operera så många att de faktiskt får ett överskott.

Tänker ni förbjuda landstinget att ha överskott?

Med konkurrens pressas priserna och kvaliteten förbättras, säger Konkurrensverket. Catherine Persson, Konkurrensverket säger också: Vad sjukvårdspolitiker har diskuterat de senaste åren är organisationsformerna. De diskuterar aldrig innehållet. Låt oss göra det!

I den bild som Catherine Persson målar upp har politikerna abdikerat. Ja, det är precis vad det handlar om. Politikerna är organisationskramare i stället för att vara patientföreträdare.

Till 99 % har vården bestämts av politiker i Stockholms läns landsting – alltså vad som ska drivas på S:t Görans sjukhus. Då är det politikerna som har beställt fel vård. Men politikerna har också bestämt att denna vård ska bedrivas till en viss kvalitet och till 10–15 % lägre kostnad. Är det fel på det politiska beslutet där?

Vad är det som är fel med detta? Vad har politikerna gjort som är fel i Stockholms läns landsting när de tecknade vårdavtal med S:t Göran, Catherine Persson?

Min följdfråga till ministern blir: Anser ministern fortfarande att Konkurrensverket i sitt utlåtande har fel när man skriver att konkurrens stimulerar en bättre användning av samhällets resurser, att kvaliteten höjs och att utbudet av tjänster breddas?

Vad är det som är fel med Konkurrensverkets slutsats?

Anf. 22 CATHERINE PERSSON (s):

Herr talman! Det känns som om vi står och diskuterar helt olika sjukvård emellanåt. Jag tycker att det låter ganska naivt när man från Centerpartiet pratar om närvaro och den lokala förankringen. Det är faktiskt inte nageltrång i primärvården som vi pratar om eller ens en gång den kvalificerade primärvården. Jag tycker att det är ganska angeläget att vi tar reda på vilken sjukvård vi faktiskt står och pratar om.

Vi pratar om investeringar i personal, utrustning och forskning – allt som finns på högspecialiserade sjukhus. Det finns på ett fåtal ställen i landet. Ibland måste vi också gå utanför landet för att få den verksamheten till våra medborgare.

Då frågar Kenneth Johansson: Vad är det vi vet bättre än landstingspolitikerna? Ja, det kanske inte är just vi som vet bättre. Det handlar om en möjlighet att utanför det egna landstinget göra en samlad bedömning av hela Sveriges behov och inte bara inom det egna landstinget. Den möjligheten har man inte i vårt till ytan ganska stora land, som har ett relativt litet befolkningsunderlag. Då måste det ske ett samarbete mellan landstingen, kanske också på det sättet att det inte är upp till landstinget att självt avgöra om man ska få sälja det sjukhus som kanske betjänar hela landets medborgare. Det är en oerhört stor skillnad på en vårdcentral och ett mindre sjukhus, även om det också kan betjäna en större del av befolkningen.

Patienterna i Lundby, vid S:t Göran och i Simrishamn är nöjda – ja, men vi kan inte unna oss lyxen att bara prata om de patienter som betjäns av Simrishamn, Lundby och S:t Göran, utan vi måste faktiskt ta ställning till alla patienter i hela Sverige. Hade Husmark Pehrsson lyssnat så hade hon hört att jag också inledningsvis sade att innehållet var överordnat driftsformen just därför att driftsformen och organisationen kan

hota möjligheten att förmedla innehållet till alla patienter i landet. Det är det som är en uppenbar risk om man riskerar att sälja ut en del.

Jag vill återigen ställa frågan till statsrådet: Vad gör statsrådet för bedömning om det är så att ett av våra nyckelsjukhus väljer att inte träffa avtal med flera olika landsting och på det sättet då inte kan bedriva sjukvård? Det må få konsekvenser för det kommunala självstyret, men det innebär också att medborgare inte kan få vård i Sverige.

Anf. 23 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag ska försöka svara på flera frågor i det här inlägget.

Kerstin Lundgren frågar mig vad det är för skillnad på utförsäljning av sjukhus och den lagstiftning som gäller för fristående skolor. Ja, det är en väsentlig skillnad. Den lagstiftning som vi nu diskuterar handlar inte om möjligheten att starta ett privat sjukhus. Det är man fullt fri att göra under de premisser man själv finner lämpliga. Här handlar det om vad som ska gälla om man säljer befintliga, offentligt finansierade och offentligt drivna sjukhus i dag. Detta är mycket ovanligt när det gäller skolor.

Kerstin Lundgren med flera har varit inne på jämförelser med England och Tyskland. Där är situationen den att man inte har någon decentralisering i vården, så man behöver inte någon lagstiftning på det sättet eftersom regeringen ju träffar avtal med varje vårdgivare. Där har man nyligen bjudit in privata entreprenörer att vara med och bygga upp nya center inom öppenvården. Det är alltså inte så att man i England håller på och säljer ut befintliga sjukhus eller att man skulle sakna reglering för att göra detta. Men jag tror inte att någon tycker att det vore bättre att det vore jag som träffade avtalen med eventuella privata entreprenörer. Jag tycker inte heller att det vore någon bra idé.

Mats Odell frågar om man inte ska stå på patienternas sida, och det är ju självklart. Det är just precis det jag försöker göra. Det handlar om att stå på patienternas sida – nu, men också i framtiden. Jag har som statsråd ansvar för att vi har en lagstiftning och en reglering som håller för framtiden och att vi inte föröder möjligheter för framtiden. Då är det, precis som Catherine Persson påpekar så här: Vad händer om ett viktigt sjukhus går i konkurs, väljer att flytta verksamheten någon annanstans, väljer att satsa på verksamhet man driver någon annanstans i ett annat land eller väljer att inte längre ha ett avtal med landstinget? Det är ju en frihet som en privat entreprenör självklart har. Landstinget har ju en viss tid på sig då – man har ju ett avtal så länge det löper – men därefter måste man i så fall skaffa sig den kapaciteten inom sjukhusvården på ganska kort tid, och det är inte alldeles lätt att göra det. Därför menar jag att det är väsentligt att det finns en skillnad mellan hur vi lagstiftar kring sjukhusvården, som kräver mycket större investeringar både i pengar och i kompetens och tar längre tid, och vad som gäller för primärvården, där landstingen på ett lättare sätt kan förnya ett avtal och om det inte fungerar välja en annan entreprenör eller på ett annat sätt kanske driva verksamheten själv.

Kenneth Johansson menar tydligen att man inte behöver någon lagstiftning alls på det här området, och det kommer igen hos flera debattörer. Jag tycker att det är lite sorgligt, och jag är faktiskt lite förvånad över detta. Menar ni i den samlade borgerligheten att vi över huvud taget inte behöver någon lagstiftning på det här området? Är det så att det är upp

till varje landsting att till exempel sälja ett universitetssjukhus? Är det upp till varje landsting att till exempel sälja det enda landstingsdrivna sjukhus man har, med de konsekvenser det eventuellt kan få i framtiden för medborgarna i det landstinget och möjligheterna att erbjuda dem kvalificerad sjukhusvård eller för att vi som land ska kunna svara för en god utbildning och forskning inom det medicinska området? Jag tycker att det är en väsentlig skillnad här: Är ni intresserade av att diskutera hur en lämplig reglering i så fall ska se ut, eller är det så att ni över huvud taget inte vill se någon reglering?

Till sist vill jag vända mig till Erik Ullenhag, som tidigare pratade om behovet av och stödde tanken på en gemensam finansiering inom sjukvården. Om vi är överens om den frågan, det vill säga att vi ska ha en gemensam finansiering av sjukvården, kanske också en fördelning efter behov, varför är det då så fel att lagstifta mot gräddfiler?

Anf. 24 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! År 2001 beslöt den här kammaren att ge möjligheter för landstingen att exportera hälso- och sjukvårdstjänster. Den här kammaren angav då att det skulle ske på affärsmässiga grunder. Det gör i dag exempelvis Stockholms läns landsting, Stockholm Care. Man har ett tydligt uppdrag och ett tydligt vinstkrav. I år är det 3,3 miljoner. Det är inte stora pengar, men det är ett tydligt vinstkrav. Landstinget har uppenbarligen frihet att ange vinstnivåer för det bolaget och också uppenbarligen frihet att använda de pengarna, inte nödvändigtvis till vård. Det kan mycket väl vara kollektivtrafik, kultursatsningar eller andra områden som man tycker är rimliga. Avser ministern att reglera och hindra detta?

Det är uppenbarligen inte okej att sälja ett sjukhus. Men om man har sålt ett sjukhus, enligt ministerns perspektiv, är det då möjligt att få förnya ett avtal, eller är det ministerns avsikt att stoppa ett nytt avtal med S:t Görän? Det gäller ju fram till och med 2006. Ja eller nej?

Återigen: Vad är problemet? Är problemet en trygg vård för patienten? Åstadkommer man någon lösning på detta med den här lagstiftningen? Åtgärdar stopplagen det som patienterna upplever som bekymmer, det vill säga att man lägger ned sjukhus? Patienterna uppfattar väl snarare det som det svåra än att man säljer sjukhus. Vilka patienter har förhindrats att på S:t Görän få den vård de behöver? Varför är det inte rimligt att landstingen även i framtiden, som Stockholms län, får träffa avtal utifrån sina egna bedömningar av de egna behoven?

Anf. 25 MATS ODELL (kd):

Herr talman! Jag får något av en déjà vu-upplevelse av den här diskussionen: Tänk om man säljer ett sjukhus och går i konkurs, och då vill ingen sälja, och så vidare. Ungefär så gick diskussionen när vi diskuterade avregleringen av järnvägen i början och mitten av 90-talet: Det går ju inte att ha flera operatörer på samma spår – det är en omöjlighet, det borde ni begripa!

Det är ju inte tal om, herr talman, att sälja byggnaderna. Man tecknar ju ett avtal om att köpa vård med en entreprenör under en viss tid. Sedan går det avtalet ut. Vill då entreprenören inte sälja till landstinget – ja, varför skulle man inte vilja det förresten? Vad skulle det vara för affärsidé, det vill säga att inte vilja sälja till den enda som har pengar till att

leverera sjukvård? Det är ganska märkligt. Jag tycker att ni döljer er bakom någon typ av dimridåer som går ut på att det här är omöjligt och att det handlar om kontroll över själva byggnaderna och apparaturen.

För övrigt investerade Capio ungefär 300 miljoner kronor i ny utrustning på S:t Görans, något som inte var att tänka på vid något annat landsingsägt sjukhus i Stockholms län. Där fanns det privata kapitalet. Man har gjort stora investeringar.

När vi ändå talar om gräddfiler tycker jag att det vore på sin plats att Ylva Johansson svarade på frågan som flera ställt: Ska Stockholms läns landsting få sälja överkapacitet på sina sjukhus, exempelvis vid Stockholm Care, men inte de privata? Är det så det är tänkt?

Antingen har vi en överkapacitet eller också har vi det inte. Min bedömning är att det som ni sysslar med är en ransonering av sjukvård i Sverige. Titta på prioriteringslistorna exempelvis i det socialdemokratiskt styrda Östergötlands läns landsting där det sägs: Den här diagnosen kan vi inte göra nu. Ni kommer längre ned på listan. Det är brist på pengar, inte på resurser, inte på själva produktionskapaciteten.

Är det inte så, Ylva Johansson, att gräddfilen bara är en ideologisk överbyggnad för att motivera er motvilja mot privata entreprenörer inom sjukvården?

Anf. 26 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag ställde frågan: Har inte Ylva Johansson någon respekt för den kommunala självstyrelsen? Jag fick en motfråga: Ska vi inte ha någon lagstiftning? Självklart ska vi ha det. Vi har lagstiftning. Vi har en kommunallag, vi har en hälso- och sjukvårdslag och vi har en aktiebolagslag. Från vår sida har vi dessutom stort förtroende för att de folkvalda landstingspolitikerna runtom i länet har en stor portion sunt förnuft och därtill är ansvariga inför dem som valt dem.

Huruvida Jämtland med sitt enda sjukhus ska lägga ut sin verksamhet och sitt sjukhus på entreprenad eller inte har de all kompetens att själva bedöma. Det är min uppfattning, och den skiljer sig tydligen från regeringens och Ylva Johanssons.

Jag påstår att det stopplagsförslag som vi hittills sett strider mot den kommunala självstyrelsen och riktar ett stort misstroende mot landstingens förtroendevalda. Det är mycket allvarligt. Dessutom motverkar det själva idén med entreprenörskapet, och det motverkar också indirekt det som vi är överens om att bejaka, nämligen mångfalden inom den öppna vården. Indirekt finns även där en motsättning.

Till Catherine Persson, som raljerar över nageltrång, vill jag för det första säga att det inte är roligt att ha nageltrång. När jag, för det andra, pratar om närvårdskoncept handlar det till exempel om vad Vårdförbundet, Centerpartiet och andra talar för, nämligen att det i samverkan mellan sjukhusvården och primärvården kan hända mycket positivt. Jag vet att Catherine Persson är sjuksköterska, men inte trodde jag att hon kommit så långt från golvet att hon helt tappat insikten om närvårdskonceptets samverkan sjukhusvård-primärvård.

Till sist, herr talman, vill jag säga: Kasta stopplagsförslaget i papperskorgen!

Anf. 27 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Ministern ställde ett par frågor till mig och Folkpartiet. Den första var om vi ville ha gräddfil i vården. Nej, vi skulle vilja ha en vårddebatt i Sverige som handlar om att man för en sjukvårdspolitik som, med en fungerande vårdgaranti, gör att folk får vård i tid. Det handlar om en sjukvårdspolitik som skulle innebära att Göran Persson slapp gå till Sophiahemmet med sin onda rygg och i stället fick vård i tid, liksom att alla andra svenskar också skulle kunna få vård i tid.

När det gäller frågan om vi inte vill ha en lagstiftning kan jag hänvisa till det som Kenneth Johansson sade. Vi vill ha en hälso- och sjukvårdslag, vi vill ha en kommunallag och vi vill ha all möjlig lagstiftning för att se till att folk får en värdig och bra vård – och en vård i tid.

Däremot svarade Ylva Johansson fortfarande inte på min fråga. Jag ställde en mycket enkel fråga. Det finns tre sjukhus som skulle ha drabbats av den här lagen, ifall den hade införts innan de startade sin verksamhet i privat regi, och det är Simrishamn, Lundby och S:t Göran. Jag är, precis som Ylva Johansson, ny inom det socialpolitiska området. I stället fick jag ett svar av Catherine Persson som innebar att patienterna är nöjda, men ändå är det fel.

Jag kanske är obegåvad, men patientperspektivet är mitt perspektiv, och Catherine Persson sade heller inget annat. Det var inte så att folk hindrats från att vända sig till Simrishamn, S:t Göran eller Lundby. Nej, folk var nöjda, patienterna var nöjda, men på något sätt var det hela ändå fel. Det kan vara fråga om okunskap, men jag tror att det är ideologiska skygglappar som skymmer sikten i den här frågan.

Jag tror att Ylva Johansson den dag stopplagen röstas igenom – vilket jag hoppas inte sker – kommer att vara ganska glad att man inte längre får fotografera i bänkarna såsom man fick göra på Kjell-Olof Feldts tid. Han skrev: Löntagarfonder är ett jävla skit. Nu har vi baxat dom ända hit. Jag tror att Ylva Johansson den dagen kommer att känna på samma sätt, ifall hon över huvud taget tagit till sig remissinstansernas svar. Jag tror att vi är ganska många som skulle vara intresserade av att veta vad hon i så fall skriver där i sin bänk. Nu får vi inte veta det på grund av fotograferingsförbudet.

Men, Ylva Johansson, för personalens skull, för patienternas skull, för deras skull som hon är satt att skapa en mer attraktiv arbetsmarknad för – sjuksköterskor, läkare, vårdbiträden – släpp den här frågan och diskutera i stället de intressanta frågorna inom sjukvården.

Anf. 28 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Jag vill avsluta med en fråga om kommunalt självstyre. Jag har ett exempel, på tal om gräddfiler, som jag skulle vilja höra ministrernas uppfattning om.

Västerbottens läns landsting har en socialdemokratisk ledning. Det har träffats ett unikt avtal mellan landstinget och en privat kirurg, som också är verksam som kirurg vid universitetssjukhuset i Umeå, om att han får hyra lokaler och operationsutrustning av landstinget för att behandla försäkringspatienter, men också privata patienter som landstinget

inte kunnat erbjuda något alternativ. Man har alltså en socialdemokratisk ledning i landstinget i Västerbotten.

Det finns, menar man, dyrbara lokaler och dyrbar utrustning som inte används under veckans alla timmar. Om en annan verksamhet släpps in på kvällar och helger, då det ändå är stängt, får man intäkter som kan komma till god nytta. Detta menar den socialdemokratiska landstingsledningen i Västerbotten.

Självt är jag operationssköterska. Jag har varit med om att släcka ned operationssalar fredagar klockan fem och öppna dem igen måndagar klockan sju. Det är bedrövligt att se att den dyra utrustningen och de tomma operationssalarna bara står där, samtidigt som jag vet hur många som står i kö.

Jag är också lantbrukarhustru och vet hur lantbrukarna går samman för att maximalt utnyttja sina stora tröskor, traktorer och maskiner. De får inte stå där oanvända utan måste användas om man vill vara kostnadseffektiv.

Vi har en stor vårdskuld till patienterna samtidigt som vi har en stor mängd tomma operationssalar och folk som vill arbeta. Varför hindra dem från att göra detta? Det handlar om en allmän sjukvårdsdebatt men också om stopplagen. Ylva Johansson, inför inte en stopplag och reglerar inte om att förbjuda vinst i vården. Vi river ändå upp den redan första dagen vi kommer till makten 2006.

Anf. 29 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag ska svara Erik Ullenhag. Inget av de tre sjukhus som han nämner fungerar dåligt. Tvärtom fungerar de mycket bra, vilket ju är bra. Om något sjukhus som är utlagt på entreprenad eller är sålt inte fungerar bra tycker jag emellertid inte att det är en fråga där statsrådet eller riksdagen ska agera. Då är det landstinget som ska agera genom att avbryta avtalet och i så fall träffa ett annat avtal.

För att det hela ska fungera måste vi veta vilka regler som gäller när man lägger ut någonting på entreprenad samt på vilka villkor man ska göra det. Och det är mitt ansvar och ert ansvar i riksdagen. Jag anser alltså inte att vi från riksdagen eller regeringen ska agera genom någon sorts brandkärsuttryckning ifall något sjukhus inte fungerar väl. Det vore en olycklig utveckling.

Däremot har vi ansvar för att lagstiftningen, nu och i framtiden, är bra för patienterna och medborgarna, att vi kan säkerställa ett sjukvårdssystem som har goda och rimliga förutsättningar ute i landstingen att kunna förverkligas till bra sjukvård för medborgarna. Det är vad jag vill diskutera, och då tror jag att vi behöver en lagstiftning.

Jag anar i den här diskussionen flera debatter. Å ena sidan finns viljan, som jag delar, att landstingen ska ha ansvaret för finansieringen och kvalitetskontrollen av sjukhusvården. Jag menar därför att regering och riksdag ska sätta upp vissa lagar, men de ska inte vara alltför detaljerade. Å andra sidan hör jag i debatten en längtan efter marknadslösningar, där fria aktörer konkurrerar om resurserna och patienterna. Det tror jag mindre på.

Herr talman! Det är kort om tid och många har inte fått svar på alla sina frågor. Vi får dock anledning att komma tillbaka till den här frågan eftersom jag avser att lägga fram en proposition för riksdagen. Den

Prot. 2004/05:12
12 oktober

Svar på
interpellationer

kommer vi sedan att debattera i riksdagen och också besluta om en ny lagstiftning.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2004/05:18 om psykiativården

Anf. 30 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Göran Lindblad har frågat mig vad jag avser att göra för att långsiktigt men också omedelbart rätta till de värsta problemen inom psykiatrin.

Jag vill börja med att klargöra att psykiatrin utgör en av mina mest prioriterade frågor. Det är av högsta vikt att staten och huvudmännen nu tar ett gemensamt ansvar för att stärka och utveckla psykiatrin. Den inriktning som regeringen klargjort, bland annat i den nationella handlingsplanen för utveckling av hälso- och sjukvården (prop. 1999/2000) och i propositionen om samverkan mellan kommuner och landsting inom vård och omsorgsområdet (prop. 2002/03:20) måste ges fortsatt uppmärksamhet. Tillgängligheten till vården liksom förutsättningarna för samverkan mellan huvudmännen måste förbättras. Lyhördhet, respekt, inflytande och samverkan med den enskilde i centrum måste vara en självklarhet i det dagliga arbetet.

Regeringen tillsatte i oktober 2003 en nationell psykiatrisamordnare. Uppdraget till samordnaren handlar om att samordna och stärka utvecklingsarbetet, identifiera och analysera problem samt att föreslå åtgärder som kan ge positiva effekter på vården, den sociala omsorgen och rehabiliteringen av personer med psykiska sjukdomar eller funktionshinder.

Psykiatrisamordnaren för nu en aktiv dialog med huvudmännen och andra berörda aktörer med syfte att uppnå förbättringar på såväl kort som lång sikt. Samordnaren har också presenterat en översikt av dagsläget inom svensk psykiatri, där det bland annat klargörs att tillgången till vård- och stödinsatser inte svarar mot målgruppens behov och att det därför krävs aktiva insatser från såväl staten som huvudmännen. Han lyfter fram att ambitionsnivån måste höjas bland annat beträffande användningen av moderna metoder och kunskapsbaserade insatser, effektivt resursutnyttjande, samverkan, uppföljning och jämförelser av resultat samt levnadsförhållanden för psykiskt funktionshindrade.

Utifrån sina kontakter med psykiatris olika delar har psykiatrisamordnaren också lämnat konkreta förslag på hur en psykiatrisatsning bör utformas. Med utgångspunkt från samordnarens förslag har regeringen i budgetpropositionen för 2005 föreslagit att 500 miljoner kronor avsätts under 2005 och 200 miljoner kronor under 2006. Syftet är att förbättra tillgängligheten till vård och socialt stöd samt att utveckla verksamheter för personer med psykisk sjukdom eller psykiskt funktionshinder. Därutöver avser regeringen att teckna en överenskommelse med Landstingsförbundet och Svenska Kommunförbundet om att uppskattningsvis 500 miljoner kronor av de medel som tidigare hanterats inom den nationella handlingsplanen för utveckling av hälso- och sjukvården årligen satsas på förbättringar av psykiatrin under åren 2005–2007. I detta sammanhang kan vidare nämnas att regeringen i budgetpropositionen för 2005 också

föreslår att ett särskilt statsbidrag inrättas för att stimulera utbyggnad av missbrukarvården.

Avslutningsvis bör nämnas att psykiatrisamordnaren också kommer att lämna de förslag till författningsändringar och förtydliganden i gällande regelverk som han anser påkallade. Detta arbete kräver noggranna överväganden så att behoven hos personer med psykisk sjukdom eller psykiskt funktionshinder kan tillfredsställas på bästa möjliga sätt. Jag kan försäkra Göran Lindblad att utvecklingsarbetet inom psykiatrin har högsta prioritet.

Anf. 31 GÖRAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet för svaret. Jag är lite förvånad och besviken att det inte innehåller något konkret. Det är ett år sedan jag här i kammaren hade en interpellationsdebatt med statsrådets företrädare Lars Engqvist på samma tema. Jag överräckte vid det tillfället också en motion om vad som skulle kunna göras för att snabbt få efter rättelse och förbättringar inom psykiatrin.

Ingenting har hänt. Fortfarande är det olika myndigheter och ingen samordning. Fortfarande är det patienter som i bästa fall är omhändertagandeobjekt och i värsta fall hamnar i ett slags limbo mellan kommun och landsting, mellan olika myndigheter, där ingen egentligen har ansvaret.

För knappt ett år sedan besökte jag psykiatrin på Sahlgrenska. En av överläkarna där hade skrivit en debattartikel i Göteborgs-Posten och utmanade politiker att komma dit. Jag ringde samma dag och kom dit. Jag vet ännu inte om det socialdemokratiska landstingsrådet har varit där.

Det visade sig att man bedriver ett läggspel med patienterna på Sahlgrenska. Det är ett läggspel som innebär att om det kommer in en våldsam psykiskt sjuk patient måste man flytta på någon som inte är riktigt lika sjuk till en annan avdelning där man flyttar ut någon som är ännu lite mindre sjuk och lägger på en hjärtavdelning för att sedan sparka ut någon annan från sjukhuset. Där använder man timmar och åter timmar varje vecka för att endast flytta om patienterna.

I dagens Göteborgs-Posten finns rubriken att psykvården skärs ned i Göteborg. Det står att 10 % av personalen på Östra sjukhusets psykiatri kan förväntas få gå. Det är ett socialdemokratiskt lett landsting. Då undrar man vilket inflytande som psykiatrisamordnaren och regeringen har över den verklighet som finns ute på sjukhusen. Är det kanske dags att förstatliga hela verksamheten och se till att man får en likvärdig och rättvis vård i hela landet? Ska vi kanske ha en allmän obligatorisk försäkring som täcker alla oavsett vem man är och varför så att man har rätt till psykiatrin i Haparanda, Göteborg eller Ystad? Det är kanske någonting som vi skulle kunna bli överens om?

I debatten i fjol diskuterade vi olika praktiska möjligheter om hur man skulle kunna få den öppna psykiatrin bättre. Är statsrådet Ylva Johansson beredd att verka för mera tvångsåtgärder i öppen psykiatri? Det skulle kunna innebära att patienter skulle kunna vårdas ute – hemma – under tvång att man kommer och tar sin medicin och kunna fungera i samhället. Som det är i dag är man antingen intagen, inlåst och kan tvångsvårdas där eller så är man utskriven och ingen har kontroll på om

Prot. 2004/05:12
12 oktober

Svar på
interpellationer

man tar sin medicin annat än frivilligt. Det är utomordentligt otillfredsställande.

I svaret står det om planer, samordning, möten och överenskommelser. Men var finns patienterna? Var finns perspektivet att se till dessa mycket svårt sjuka människor och deras vårdbehov, Ylva Johansson? Var finns det medkännande patientperspektivet?

I förra årets debatt tog jag upp förhållandet för min före detta, mamma till en gemensam son. Hennes förhållanden är fortfarande lika usla. Det förefaller till och med som om kommunen i Göteborg överväger att säga upp boendet. Det är ett fullständigt oacceptabelt förhållande. Det är väldigt många människor som råkar i kläm. Vad tänker statsrådet göra?

Anf. 32 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Göran Lindblad visar stort engagemang i de här frågorna. Jag delar det. Jag kan också dela upprördheten som finns i enskilda fall som inte får den vård och omsorg som man rimligen kan begära att vi ska kunna tillhandahålla till den som är psykiskt sjuk eller psykiskt funktionshindrad. Det finns också på sina håll allvarliga problem och en för låg ambitionsnivå i hur den psykiatriska vården fungerar. Detta är mycket allvarligt.

Men Göran Lindblad har fel när han säger att ingenting har hänt på ett år. Tvärtom är det precis ett år sedan som den nationella psykiatrisamordnaren tillsattes. Sedan dess har ganska mycket hänt. Det har kommit fram nya förslag. Vi har föreslagit stora ytterligare resurser till psykiatrin. Arbetet fortgår.

Ett exempel är tvångsåtgärder inom den psykiatriska öppenvården som just nu övervägs av psykiatrisamordnaren. Det kommer ett förslag som jag ser fram emot att få ta del av och eventuellt gå vidare med. Jag tycker att det händer ganska mycket på det statliga området inom psykiatrin just nu.

Vi har en verksamhet där det är landstingen och kommunerna som har ansvaret. Precis innan den här interpellationsdebatten hade jag en annan interpellationsdebatt där det fanns ett starkt krav från interpellanterna på att staten inte ska lägga sig i hur landstingen driver olika saker. Här kommer nu ett krav på att kanske förstatliga eller att staten på ett annat sätt mycket mer ska lägga sig i hur landstingen och kommunerna bedriver verksamheten.

Det är en känd svårighet som den här kammaren har att hantera många gånger. Hur går avvägningen mellan vad som är rimligt att staten reglerar, i form av lagstiftning, särskilda medel via statsbudgeten, i form av kontroll och uppföljning via statliga myndigheter, och det ansvar, som måste ligga, tror jag, ute i landstingen och kommunerna där man har möjligheten att bedriva och möta vårdtagaren? Det är ingen lätt avvägning. Säkert finns det mer vi kan göra inom detta område.

Anf. 33 GÖRAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Enskilda fall, säger statsrådet Ylva Johansson. Problemet med psykiatrin liksom med en del annan vård, men framför allt där, är att det finns så enormt många enskilda fall. Det är inte bara de fall som jag råkar känna till, utan det finns massor med fall där människor lider

och har blivit hemlösa. Vi har människor som går omkring med kundvagnar och bär på kassar bara för att psykiatrin inte kan ta hand om dem. Vi har också problemet med dem som blir farliga för sig själva och andra. Vi har människor som har ställt till det för sig och blivit dömda till mångåriga fängelsestraff bara för att de inte har fått möjlighet att vårdas inom psykiatrin. Vi har människor som tar livet av sig. Det är enorma tragedier, där statsrådet har ett kolossalt ansvar att se till att någonting nu händer.

När det gäller samordning mellan kommuner och landsting har vi många års erfarenhet av att det absolut inte fungerar. Vad jag efterlyser här är ett förstatligande av finansieringen, det vill säga landstingsskatten ska gå in till staten. Staten ska se till att betala. Jag kan mycket väl instämma med debattörerna i den förra debatten om att det då är ointressant vem som driver vårdföretaget som levererar, oavsett om det är psykiatri eller somatisk vård.

Det viktiga är att staten tar sitt ansvar och ser till att finansieringen sköts, att människor har samma rätt överallt och att staten också har det medicinska uppföljningsansvaret. I dag har vi en socialstyrelse som sysslar med allt. Jag skulle vilja se en modell där man har en strikt medicinsk styrelse – en medicinalstyrelse av samma modell som man har i Finland – som har ansvaret för det medicinska inom hälso- och sjukvården. Sedan kan man ha det andra kvar i någonting som man kallar för en socialstyrelse. Då skulle man få en betydligt tydligare ansvarsfördelning. Det gäller inte minst inom psykiatrin.

Det har gjorts en hel del, säger Ylva Johansson. Men det som har gjorts är ju mest att man återigen har plockat fram nya förslag. På området psykiatri råder det inte brist på förslag; det finns en kolossal kunskap inom professionen. Det kunde vara klädsamt om regeringen lyssnade på specialisterna inom psykiatri. Man är nu mycket mer överens än man var på 70-talet, då man tyckte olika om hur man skulle behandla. I dag finns det ett fåtal företrädare inom psykiatrin som inte företräder en vetenskaplig ståndpunkt. Jag träffade en sådan i Borlänge, som sade: När patienterna kommer in med en psykos så är vi först lite försiktiga med att ge medicin. Jaha, gör ni likadant med hjärtinfarkter – sätter dem i hörnet och väntar lite grann innan ni börjar behandla? undrade jag. Dessbättre är den attityden på utdöende, och vi har i dag en modern inställning från professionen. Så lyssna på professionen, statsrådet!

Anf. 34 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Som jag sade i mitt svar är det min bedömning att vård- och stödinsatser inte är tillräckliga i dag när det gäller den psykiatriska vården och omsorgen. Det gäller inte bara enskilda fall, utan det gäller generellt. Vi har ett sådant problem. Det är också därför regeringen gör insatser, tillför extra medel och har tillsatt den nationella psykiatrisamordnaren. Självfallet är det viktigt att det kommer fram förslag. Det är ju på det viset vi arbetar i riksdag och regering; vi tar ställning till förslag som sedan har att genomföras och verkställas ute i landsting och kommuner.

Jag tycker inte, herr talman, att det vore en bra lösning att förstatliga den psykiatriska vården. Tvärtom behöver vi mer av samordning. Den psykiatriska vården och omsorgen behöver ett närmare samarbete med

övrig vård och omsorg inom landstingen och kommunerna och ett närmare samarbete mellan kommuner och landsting för att tillgodose de psykiskt sjukas och psykiskt funktionshindrades behov. Jag tror inte att ytterligare en ansvarsnivå är det som behövs.

Psykiatrisamordnaren har varit tydlig när det gäller att ambitionsnivån måste höjas inom psykiatrin både när det gäller användning av moderna metoder och kunskapsbaserade insatser. Jag delar den uppfattningen. Det gäller också effektivt resursutnyttjande, samverkan, uppföljning, jämförelse av resultat och levnadsförhållanden för psykiskt funktionshindrade.

Det är självfallet viktigt att lyssna till professionen. Det är också viktigt att vi ger förutsättningar för psykiatrin som profession att vidareutvecklas.

Anf. 35 GÖRAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Det verkar som att vi är eniga på några punkter. Statsrådet gör nämligen en lika allvarlig bedömning som jag av behovet av insatser och förändring inom psykiatrin. Det är bra.

Däremot förefaller det som om Ylva Johansson avsiktligt missuppfattar det som jag sade om att förstatliga. Jag talade om att förstatliga finansieringen, inte vården, och om att förstatliga besluten och inte om att införa en nivå till. Tvärtom vill jag ta bort en nivå, och då har vi staten och kommunerna och inte mellannivån. Då tror jag att vi kan få en bättre fungerande psykiatri.

Anf. 36 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Göran Lindblad har inga fler inlägg, och jag ska inte ställa några frågor även om det kan finnas mer att fråga om vad det då är som staten skulle besluta om.

Mitt svar är att jag inte är beredd att överföra ytterligare beslut när det gäller psykiatrin till staten på det vis som Göran Lindblad här indikerar i debatten.

Men jag hoppas, herr talman, att vi får chans att återkomma till psykiatrins utveckling. Jag räknar med att vi under min period som ansvarigt statsråd kommer att få se detta som ett mycket aktivt område där vi får många förslag som föreläggs riksdagen och där vi kommer att se konkreta förbättringar och utveckling ute i verksamheten.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2004/05:20 om Jordbruksverkets konkurrens med privata företag

Anf. 37 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Hans Backman har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att få en vad han beskriver som skadlig konkurrens mellan Statens jordbruksverk och det privata näringslivet att upphöra.

Enligt budgetpropositionen för 2004 är regeringens ambition inom djurpolitiken att upprätthålla ett gott hälsotillstånd och ett gott djurskydd bland bland annat husdjur och sällskapsdjur.

Av budgetpropositionen framgår också att distriktsveterinärorganisationen främst är anpassad för att tillgodose behovet av sjuk- och hälsovård hos djur inom animalieproduktionen och hos hästar som används i jord- och skogsbruket. En distriktsveterinär är skyldig att utöva djursjukvård för övriga husdjur då djurskyddsskäl föreligger eller där annan veterinärvård inte kan anvisas. Distriktsveterinärerna ska i samarbete med bland andra den av lantbruksnäringen organiserade hälsokontrollverksamheten även medverka vid förebyggande åtgärder, delta i kontroll och bekämpningsprogram samt utföra officiella veterinäruppgifter. Distriktsveterinärerna finansieras till största delen av uppdragsgivarna, det vill säga i första hand djurägarna och i övrigt av anslag över statsbudgeten. Anslaget belastas av kostnader för löner, varav kostnaderna för jourverksamhet utgör en betydande del, samt för utbildning och gemensam administration för organisationen. Under anslaget anvisas även medel för att minska avlägset boende djurägars veterinärkostnader för vård av jord- och skogsbrukets djur.

Jordbruksverket ska, enligt regleringsbrevet för budgetåret 2004, genom distriktsveterinärorganisationen tillhandahålla en kostnadseffektiv rikstäckande akut djursjukvård och förebyggande djurhälsovård för att i första hand tillgodose behoven hos djur inom animalieproduktionen och hos hästar som används i jord- och skogsbruket samt säkerställa ett gott djurskydd i hela landet. Man ska även utföra så kallade officiella uppdrag inom ramen för Sveriges EU-medlemskap. Organisationen ska bedriva förebyggande djurhälsovård, verka för en god epizootiberedskap samt delta i kontroll- och bekämpningsprogram i samarbete med näringens djurhälsoorganisationer.

Hans Backmans specifika ställningstagande mot distriktsveterinärorganisationen i Valbo har jag som minister svårt att bemöta. Det ankommer på Jordbruksverket att besluta om hur verksamheten vid enskilda distriktsveterinärstationer bedrivs. Allmänt kan dock sägas att redan existensen av distriktsveterinärorganisationen innebär ett visst ingrepp i den fria konkurrensen. Detta har fått vägas mot det överordnade samhällsintresset att ha en rikstäckande djursjukvård med jour och beredskap i hela landet. Jag förutsätter givetvis att Jordbruksverket fullföljer sitt uppdrag som huvudman för distriktsveterinärverksamheten på ett sådant sätt att de konkurrenssnedvridande effekterna minimeras.

Anf. 38 HANS BACKMAN (fp):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret. Jag har väckt min interpellation för att få diskutera vad det statliga Jordbruksverket ska och inte ska göra med skattemedel.

Genom sin verksamhet och sin kraftiga expansion utsätter Jordbruksverket veterinärkliniker i Valbo för konkurrens. Jordbruksverkets distriktsveterinärer har i år börjat operera länets smådjur, och det är anmärkningsvärt eftersom distriktsveterinärernas uppdrag är att tillgodose böndernas behov genom att behandla större djur.

Ett av de företag som jag har nämnt är Gästrikte djurklinik, och de har fått konkurrens på detta vis. Distriktsveterinärerna styrs och ägs av statliga Jordbruksverket. Det är viktigt att lägga fast det. Företaget har inget emot konkurrens i sig, men man tycker att det känns märkligt och olämpligt att staten med hjälp av skattebetalarnas pengar ger sig in och konkurrerar på en väl fungerande marknad. Dessutom sker det i ett län med mycket hög arbetslöshet.

Jordbruksverkets agerande innebär att Gästrikte djurklinik inte vågar genomföra en planerad utbyggnad i Sandviken och Gävle. Denna utbyggnad skulle ha inneburit nyanställningar av ett par veterinärer och fem sex övrig personal för att satsa på service dygnet runt. Det hade kunnat ge några av de 11 000 som i dag är arbetslösa jobb.

Efter det att Jordbruksverket börjat använda skattepengar för att konkurrera med det privata näringslivet i Gästrikland har omsättningen sjunkit rejält för de privata veterinärklinikerna i regionen.

Nu säger jordbruksministern i sitt svar på min interpellation att distriktsveterinärorganisationen främst är anpassad för att tillgodose behovet av sjuk- och hälsovård hos djur inom animalieproduktionen och hos hästar som används i jord- och skogsbruket. En distriktsveterinär är skyldig att utöva djursjukvård för övriga husdjur då djurskyddsskäl föreligger eller där annan veterinärvård inte kan anvisas. Men det stämmer ju inte att annan veterinärvård inte kan anvisas och att djurskyddsskäl finns i det fall jag hänvisar till. Gästrikte djurklinik har till exempel öppet till 21.00 på kvällarna och öppet på helger. Man har även samarbetsavtal med djursjukhusen i Falun, Uppsala och Strömsholm.

Tidigare har jordbruksministern hävdats att distriktsveterinärernas verksamhet i Valbo inte har förändrats, men det stämmer inte. Man har anställt en smådjursveterinär, och man utför nu operationer och röntgen på små djur. Staten har förstås investerat i röntgenutrustning och operationsutrustning i Valbo för att aktivt kunna konkurrera med privata veterinärer om smådjurskunderna. Det är fel och ingår inte i distriktsveterinärernas uppdrag, såsom jag ser det.

Nu hävdar jordbruksministern att hon har svårt att bemöta mitt specifika ställningstagande mot veterinärstationen i Valbo. Det borde dock inte vara svårt för jordbruksministern att klargöra om hon ser det som ett principiellt felaktigt beteende av Jordbruksverkets distriktsveterinärer att konkurrera med det privata näringslivet när annan veterinärvård kan anvisas och djurskyddsskäl inte finns, för så är det ju i Gästrikland.

Min fråga till jordbruksministern är just denna: Anser jordbruksministern att det är principiellt felaktigt av Jordbruksverket att konkurrera med privata näringslivet när annan veterinärvård kan anvisas och djurskyddsskäl inte finns eller är jordbruksministern av en annan uppfattning när det kommer till kritan?

Anf. 39 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Herr talman! Jag tar mig friheten att blanda mig i den här interpellationsdebatten eftersom vi kristdemokrater har uppmärksammat frågorna om distriktsveterinärorganisationen och den situation som har rått under lång tid genom många olika konkreta förslag i en rad motioner.

Verkligheten är precis den som Hans Backman beskriver. Och den är inte bara sådan i Valbo utan på många ställen runt om i landet där di-

striktsveterinärer, genom sitt statliga stöd och genom skattesubventioner, konkurrerar på ett osunt sätt med den befintliga privata veterinärverksamheten.

Nu försöker jordbruksministern smita runt själva frågan lite grann genom att hänvisa till att det är svårt att ta ställning till och uttala sig om den lokala situationen just i Valbo.

Om jordbruksministern inte riktigt har tagit oss på allvar under de år vi har drivit frågan eller tar Hans Backmans fråga på allvar, skulle hon åtminstone kunna lyssna på Riksrevisionen, på ett enligt miljö- och jordbruksutskott eller på Konkurrensverket, som är en inte helt okänd myndighet för jordbruksministern, som har påpekat dessa saker. De säger att en allt större del av distriktsveterinärernas verksamhet riktar sig mot sällskapsdjur och små djur. Det är naturligt eftersom det blir färre och färre djur inom jordbruket, och man måste få verksamheten att gå runt. Då vill man sälja tjänster till smådjursägarna.

Ett enligt utskott och en enligt riksdag beslutade för cirka två år sedan, genom ett tillkännagivande, helt enligt Riksrevisionens förslag att uppdra till regeringen att tillsätta en utredning om fördelningen av de statliga bidragen, om ansvaret för sällskapsdjuren och om Statens jordbruksverks dubbla roller. Men utskottet och kammaren nöjde sig inte med Riksrevisionens förslag, utan man utökade det man tyckte skulle utredas och sade att utredningen skulle beskriva alternativa organisatoriska lösningar för den fältveterinära verksamheten.

Det är en oerhört viktig utredning som ska ta de här frågorna på allvar. Jag vill fråga jordbruksministern: När kommer den utredningen? Jag har inte sett att den har tillsatts. Möjligtvis har jag varit ouppmärksam. Det skulle vara intressant att få ett besked om när den kommer och när den i så fall ska ha avslutat sitt arbete.

Anf. 40 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Jag tar de här frågorna på största allvar. Som jag sade i mitt svar handlar det här om en avvägning mellan konkurrensintresset och andra samhällsintressen. När vi har utvecklat distriktsveterinärorganisationen har det också varit vägledande för Jordbruksverket hur det har sett ut på den ort där man har övervägt att etablera verksamhet. I den mån det har funnits privata alternativ i djurtäta områden har Jordbruksverket valt att där inte utveckla verksamhet med bland annat jourverksamhet och beredskap. Där har man bedömt att de förutsättningar som vi kräver för att vi ska kunna ha en bra djurhälsovård finns.

Men det är inte så enkelt att det är förhållandet i hela Sverige. Vi har krav på jour och beredskap och på att distriktsveterinärerna ska kunna utföra offentliga uppdrag. Vi har också krav på att vi effektivt och snabbt ska kunna få i gång en verksamhet om en smitta olyckligtvis skulle bryta ut bland djuren. Det här är allvarliga frågor, och vi måste snabbt kunna vidta åtgärder. Det har gjort att vi har utvecklat en distriktsveterinärverksamhet som delvis finansieras med statliga pengar.

Min uppfattning är att vi har ögonen på de problem som tas upp i interpellationen. Men det är på intet sätt så att revisorerna i sin bedömning har sagt att vi helt kan gå från den nuvarande distriktsveterinärorganisationen till ett privat alternativ och därmed möta de samhälleliga krav som vi har på verksamheten.

Prot. 2004/05:12
12 oktober

*Svar på
interpellationer*

Sedan gällde det riksdagens önskemål om en utredning. Jag har tagit initiativ till en analys inom ramen för Jordbruksdepartementets arbete. Sedan jag tillträdde det här uppdraget har jag haft en arbetsgrupp som jag har kallat för en samarbetsgrupp. Den har letts av min statssekreterare. Där har företrädare för Jordbruksverket, Konkurrensverket, Livsmedels-ekonomiska institutet, Veterinärförbundet, LRF och andra berörda organisationer medverkat för att diskutera statens behov och roll på det veterinära området, marknaden för veterinära tjänster samt hur de privatpraktiserande veterinärernas tjänster bättre ska kunna tas till vara inom den veterinära verksamheten. Det arbetet har fortgått under de senaste två åren. Jag har fått en rapport överlämnad till mig, och jag överväger för närvarande vilka åtgärder jag ska vidta med anledning av den.

Anf. 41 HANS BACKMAN (fp):

Herr talman! Jag tycker att jordbruksministern traskar runt huvudproblemet. Jordbruksministern säger att vi ska ha distriktsveterinärer som utför djurvården åt framför allt bönder. De ska också utföra vård av smådjur där det behövs, exempelvis långt uppe i Norrland och på mindre orter där det inte finns någon privat verksamhet.

Sedan säger jordbruksministern att hon har ögonen på att det här ska fungera bra. Men jag tycker att enligt det exempel som här ges är det så uppenbart att det inte fungerar bra. Jag skulle vilja att jordbruksministern uppdrar åt Jordbruksverket via departementet att se över hur det fungerar ute i landet. Det fungerar uppenbarligen inte. Företagarna är väldigt upprörda i Gävleborg över att man konkurrerar på det här viset med de veterinärkliniker som finns. Det här ingår inte alls i det syfte som man har. Här är det så tydligt, och det finns flera veterinärkliniker i området som är privata. Det fungerar inte bra, så jag vill uppmana jordbruksministern att se över det här – i Gästrikland och i hela landet förstås. Det finns säkert fler exempel.

Den här frågan är viktig för företagsamheten i stort. Det handlar om att staten måste ha en känsla för när det inte är lämpligt att utföra skattefinansierad verksamhet eftersom man då riskerar att konkurrera ut privat verksamhet. I dag brister det i det avseendet hos staten när det gäller Jordbruksverket.

Det finns rapporter från Konkurrensverket som visar att kommersiell verksamhet från stat, landsting och kommun är ett allvarligt problem. Sammantaget säljer staten och kommunerna varor och tjänster för ca 170 miljoner kronor per år. Det vi i dag tar upp när det gäller Jordbruksverket är ett av de sätt som man konkurrerar felaktigt på.

Det ligger sedan länge ett lagförslag färdigt hos regeringen, på Näringsdepartementet, som syftar till att förhindra osund myndighetskonkurrens. Tyvärr verkar det inte finnas någon politisk vilja att gå vidare. Det ligger där, och det händer ingenting. Jag skulle vilja uppmana jordbruksministern att ta tag i sina kolleger på Näringsdepartementet så att de verkligen kommer till skott med lagförslaget och vi får en bra och fungerande lag som förhindrar osund myndighetskonkurrens.

Jag kan också ta upp det som Konkurrensverket säger. Man pekar på tre huvudproblem, och mycket av det gäller just för Jordbruksverket. För det första finns det en sammanblandning av uppgifter om myndigheter med näringsverksamhet. För det andra handlar det om olika offentliga

subventioner. För det tredje handlar det om att information om kompetens som har byggts upp för myndighetsrollen utnyttjas för kommersiella syften. Det är mycket av det som sker när Jordbruksverket ger sig in och konkurrerar med de privata veterinärkliniker.

Eftersom den osunda statliga konkurrensen med de privata små och medelstora företagen i Sverige verkligen är både omfattande och skadlig vill jag att jordbruksministern drar sitt strå till stacken och arbetar för att minska denna osunda konkurrens genom att i dag ge ett besked att Jordbruksdepartementet tänker se över Jordbruksverkets verksamhet och se till att man upphör med denna verksamhet som är så skadlig för väl fungerande veterinärkliniker. Det är ett rejält problem.

Då är min fråga: Avser ministern, efter att en diskussion här har kommit upp, att se över verksamheten, se hur den fungerar i dag och vad det finns för problem samt var man kan vara tveksam till om Jordbruksverket utför uppgifter som ligger inom uppdragets ram?

Anf. 42 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Herr talman! Det var inte okänt för vare sig utskottet eller riksdagen att det fanns en arbetsgrupp på Jordbruksdepartementet som hade tillsatts några veckor innan det här tillkännagivandet kom. De som sitter i miljö- och jordbruksutskottet – en del av dem i alla fall – är inga nybörjare. De känner till att det här har varit metoden att lösa frågan i flera omgångar. Det har tillsatts arbetsgrupper, pratgrupper, med olika intressenter för att komma till rätta med problemen. Men man har hittills inte hittat någon lösning.

Trots att den här arbetsgruppen fanns ville ett enigt utskott och en enig riksdag att en fristående utredning skulle ta tag i de här frågorna därför att problemen är allvarliga. Med statliga pengar som subvention konkurrerar distriktsveterinärer ut privata företagare genom att i ökad utsträckning behandla sällskapsdjur. Utredningsuppdraget har jag tidigare beskrivit, och riksdagen och utskottet ville vidga det enhälligt till att man skulle titta på alternativa organisatoriska lösningar.

Jordbruksministern vet om detta. Det här tillkännagivandet har funnits i två år. Hittills har hon inte gjort något. Tänker jordbruksministern strunta i vad ett enigt utskott och en enig riksdag har sagt om att tillsätta en utredning med det uppdrag som jag har beskrivit? Eller vill hon fortsätta att jobba i arbetsgruppsform? Jour och beredskap, myndighetsutövning, smittskyddsärenden och så vidare går enligt Riksrevisionen och andra att lösa på andra sätt där verksamheten till och med kan förbättras.

Anf. 43 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Jag kan inte riktigt dela synen på vad som har hänt i Valbo. Som jag har förstått har det inte varit någon ändrad inriktning av verksamheten, utan det har handlat om en modernisering och om att skapa en bra arbetsmiljö. Min bild är att man med den verksamheten inte lever upp till de krav som vi ställer på öppethållande nattetid. Samtidigt har jag förstått att det har etablerats ytterligare en veterinärklinik i området, vilket ju är glädjande. Det har funnits ett utrymme för att starta privat verksamhet.

Jag instämmer i principen att vi inte ska ha en osund myndighetskonkurrens och att vi därför ska vara mycket uppmärksamma på hur vi för-

delar ansvaret mellan stat och privata företag. I den delen tycker jag att man bör notera hur utvecklingen är på veterinärområdet. Omsättningen av den veterinära verksamheten i Sverige har ökat radikalt under senare år. Under perioden 1997–2003 har verksamheten omslutit från 1 miljard till 2,2 miljarder. Distriktsveterinärorganisationen har 15 % av den här marknaden. Så det är inte den dominerande aktören när det gäller veterinära tjänster.

Vi är också på väg mot ett läge där vi kommer att ha vissa problem med att ha tillgång till veterinära tjänster. Vi ser nu att vi får en speciell strukturutveckling som innebär att man har svårigheter att rekrytera personal till arbeten där det krävs jour och beredskap. Det beror på hur vi ser på vårt familjeliv med mera. Det här måste också beaktas när man funderar på vilka förutsättningar man har att organisera verksamheten, få en täckning i hela landet, få jour- och beredskapsverksamhet, se till att man kan ha de offentliga uppdragen och också leva upp till de krav vi har på att kunna hantera smittsamma sjukdomar.

Man ska inte negligera svårigheterna i det här sammanhanget.

När det gäller utredning menar jag att man inte ska förakta arbetsgrupper i departementet. De kan utföra ett väldigt gott arbete. Jag vill inte kalla den arbetsgrupp som jag har haft för en pratgrupp. Det har varit någonting helt annat. Jag kan återkomma till vad den här gruppen har utträttat. Men det är en diger lista på olika uppdrag som gruppen har haft. Det handlar om att hantera bland annat konkurrensskillnader, hantera samverkan mellan privatpraktiserande och distriktsveterinärorganisationer. Det handlar om att tydliggöra myndighetsuppgifterna – det är väldigt viktigt i sammanhanget – och att hitta goda och kontinuerliga samarbetsrutiner. Man måste lägga ett helhetsperspektiv för att få en bra verksamhet. Gruppen har gjort ett sådant arbete.

Anf. 44 HANS BACKMAN (fp):

Herr talman! Jag vill först tacka ministern för debatten.

Jag måste ändå konstatera att vi ser att ni inte är riktigt lika skarpa från regeringens sida som vi är när det gäller att ta tag i de här problemen. För mig är det uppenbart att Jordbruksverket agerar på ett felaktigt sätt i fråga om etablering och osund konkurrens inom veterinärstationerna i Sverige, bland annat i Gästrikland.

Sedan säger jordbruksministern att man inte är en dominerade aktör, man har 15 % av marknaden. Nej, det är väl bra. Det vore väl hemskt om staten tog över all veterinärverksamhet eller vore en dominerande aktör. Det är inte heller tanken med det hela. Det är inget riktigt bra argument att man bara har 15 %.

Det kan säkert finnas svårigheter att rekrytera här och var. Men det är uppenbart att man är inne och tassar också på den privata marknaden där det inte finns några problem att rekrytera, exempelvis i Gästrikland. Synen på det här oroar mig en smula.

Jordbruksministern har i en intervju i Gävle Dagblad i mitt hemlän sagt att smådjursverksamhet är ett sätt att finansiera den verksamhet som distriktsveterinärerna har ett offentligt uppdrag att utföra. Det tycker jag är tveksamt. Det är inte alls så det ska vara. Man har ju i uppdrag att utföra vård av böndernas djur, inte att finansiera verksamhet genom att

gå in på den privata marknaden. Det tycker jag är ett olyckligt uttalande. Det säger en del om det stora problemet.

Jag vill avsluta med att även jag efterlysa utredningen och en reell översyn av Jordbruksverkets verksamhet, så att vi kan få klargjort vad Jordbruksverket ska och inte ska göra och att man upphör med verksamhet som konkurrerar med den privata. Därför vill jag att jordbruksministern ska föregå med gott exempel och bli den minister som inleder ett arbete för att få bort osund statlig konkurrens, som finns också inom många andra sektorer.

Anf. 45 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Jag ska fatta mig väldigt kort. Jag tror att det som citerades av Hans Backman är ett missförstånd. Det som står i tidningarna är inte alltid sant. Vad jag har sagt är precis det som jag sade i mitt svar, att det är en skyldighet för distriktsveterinärerna att hantera smådjur om de inte kan få sin vård på annat sätt.

Sedan vill jag återigen framhålla att jag tycker att det är en principiellt viktig fråga. Jag avser att utifrån de förslag som jag har fått från arbetsgruppen överväga hur vi kan tydliggöra myndighetsuppgifterna på det här området.

Det finns två mycket konkreta förslag från arbetsgruppen. Det handlar om hur man kan reducera resekostnader vid debitering av avlägset boende djurägare och också om hur man skulle kunna utföra tillsynsuppgifter enligt mjölkdirektivet. Det skulle då handla om privata utförare som skulle få den möjligheten.

Jag har frågan på min agenda, men jag menar att det inte är så enkelt som att bara säga: Överför hela verksamheten i privat regi! Det tror jag inte skulle fungera.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.52 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

11 § Svar på interpellationerna 2004/05:23 och 32 om framtidsutsikterna för svensk livsmedelsproduktion

Anf. 46 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jan Andersson har frågat mig dels vad jag avser att vidta för åtgärder för att hindra att den svenska livsmedelsproduktionen ytterligare minskar i volym, dels om jag har gjort bedömningen att den upp-

Prot. 2004/05:12
12 oktober

Svar på
interpellationer

skjutna utbetalningen av EU-ersättningar är en princip som kommer att gälla fortsättningsvis.

Ulf Sjösten har frågat finansministern vilka åtgärder han avser att vidta för att bönderna ska få sina EU-stöd under innevarande kalenderår. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Jan Andersson uttrycker i sin fråga oro över att den svenska livsmedelsproduktionen kommer att minska i och med införandet av det frikopplade stödet. Det bör understrykas att Sverige inte har erfårit någon produktionsminskning inom vare sig mjölk-, nötkötts- eller spannmålsproduktionen under de senaste tio åren.

Vid en bedömning av de förändringar som kan komma att inträffa under de närmaste åren är inte bara effekter av frikopplingen intressanta att studera utan även andra faktorer bör ingå för att man ska få en mer fullständig bild. Exempel på sådana faktorer är strukturutveckling, direktersättningarnas betydelse samt förhållandet mellan avsalupriser och priser på insatsvaror och tjänster. Tidigare erfarenheter visar att effekterna av förändringar i jordbrukspolitiken, även sådana som har den stora omfattning som den reform vi nu har framför oss, slår igenom ganska långsamt. De faktiska effekterna av det frikopplade stödet är därför ännu svåra att förutsäga.

Genom jordbruksreformen kommer jordbrukare att få större möjligheter och fler anledningar att diversifiera och differentiera verksamheten då i princip inga snedvridande produktionsstöd föreligger. Det gäller således för lantbrukaren att se på sitt företag med en ökad affärsmässighet och vara lyhörd för marknadens efterfrågan i stället för att välja produktion efter nivån på stödet. Det frikopplade stödet kommer på längre sikt att medverka till att jordbruket i Sverige som helhet kommer att bli mer anpassat till efterfrågan.

Regeringens strävan är ett konkurrenskraftigt jordbruk som hävdar sig väl på en gemensam EU-marknad. I den svenska livsmedelsproduktionen finns mervärden som exempelvis hög kvalitet, säkerhet, miljöhänsyn och etiska värden. Om dessa mervärden förmedlas till konsumenterna bör det finnas stora möjligheter för ett svenskt jordbruk i framtiden.

För att ytterligare förbättra konkurrenskraften och skapa mer likvärdiga konkurrensvillkor inom EU för svenska jordbrukare har regeringen i budgetpropositionen för år 2005 föreslagit att skatten på diesel för jordbrukets arbetsmaskiner sänks från och med den 1 januari 2005.

Värdet av den föreslagna sänkningen beräknas till ca 710 miljoner kronor brutto och ca 520 miljoner kronor netto för år 2005 – ett värde som nu kommer att tillföras jordbruket, skogsbruket och vattenbruket.

Som en del i genomförandet av EU:s jordbrukspolitik i Sverige föreslås också att det befintliga miljö- och landsbygdsprogrammet ska förstärkas med ytterligare 400 miljoner kronor per år 2005 och 2006. Finansieringen sker till viss del med handelsgödselskatter som på detta sätt återförs till jordbruket.

När det gäller utbetalningstillfällen för EU-bidrag och ersättningar har jag den 28 september besvarat en interpellation och den 8 september svarat på ett antal frågor av i princip samma innebörd som dem som nu Jan Andersson och Ulf Sjösten ställer.

Regeringen aviserade i årets ekonomiska vårproposition ett antal beslut om utgiftsbegränsande åtgärder i syfte att inte överskrida det av riksdagen fastställda budgettaket för år 2004. De av regeringen och samarbetspartierna föreslagna riktlinjerna för budgetpolitiken tillstyrktes av riksdagen.

Jag kan konstatera att det i utskottsarbetet inte presenterades några konkreta alternativ till de av regeringen aviserade åtgärderna under budgetåret 2004.

Som jag sagt vid tidigare tillfälle följer Sverige i jämförelse med andra EU-länder de fastlagda utbetalningstillfällena väl och har ännu aldrig sanktionerats för någon sen stödutbetalning.

Regeringen har ett ansvar för att de av riksdagen fastlagda riktlinjerna för budgetpolitiken följs inom ramen för de av riksdagen anvisade ekonomiska ramarna. Regeringen tar detta ansvar.

Då Jan Andersson, som framställt interpellation 2004/05:23, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav andre vice talmannen att Staffan Danielsson i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 47 STAFFAN DANIELSSON (c):

Fru talman! Jag tackar jordbruks- och konsumentministern för svaret på Jan Anderssons interpellation. Först gäller det regeringens famösa senareläggning av jordbrukets EU-ersättningar, som finns disponibla i Bryssel. När övriga EU-länder strävar efter att tidigarelägga dem tvingas jordbruksministern att försvara en omöjlig position. Jag kan omöjligen tro att statsrådet har arbetat för detta, utan andra och starkare krafter i regeringen har säkert talat.

Jordbruksministerns svar på den mycket allvarliga, vill jag betona, frågan om risken för att, som Jan Andersson uttrycker det, "världens bästa livsmedelsproduktion" nu börjar flytta utomlands tycker jag är alarmerande kolut. Någon insikt om det mycket pressade lönsamhetsläget för tunga produktionsgrenar, till exempel mjölkproduktionen, verkar inte finnas. Ministern hänvisar till slagord som ökad affärsmässighet och diversifiering, vilket är lätt att säga – inte minst för en minister. Dramatiken i frikopplingen tonas ned även om risken är uppenbar att denna tillsammans med de knappa marginalerna i svenskt jordbruk kan ge betydande minskningar av just Sveriges livsmedelsproduktion på kort tid.

Jordbruksministern hänvisar till de svenska mervärdena om dessa förmedlas till de svenska konsumenterna. Jag kan upplysa om att näringen på alla sätt har försökt göra detta under många år. Det ska de givetvis fortsätta med, men det börjar bli naivt att tro att mervärdena under överblickbar tid ger några prisökningar utöver de redan etablerade.

Viktigare är i stället för Sverige som land och för livsmedelsproduktionen som näring, att kostnaderna pressas i alla led genom insatser i bondeföretagen, i livsmedelsindustrin och i det politiska systemet. Det är bra att regeringen efter åtta års motstånd nu sänker dieselskatten en del. Jordbruksministern ska ha *credit* för att hon har drivit denna fråga. Tyvärr tar man tillbaka en stor del av sänkningen genom att inte längre återbetala Europas enda handelsgödselskatt till jordbrukarna, genom

försämringar på andra områden samt genom att senarelägga utbetalningarna.

Är fru jordbruksministern verkligen inte bekymrad över den uppenbara risken att den växande matimporten fortsätter att växa på bekostnad av en sjunkande svensk matproduktion? Eller menar statsrådet att det inte gör så mycket om detta sker? I så fall tappar regeringen det mesta av den miljögloria som den i och för sig nog aldrig har haft. Ingen som arbetar för ett miljö- och djurvänligare jordbruk kan försvara en nedläggning i Sverige till förmån för import från andra länder där jordbruket läcker mer växtnäring och där djuren lever i förhållanden som vi inte accepterar.

Jag är djupt oroad över vad som kan komma att ske. Sverige har förlorat sin textilindustri och sin varvsindustri, och rader av företag flyttar nu sin produktion till andra länder. Jordbruket ligger som råvaruproducent uppenbart i farozonen. Jag anser att Sverige inom av WTO och EU givna gränser måste göra allt som är möjligt för att förhindra en krympning och befrämja en tillväxt. Det finns betydande förutsättningar för tillväxt i vår livsmedelsproduktion och i vår livsmedelsindustri. Vi har utmärkta produkter, en stor outnyttjad produktionspotential och tusentals unga företagare som inget hellre vill än att våga investera och satsa. Men vem vågar satsa några – eller åtskilliga – miljoner kronor med betydande risk i dagens läge? Alltför få. Det måste bli fler.

Den faktiska och psykologiska signalen till jordbruket när man från staten motvilligt och sent sänker dieselskatten och låter jordbruket ta stöten för budgettricksandet är tyvärr mycket dålig. Svenska bönder och livsmedelsindustrier borde liksom i andra länder få känna stödet från samhället i ryggen!

Anf. 48 ULF SJÖSTEN (m):

Fru talman! Jag vill tacka jordbruksministern för svaret. I svaret säger ministern att regeringen har ett ansvar för att de av riksdagen fastställda riktlinjerna för budgetpolitiken följs. Den slutsatsen är jag och jordbruksministern överens om. Men kopplingen till utbetalning av böndernas EU-stöd är tunn minst sagt.

Vi vet nu att den uppgift som jag fick när jag skrev min interpellation stämmer, nämligen att man senarelägger EU-stödet för 2004 till första delen av 2005 fram till den 31 maj 2005. Det är långt fram under nästa år.

Slutet av ett kalenderår är en utgiftstyngd period för landets jordbrukare med betalningar av räntor, amorteringar och inköp av kommande års förnödenheter, vilket innebär stora problem för de flesta av dessa näringsidkare. Problemen blir minst sagt accentuerade och förstärkta när man innehåller det EU-stöd som jordbrukarna har väntat på att få ut nu under hösten.

Sverige är vidare enligt uppgift det enda land som har valt att senarelägga dessa utbetalningar. Det är ett orimligt förfarande som sänder en mycket märklig signal till landets bönder.

Jag hade två frågor i min interpellation, och jag vill upprepa en av dessa frågor till jordbruksministern. Anser jordbruksministern att det ur böndernas perspektiv är rimligt att senarelägga utbetalningar i storleksordningen 6 miljarder kronor för att staten ska klara utgiftstaket, alltså för att sopa igen spåren efter en ekonomi som inte har skötts?

Anf. 49 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Nu är det verkligen kris. Det är ett uttryck som vi kanske använder för ofta. Men i vissa situationer passar det in. Så är det när det gäller framtidsutsikterna för svensk livsmedelsproduktion. Det grekiska ordet kris betyder egentligen möjlighet. Jag skulle önska att jordbruksministern får ett krismedvetande när det gäller livsmedelsproduktion i landet men också att hon kunde se möjligheterna att göra någonting åt problemen för de enskilda producenterna.

I förra veckan besökte jag en större tomat- och fruktodling i Skåne. Ägaren berättade att man inte längre klarade sig på 8 kr per kilo för tomaterna. Det är medelpriset i dag. För att få en rimlig lönsamhet måste priset vara 12 kr per kilo. Jag fick också veta att två stora tomatodlingar i Helsingborgstrakten nu är till salu. Uppvärmning av växthusen med el, olja och gas är en alltför dyr post liksom arbetsgivaravgifterna.

Ägaren nämnde att skånska tomat- och fruktodlare uppvaktat jordbruksministern utan att få något gehör. Min fråga blir då: Varför lyssnade inte ministern? Och är ministern beredd att ta till sig dagens akuta vädjan om hjälp?

Förra sommaren hade jag tillfälle att göra företagspraktik på Findus i Bjuv. En av mina arbetsuppgifter var att blanda en köttfärsmet på 500 kilo. Jag läste på förpackningarna med kött och kom fram till att 25 kilo kom från Sverige och resten från Irland.

I nuläget importeras 42 % av det nötkött som svenskarna äter. Tycker ministern att det är ett bra förhållande?

I Skåne och Blekinge är närmare 40 000 arbetstillfällen kopplade till jordbruksindustrin. Under år 2003 varslade livsmedelsindustrin enbart i Skåne närmare 800 personer om uppsägning. De flesta av dessa varsel kom inom slakteribranschen. En ökad import av kött, kyckling och andra jordbruksprodukter hotar inte bara livsmedelsindustrin utan också lantbruket.

Men också alla vi som vill njuta av det öppna landskapet känner djup oro. Det är nu hög tid att regeringen kommer med de skarpa förslagen och åtgärderna, annars riskerar stora delar av Sverige att bokstavligt talat växa igen. Vi får då resa till Polen för att ta till oss det öppna landskapet.

För en tid sedan fanns följande rubrik i en skånsk lokaltidning: Tuff höst väntar de svenska bönderna. Jag undrar om ministern tror att nästa vår och sommar möjligtvis kan bli bättre?

Anf. 50 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Fru talman! När jag för en tid sedan läste Jan Anderssons interpellation som behandlas här i dag tyckte jag att det var en mycket relevant och allvarligt menad frågeställning som han lyfte fram om möjligheterna för den svenska livsmedelsproduktionen. När jag i dag läste svaret beslutade jag mig för att delta i den här debatten därför att jag tyckte att jordbruksministern var lite slarvig och inte riktigt tar den oro på allvar som framkommer i den här interpellationen. Det har inte skett någon produktionsminskning på tio år, säger jordbruksministern i svaret. Men att till exempel köttkonsumtionen har ökat rejält och att de svenska marknadsandelarna av köttproduktionen har minskat finns inte med. Relativt sett har produktionen minskat på en ökande marknad.

Bli lite mer affärsmässiga, säger jordbruksministern. Det är en käck hälsning till unga lantbrukare som kämpar med likviditet, räntor och amorteringar. Vi kommer att sänka dieselskatten, säger jordbruksministern. Ja visst, det är jättebra så långt. Men det är fortfarande en bit kvar till EU-snittet.

Ja, men det blir en LBU-ökning, en utökning av landsbygdsutvecklingsprogrammet, säger jordbruksministern. Ja, en utökning som lantbruket får betala självt genom den återföring som förut gick till näringen från handelsgödselskatten, den del som fanns kvar när regeringen hade tagit sitt till det svarta hålet, den tar man och utökar landsbygdsutvecklingsprogrammet med. Lantbruket får självt betala. Och utbetalningstiden har vi diskuterat förut, att landets bönder får agera buffert för regeringens budgetmisslyckande.

Jag har en fråga som gäller de lite oroväckande signaler som jag har hört om hur regeringen avser att hantera den nationella reserven. Det är ju ett sätt att något överbrygga möjligheterna för de livsmedelsproducenter, framför allt köttproducenter, som genom valet av modell för genomförandet av EU:s nya jordbrukspolitik drabbas av omfördelningseffekter och får en betydligt svårare situation. Avser jordbruksministern att använda medel ur den nationella reserven för att kompensera dem som drabbas särskilt hårt av omfördelningseffekterna till följd av val av modell för MTR-genomförandet i Sverige?

Anf. 51 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag är väldigt glad över den ingång som Staffan Danielsson har då han talar om möjligheter och tillväxtpotentialer i det svenska jordbruket. Jag tycker nämligen att det är den ingången som man ska ha. Att hela tiden skriva de svenska bönderna på näsan att det är kris tror jag inte är rätt ingång. Sedan är jag mycket medveten om lönsamhetsproblemen i det svenska jordbruket. Och när vi nu genomför EU:s jordbruksreform nationellt i Sverige har vi haft för ögonen att vi måste se till att värna om mjölkproduktionen och köttproduktionen. Det är så vi genomför reformen när det gäller att återföra ersättningar till gårdsnivå för mjölken, när det gäller am- och dikor, när det gäller slaktbidrag och också när det gäller extensifieringsbidrag.

Vi vill också att vår jordbrukspolitik ska stå på tre ben. Vi ska ha ett konkurrenskraftigt jordbruk, vi ska ha en levande landsbygd, och vi ska värna om solidariteten med andra länder. När vi genomför CAP-reformen behåller vi kopplingen i en del – det är på handjursbidragen – för att också värna om köttproduktionen. Vi behöver betande djur för att kunna hålla landskapet öppet.

Sedan har vi frågan om konkurrenskraften. Vad gör då regeringen för att öka jordbrukets konkurrenskraft? Ja, i år lägger vi fram en stark budget. Dieselskatten har nämnts här, men budgeten innehåller mer.

Vi ligger kvar med reduceringar av elskatt och skatt på eldningsolja när det gäller jordbruket. Någon fordonsskatt finns inte för traktorer – det är ingen skatt på jordbrukstraktorer. De inkomstskattesänkningar som föreslås i budgeten kommer att kunna komma bönderna till del, för en stor del av jordbruken drivs som enskild firma. Ett slopande av arvs- och gåvoskatterna underlättar generationsskiftet. Justeringar i förmögenhetsskatten kan vara till nytta för bönderna. Detta med 3:12-reglerna är till

nytta för bönderna som företagare. Vidare satsar vi på miljö- och landsbygdsutveckling.

Jag tycker att det är mycket rimligt att välja en modell för återföring av gödselmedelsskatterna på det sätt som vi har gjort. Att gå vidare med enskilda växtodlingsplaner är inte möjligt. Det är inte en modell som kan accepteras av kommissionen.

Det handlar alltså om en stark budget när det gäller att värna jordbrukets konkurrenskraft.

Men man måste jaga kostnader på alla plan. Där kan de enskilda bönderna göra en hel del själva, och de har visat sig vara duktiga. De har varit duktiga på att öka produktiviteten och på att använda möjligheter att få en högre avkastning både när det gäller vilket växtmaterial som används och när det gäller mjölkproduktionen. Jag har därför tilltro till att de svenska bönderna kommer att fortsätta med att jaga kostnader.

Man måste också jobba på att få bättre intäkter. Nu har näringen själv en reform för att marknadsföra de svenska mervärdena. Det tror jag är rätt modell. Jag kommer själv att medverka på det sätt jag kan för att förmedla vad den svenska produktionen står för.

I fråga om vad som sades om att det är ett problem att köttkonsumtionen ökar vill jag, Sven Gunnar Persson, säga att det i stället är en möjlighet att den ökar i Sverige. De svenska bönderna har inte tagit den marknadsandelen. Men det är inte så att man har minskat sin produktion, utan den ökade efterfrågan har fått mötas med import. Jag ser det här som en möjlighet, inte som ett gigantiskt problem.

Anf. 52 STAFFAN DANIELSSON (c):

Fru talman! Jordbruksministern sade att man vill värna mjölk- och köttbönderna genom att välja regionmodellen. Men hade man valt gårdsmodellen, som de flesta EU-länder gör, hade mjölk- och köttbönderna fått behålla sina pengar. Nu mildrar man förvisso fallet en del.

Sedan sade ministern att handelsgödselskatten ska finnas kvar. Vi byter sätt. I stället för att ge till bönderna går de pengarna in i statsbudgeten. Men det enklaste är att ta bort den här skatten. Sverige är faktiskt det enda landet i Europa som har handelsgödselskatt.

När det gäller lägets allvar kan jag, om vi ser framåt, säga följande. Mjölkkrisen har sjunkit till under smärtgränsen, och mjölkproduktionen står inför ett dramatiskt 2007. Vad händer då? Kommer andra att investera? Jordbruksverket befarar en minskad produktion av spannmål och nötkött. Vi har världens bästa kycklingar och grisar. Ändå minskar grisproduktionen, och kycklingarna hotas av en ökande import från länder där burar och salmonella är regel snarare än undantag.

Både jordbruksministern och jag är angelägna om marknadsekonomi och en friare handel. Men det finns områden – jordbruket är ett sådant område – där man måste sätta gränser för den fria handeln, till exempel av sårbarhets-, miljö- och resurshushållningsskal.

De flesta länder i EU liksom USA och många andra länder agerar för att inte låta överskottsmarknaden vad gäller livsmedel slå ut den egna livsmedelsproduktionen – detta av en mängd goda skäl. Problemet med Sverige under decennier av s-regeringar är att landet inte tar till vara våra möjligheter att hålla jordbruket om ryggen – detta samtidigt som Sverige har ambitiösa och komplicerade regelverk på olika områden som till-

Prot. 2004/05:12
12 oktober

Svar på
interpellationer

sammans med höga skatter och avgifter gör produktionen dyrare så att många konsumenter inte vill betala.

Jordbruksministern hänvisar ständigt till de svenska mervärdena som lösningen för alla merkostnader. Men så är det inte. Det finns gränser för vad marknaden tål. De är en del av lösningen, men allt går inte att lösa på det sättet.

Regeringen ska, enligt budgetpropositionen, tillsammans med bas- och verkstadsindustrierna gemensamt utarbeta program för trä och skog, för metallurgi och för fordonsindustri. Ett sådant program och åtgärds paket skulle också behöva skyndsamt utarbetas tillsammans med jordbruket och livsmedelsindustrin. Det föreslår vi i Centerpartiet i vår jordbruksmotion.

Det är anmärkningsvärt – men kanske typiskt – att regeringen själv inte tänkt den tanken utan endast bekymrat sig för andra basnäringar. Som ett inspel, jordbruksministern, när det gäller att pröva den här tanken vill jag ge några exempel på vad en skyndsamt genomgång tillsammans med jordbruket och livsmedelsindustrin skulle innefatta.

Dels gäller det givetvis näringens egna åtaganden. Näringen har ett stort beting att göra. Där instämmer jag med jordbruksministern. Man är i full färd med att så att säga slita med detta på gårdar och i livsmedelsindustrin.

Dels gäller det hur regeringen och staten kan understödja dessa ansträngningar med till exempel rådgivningsprogram och exportansträngningar. Det som där sker är bra.

Men för statens del handlar det också om generella insatser för ett bättre företagsklimat i vid bemärkelse, enklare regelverk, mindre byråkrati och kostnadsänkningar genom EU-anpassade skatter och avgifter. Särskatterna på produktionen måste bort. EU:s ersättningar ska betalas ut så fort de blir tillgängliga i Bryssel. Vi måste fullt ut utnyttja ramarna för miljö- och regionalstöd. En gemensam genomgång bör ske av alla kostnadsdrivande regelverk och förändringar ske där så är möjligt. Mjölkreformen bör mildras i Bryssel – den är nog för tuff – till exempel genom att mjölkkvoterna inte utökas, vilket bör stabilisera priset utan några kostnader för EU:s budget.

Det är ett bekymmer om statsrådet inte inser lägets allvar för livsmedelsproduktionen. Jag tyckte mig ändå höra vissa nyanseringar här. Jag är hoppfull efter denna diskussion och vill därför fråga om regeringen är beredd att i det här allvarliga läget gå Centern till mötes och initiera en gemensam programgrupp mellan jordbruket, livsmedelsindustrin och staten.

Anf. 53 ULF SJÖSTEN (m):

Fru talman! Man kan konstatera att debatten här utvecklas till en oerhörd bred debatt. Jag vill givetvis uppehålla mig vid den fråga som jag ställt i min interpellation.

De här ersättningarna från EU blir tillgängliga i november. Det är tänkt att de ska kompensera jordbruket för kostnader som man redan haft under det år som gått. Senareläggning av utbetalningarna kommer att skapa stora likviditetsproblem för väldigt många jordbrukare när de i december ska betala moms, skatter, räntor och amorteringar. Foder-,

gödsel- och maskinkrediter, som man ofta planerat att betala i december, måste senareläggas.

För ett medelstort familjeföretag handlar det enligt uppgift om 100 000–250 000 kr i försenade utbetalningar. Totalt för riket är det, som tidigare sagts, 6 miljarder kronor som bönderna nu får betala ränta på.

Vad som återstår för väldigt många är att förlänga krediter eller att ta kortfristiga lån till dess att ersättningarna utbetalas. Eller kan man kanske få uppskov med någon av de betalningar som går in i statskassan? Kan bonden få uppskov, Ann-Christin Nykvist?

Anf. 54 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Ministern är ju också konsumentminister. Jag skulle önska att ministern gjorde lite större insatser för att upplysa svenska folket om att svensk djurhållning och svenskt lantbruk bedrivs på en nivå där djurens bästa tillgodoses och om att användningen av antibiotika och bekämpningsmedel inte är så omfattande som är fallet i många av de länder som vi importerar livsmedel från.

På den tomatodling som jag besökt surrade humlor, och steklar användes för att bekämpa skadedjur. Det är på något sätt en kontrast till de förhållanden som kanske möter oss när vi köper Mor Elsas kyckling, som kanske inte är uppfödd i Sverige utan som är importerad och till 40 % behandlad med vätska.

Min fråga är: Kommer vi att få ursprungsmärkning för livsmedel så att konsumenten ser varifrån produkterna kommer även om den förädlade produkten har svenskt namn?

Avgörande för framtiden för svensk livsmedelsproduktion är att konsumenterna kommer till insikt om och verkligen uppskattar nyttan av och kvaliteten i svenskproducerade livsmedel.

För oss centerpartister är det självklart att lantbruksföretagen och livsmedelsföretagen ska kunna konkurrera på samma villkor som sina kolleger ute i Europa. Dessutom måste vi bli bättre på att utnyttja de EU-medel som kan skapa bättre framtidsutsikter för svensk lantbruksnäring.

Så behöver också Sveriges invånare få en bättre förståelse för lantbrukets betydelse. Svenska barn har dålig kunskap om vad som händer på en åker. Ett gäng busiga barn ute i en kornåker vet inte att säden ska bli bröd. Banden mellan stad och landsbygd måste knytas ihop igen. Tysk Lidl-mjölk finns på frukostbordet i många hem, osten kommer från Holland och korven från något annat land. Är det detta vi önskar det uppväxande släktet?

Anf. 55 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Fru talman! Jordbruksministern anmärker på att jag ser det som ett problem att den svenska köttproduktionen har tappat marknadsandelar i en växande konsumtion. Hon är nöjd med att vi har lyckats hålla samma produktionsnivå när marknaden har ökat med 20–25 % på några år. På något annat sätt kan jag inte uppfatta den anmärkning som jordbruksministern gav på det jag sade. Där har vi olika uppfattningar.

År 1998 sade statsministern med darr på rösten i regeringsförklaringen att lantbruket är en framtidsnäring. Under de mer än fem år som har gått sedan dess har antalet företag som har nötkreatur minskat från 37 000 till 28 000. Antalet företag som har mjölkkor har minskat från

15 000 till under 10 000. Kor för köttproduktion, kvigor, tjurar och stutar har minskat från 611 000 till 530 000. Konsumtionen av nötkött i Sverige har ökat med 45 000 ton på de här fem åren. Produktionen har minskat med över 2 000 ton enligt Jordbruksverkets statistik. Exporten har minskat och importen har ökat. Oroar inte det här ministern? Statistiken är tagen från *Jordbruksstatistisk årsbok* och *Marknadsöversikt* från Jordbruksverket.

Därmed vill jag återvända till den lilla fråga jag hade. Varför inte använda den nationella reserven för att ge stöd till de köttproducenter som kommer att råka mest illa ut till följd av omfördelningen i den valda MTR-modellen? Ge mig ett svar, jordbruksministern: Vill du använda nationella reserven för att klara den lilla nischen av livsmedelsproduktion?

Anf. 56 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag vill först säga till Ulf Sjösten att jag givetvis inte är lycklig över att vi behöver vidta de här åtgärderna när det gäller utbetalningen av jordbruksstöden. Men regeringen tar sitt ansvar. Vi föreslår ett antal utgiftsbegränsande åtgärder för att vi ska hålla oss inom ramen för utgiftstaken. Det gäller inte bara jordbruket. Det är även andra områden som är berörda. Det gäller både senareläggning av utbetalningar och åstramningar inom ramen för statlig verksamhet.

Men jag tycker att det är att överdriva att säga att detta på något sätt skulle vara en katastrof, och jag noterar att det i riksdagsbehandlingen av vårpropositionen inte fanns några alternativ från oppositionen. Jag tycker att det är slarvigt att tala om budgettricksande när man inte har några alternativ.

Till Staffan Danielsson vill jag säga att jag tror att vi är väldigt överens på ett stort antal punkter när det gäller att vi behöver vidta åtgärder för att värna konkurrenskraften. Jag är bekymrad över produktionsutvecklingen, bland annat inom mjölksektorn, och vi har vidtagit ett antal åtgärder för att värna mjölksektorn. Vi senarelägger frikopplingen till 2007, och vi återför till gårdsnivå. Det är ändå glädjande att se att vi i den senaste statistiken innevarande år utnyttjar kvoten bättre än förra året.

När det gäller detta med mervärden: Nej, det är inte hela lösningen, men givetvis ska jag vidta de åtgärder jag kan för att medverka till att förklara vad det svenska står för. Jag kommer att ha en chans inom ramen för det jordbrukspolitiska beslutet, där vi ju ska ha ett utrymme för marknadsfrämjande åtgärder. Det är ett sätt att upplysa konsumenterna. Jag har i Bryssel drivit frågan om att vi ska ha en mer generell ursprungsmärkning av alla köttslag. Jag har som konsumentminister tagit initiativ till en utredning som tittar på frågan om hållbar livsstil. Där tittar vi särskilt på maten, boendet och transporterna, och jag ser med spänning fram emot utredarens rapport som kommer under 2005.

Det svenska köket erövrar världen. Det beror på att vi har en bra tradition, men det beror också på att vi har tagit till oss de utländska influenserna. Vi ska inte sätta upp några skyddsmurar runt Sverige och säga att vi inte ska ha parmaskinka och korvar från Polen. Vi ska se till att vi har både den svenska maten och annan mat.

Anf. 57 STAFFAN DANIELSSON (c):

Fru talman! Jag stöder helt det Sven Gunnar Persson tar upp om behovet av en nationell reserv. Solidariteten med framför allt de nötköttsbönder som tappar kanske halva sina EU-ersättningar över en natt nästa år kräver att man avsätter medel och kompenserar dem på rimligt sätt. Jag tror att man måste utnyttja den nationella reserven fullt ut, 3 %. Det är en solidaritetsfråga, tycker jag, och jag stöder Sven Gunnar Persson och hoppas att statsrådet får igenom en lösning här. Det händer lite, och det ryktas om att det är bekymmer i Bryssel, men ta för sig i Bryssel, jordbruksministern!

Vad gäller lägets allvar och den svenska livsmedelsproduktionens framtid hoppas jag att statsrådets engagemang växer. Det här handlar om att producera vårt dagliga bröd och kött. Det handlar om att utnyttja produktionskraften i våra åkrar och beten för att sluta kretsloppen. Det handlar om jobb i lantbruk och livsmedelsindustri. Det handlar om Sveriges största småföretagargrupp, människor av kött och blod som varje dag satsar sin kraft, sitt arbete och sina pengar i sina företag. Jordbruket betyder mycket för Sveriges ekonomi och ekologi och förtjänar åtminstone samma uppbackning som övriga EU-länder ger sina bondeföretagare. Det får det inte i dag, och regeringen bör omgående agera enligt det förslag som Centerpartiet och jag har redovisat.

Ett tydligt sätt att markera lägets allvar och ett engagemang i frågan vore att skyndsamt tillsätta en programgrupp för livsmedelsproduktionens främjande enligt Centerpartiets förslag. Jag hoppas att jordbruksministern funderar över detta och återkommer i frågan.

Anf. 58 ULF SJÖSTEN (m):

Fru talman! Det är så att landets bönder får ta ett mycket stort ansvar för att statsbudgeten hålls inom de fastlagda premisserna. Det verkar vi vara överens om, jag och jordbruksministern. Men jag menar också att man får ta ansvar för den socialdemokratiska regeringens budgetmisslyckande. Konsekvensen blir att den likvida situationen för många jordbrukare riskerar att bli ohållbar med än större skulder och ökade räntekostnader. Men det kan också vara svårt att låna mer pengar då utrymmet redan är in-tecknat sedan tidigare lån.

Som om inte detta skulle vara nog läste jag i ett TT-meddelande i går, den 11 oktober: ”Bönder kan få anstånd med skatt på EU-ersättningar. Inte nog med att staten skjuter upp utbetalningarna till bönderna – de tvingas också betala skatt innan de fått pengarna i handen.” Man kan begära anstånd. Anstånd är inte givet. Det kommer att ske en individuell bedömning av betalningsförmågan hos varje bonde av Skatteverket. Kanske kan man få anstånd med att betala skatten på de pengar man inte har fått ut än.

Det är lätt att föreställa sig den frustration den enskilde lantbrukaren känner inför denna svåra situation. Om något hoppas jag att denna debatt har bidragit till att visa det orimliga och, enligt mitt sätt att se det, orättfärdiga i regeringens tillvägagångssätt när man innehåller utbetalningarna av böndernas EU-stöd.

Anf. 59 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag har redan tagit till mig det som Staffan Danielsson tar upp. Det är nämligen så att jag har två arbeten på gång som har bäring på att vidta åtgärder för att ytterligare stärka jordbrukets konkurrenskraft.

Leif Pagrotsky och jag tog förra året initiativ till årliga överläggningar med livsmedelsindustrin. Då är också primärproduktionen med. Vi har haft en sådan överläggning, och vi återkommer till ytterligare överläggningar. Jag har också bildat en kontaktgrupp om företagande inom lantbruksnäringen. Det är en grupp inom departementet, och tanken är att vi ska beskriva den potential som finns inom de areella näringarna, inom jordbruket, när det gäller tillväxt, sysselsättning och export.

Vi ska göra allt för att underlätta ett professionellt företagande. Vi tittar då på regelverk och annat – det kan handla om utbildningsmöjligheter och tillgång till arbetskraft – som kan vara hinder för företagande inom jordbrukssektorn. Jag har alltså vidtagit dessa åtgärder, och jag tänker fortsätta att vidta åtgärder för att stärka jordbrukets konkurrenskraft.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2004/05:36 om översynen av socialförsäkringarna

Anf. 60 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Kenneth Johansson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att socialförsäkringarna verkligen får en allsidig belysning som kan ligga till grund för den reform som statsministern utlovat.

Statsministern har i denna kammare talat om behovet av en bred och grundlig parlamentarisk översyn av socialförsäkringarna. Detta har uppenbarligen fallit i god jord, och många talar i liknande termer om ett sådant behov. Även Kenneth Johansson sällar sig till denna skara och säger att socialförsäkringssystemet behöver en vidsynt och grundlig översyn mot bakgrund av demografi, kostnads- och samhällsutveckling med mera. Det är bra för en framtida parlamentarisk reform att vi åtminstone övergripande är överens om detta.

Regeringen har nyligen presenterat direktiv till en utredning som syftar till just en bred och grundlig översyn. Det är viktigt att betona att denna första utredning inte primärt syftar till att lämna färdiga förslag utan till att grundligt belysa problemen och analysera alternativa lösningar – helt enkelt att rita kartan och skaffa oss en gemensam bild. Först därefter finns realistiska förutsättningar att finna en så bred samsyn som möjligt om den framtida socialförsäkringen, på motsvarande sätt som för pensionsreformen.

Eftersom det är regeringen som skriver direktiv sätter vår syn och det socialdemokratiska partiets syn sin prägel på direktivet. Så brukar det vara. Direktiven för denna kartläggande utredning är dock långtgående och ger stora öppningar för att belysa och diskutera alternativa lösningar vitt och grundligt på det sätt som även statsministern talade om. Att tala om ”betydligt snävare direktiv” saknar därför grund. Det finns som alltid i direktiv begränsningar och vissa förutsättningar för utredaren. I stor

utsträckning handlar det dock om begränsningar för vilka det finns stöd bland andra partier. Viktiga utgångspunkter för utredaren är att socialförsäkringarna ska vara generella och obligatoriska. Det känner vi igen från pensionsreformen för vilken det finns stöd bland fem partier i riksdagen. Två andra grundläggande utgångspunkter är att systemen även i fortsättningen ska bygga på inkomstbortfallsprincipen och att de ska stimulera till arbete. Även detta är välbekant som fundament för pensionsreformen. Detta är våra viktigaste utgångspunkter och begränsningar. Med tanke på att dessa förutsättningar även gäller för pensionsreformen, som även Centerpartiet står bakom, bör inte detta leda till slutsatsen att direktiven är ”betydligt snävare” än vad statsministern utlovat.

När Kenneth Johansson talar om betydligt snävare direktiv avser han möjligen det faktum att arbetslöshetsförsäkringen som sådan inte är med i översynen. Orsaken är att denna försäkring i huvudsak är frivillig och som sådan skiljer sig från den övriga socialförsäkringen. Hur arbetslöshetsförsäkringen fungerar är dock av betydelse när man analyserar sjukförsäkringen och hur arbetslinjen kan stärkas. I direktiven ingår därför arbetslöshetsförsäkringen vad gäller dess samspel med sjukförsäkringen och även då det gäller analysen av nivån på ersättningstaken för de båda systemen.

Mot bakgrund av de omfattande direktiven känner jag mig fullt förvissad om att utredaren kommer att vara fullt sysselsatt med att vända på de flesta stenar så att vi om två år sitter med ett brett och gediget underlag för den kommande parlamentariska kommittén. Där kommer vi säkert att ha olika uppfattningar i en del frågor, men vi ska åtminstone ha en gemensam och god kunskapsbas och förhoppningsvis liksom i pensionsarbetet ha en samsyn och vilja att gemensamt lösa frågorna.

Anf. 61 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för svaret.

Vi var nog många som i november 2003 var positivt överraskade när statsministern, på fråga av Bo Könberg, utlovade en bred och grundlig parlamentarisk översyn av socialförsäkringarna. Statsministern hänvisade till det breda arbetet med pensionssystemet och uteslöt inte ”system med basfinansiering av samhället och därefter avtalsfinansierade tillägg på toppen”, för att citera statsministerns svar.

I september i år, nästan ett år efter statsministerns löfte, kom direktiven som, vad jag kan uttyda, är betydligt snävare än vad som antytts. Dessutom ska en mångårigt ansvarig för befintliga system, Anna Hedborg, först utreda, och efter valet 2006 ska en parlamentarisk utredning tillsättas.

Statsministerns löfte om en utredning verkar lite grann ha blivit som att koka soppa på en spik. Det blev något annat än vad statsministern utlovade. Så tolkar jag det. En översyn av befintliga system, resultatet ska bli som i dag – en skattefinansierad sjukförsäkring som ger en hög inkomstersättning. Nuvarande system cementeras. Direktiven har dessutom ensidigt fastställts av regeringen utan samråd. Den parlamentariska översynen ska komma i gång tre år efter löftet.

Jag håller med Dagens Industri som i sin ledare den 24 september i år skriver: ”Summan blir att någon socialförsäkringsreform knappast kommer till stånd det här decenniet. Det är skandal.”

Jag och Centerpartiet anser att den svenska välfärdspolitiken verkligen behöver reformeras. I centrum för en sådan reform bör stå de stora offentliga arbetslivsförsäkringarna och försörjningsstöden. Vi behöver omedelbart tillsätta en parlamentarisk utredning för att få en reform med hög delaktighet och lång hållbarhet. Jag anser att också arbetslöshetsförsäkringen bör ingå. Direktiven bör medge en bedömning av de framtida socialförsäkringarnas utformning utifrån deras roll och utrymme i den samlade välfärdspolitiken, ekonomin och samhällslivet i vid mening.

När jag, som den vänliga och försynta själ jag är, efterfrågar samråd i direktivskrivandet och i upplägget av en sådan stor och viktig fråga möts jag av TT-kommentarer från Berit Andnor där hon säger: Detta är en sak för det socialdemokratiska partiet. Punkt slut. Jag tycker att det är maktfullkomligt. Jag tycker att Berit Andnor skulle byta attityd. Jag tycker att Berit Andnor skulle ta en utsträckt hand och låta ett samråd få föregå detta så att vi inte i ett senare läge kommer i en situation där vi bygger in onödiga spänningar och får onödiga frågor att lösa när vi kanske i stället kunde ta dem i ett tidigt skede. Det skulle kännas mycket bättre med den attityden. Den fanns i pensionsfrågan och finns fortfarande, och jag hoppas att det ska kunna fortsätta så.

En följdfråga blir: Är regeringen beredd att lyssna på kritiken och omedelbart tillsätta en parlamentarisk utredning som fler än jag efterfrågar?

Anf. 62 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Min fundering när jag lyssnar på Kenneth Johansson är om han över huvud taget läst direktiven. Det är fråga om oerhört omfattande direktiv, vilket Kenneth Johansson också säger mellan fraserna. Direktiven är omfattande. Det är inte alls någon snävare direktivskrivning än vad som sagts tidigare.

Det är ett oerhört omfattande underlag som nu ska tas fram. Det är en bred och grundlig översyn som är mycket omfattande. Man ska belysa problemen som finns i dagens system och analysera alternativa lösningar. Man ska *inte* lägga fram några förslag.

Det här utredningsarbetet är alltså tänkt att ske i två steg. I ett första steg gör vi denna kartläggning och analys. Vi tittar också på de olika faktorer som vi vet har stor påverkan på våra möjligheter att bevara ett generellt välfärdssystem även i framtiden.

I andra steget kommer det här underlaget att lämnas över till en parlamentarisk utredning. Det innebär att vi i samband med att den parlamentariska utredningen tillsätts kommer att ha ett gediget och bra underlag till grund för de överväganden som då ska göras i, som jag hoppas, så bred samsyn som det bara är möjligt.

Detta är oerhört komplexa system som går in i varandra. De har oerhört stor betydelse för oss alla. Alla vi människor är någon gång beroende av våra socialförsäkringar. Vi är sjuka eller arbetslösa. Det händer oss en olycka eller någonting annat som vi inte kan förutse. Då är det oerhört viktigt att de eventuella förändringar som ska genomföras är noga övervägda och att vi verkligen vet vilken grund vi utgår från när vi ska ta steg vidare.

Så är det tänkt. Det är två delar i den här utredningen. Inga förslag utan ett gediget kunskapsunderlag.

En viktig del i den första delen av utredningen är också att inte upprepa ett misstag som vi gjorde i samband med pensionsöversynen, nämligen att vi inte hade en tillräckligt bred och omfattande folklig debatt om pensionssystemet. Det tycker jag är en erfarenhet att ta med sig. Därför är det mycket klart och tydligt angett i direktiven att utredaren ska bedriva sitt arbete på ett sådant sätt att vi får en mycket bred folklig debatt om socialförsäkringarna, hur de fungerar, hur de är konstruerade, men också de problem och utmaningar vi ser inför framtiden. Jag tror att det är nödvändigt för att få en bred uppslutning kring eventuella förändringar som kan tänkas komma.

Sedan till principerna. Jag tycker att det är oerhört viktigt att slå vakt om de principer som ligger till grund för dagens socialförsäkringssystem. Det är exakt samma principer som ligger till grund för pensionsreformen. Det har varit min uppfattning att det har funnits en stor enighet om de principerna i Sveriges riksdag, att det är utifrån dem vi ska bygga systemet. Någoting annat har jag inte uppfattat över huvud taget sedan direktiven.

Det är regeringen som skriver direktiv till utredningar. Det innebär inte att vi inte lyssnar och tar till oss den diskussion som pågår. Men, som sagt var, det parlamentariska inflytandet kommer att finnas i den andra fasen av denna utredning.

Anf. 63 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! När Göran Persson talade om en välfärdsutredning handlade det inte bara om sjukförsäkringen. Han hade också en öppenhet när det gällde hur ett framtida system skulle kunna se ut, åtminstone var han beredd att pröva även grundläggande principer som vi hittills har varit vana att leva efter.

Jag förstår inte heller varför man ska undanta a-kassan från översynen. Den borde samordnas med socialförsäkringen. Långtidsarbetslöshet, långa sjukskrivningar och förtidspensioner hänger verkligen ihop.

Det som är min huvudinvändning är att regeringen och Berit Andnor redan i det inledande skedet är oförmögna att se bristerna i sina egna system. Översynen görs bara av en del av socialförsäkringen, och den hanteras utifrån något av administratörens perspektiv, inte människans.

Jag tycker också att det är trist att regeringen och Berit Andnor inte från början med åtminstone en öppen attityd vågar ifrågasätta och diskutera egna idéer som till exempel graden av generalitet i systemen, som till exempel obligatoriet, som till exempel inkomstbortfallsprincipen. Man behöver inte säga att man är beredd att frånträda detta om man inte vill det, men man kan ha en öppen attityd. Man kan vrida och vända på och titta på grundtrygghetssystem och annat som kanske vi andra, åtminstone jag och Centerpartiet, är intresserade av att också få allsidigt belysta.

Man ska aldrig vara rädd, tycker jag, att vända på stenar. Man ska aldrig vara rädd för att göra en analys. Sedan kan vi komma till olika slutsatser, det är jag också medveten om, utifrån de värderingar och de ideologier som vi står för.

Även om Berit Andnor har visat på öppningar i debatten tycker jag att det känns som att det är en insnävning och att det är svårt att få de frågor som jag har pekat på i mitt andra inlägg belysta. Om man ska nå en öp-

pen attityd i ett utredningsarbete får det inte redan från början vara någon form av tankeförbud eller begränsningar av det arbete som ska göras.

Från Centerpartiets sida har vi stora ambitioner och vill gärna medverka i denna utredning. Och vi vill vara med från början. Vi vill inte vänta tre år efter att statsministern gav sina löften. Därför känner vi frustration. Vi tycker att vi har så mycket att delge i arbetet att vi vill vara med från start.

Några av de målsättningar vi har för systemen är att garantera en grundläggande trygghet för alla, bidra till arbete och företagsamhet och lägga grunden för en samordning av sjukförsäkringen, inkluderande arbetslöshetsförsäkring och förtidspensioner. Det är ett system där vi rättar mun efter matsäcken och anpassar transfereringskostnadernas totala volym till vad samhällsekonomin kan bära. Vi vill öka människors egen makt och självbestämmande.

Det är några av de mål vi sätter upp. Fortfarande önskar jag ett besked: Nu har vi hört att ni vill vara med från början, självklart satsar vi på det.

Anf. 64 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Det råder inget tankeförbud, Kenneth Johansson, absolut inte. Det vore mig fjärran. Precis som jag sade tidigare tycker jag att en av bristerna vi hade när det gäller just pensionsöverenskommelsen var att vi inte hade en tillräckligt bred och omfattande folklig debatt om pensionssystemen och de olika inslagen till underlag som ju fanns och som bereddes mellan partierna.

Det här är ett första steg. Det kommer att vara ett kunskapsunderlag som kommer att tas fram. Det är min förhoppning att väldigt många kommer att delta i den här debatten, inte bara politiska partier utan också arbetsmarknadens parter, som också mycket tydligt pekas ut i direktiven som en viktig del. Vi för också ett resonemang kring parternas ansvar när det gäller till exempel de kollektiva försäkringarna och samspelet med de allmänna försäkringarna. Jag hoppas mycket på att man kommer att delta från den sidan, förutom de politiska partierna. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi får den formen för det här arbetet.

Det mesta är med i översynen. Det som inte finns med är av naturliga skäl ålderspensionerna, eftersom vi redan reformerat dem. Föräldrapensionen är inte med därför att den utreds i särskild ordning. Det finns andra mål som är vägledande för utformningen av den försäkringen. Den ska bland annat bidra till ett högre barnafödande och möjligheter att kombinera arbete med familj liksom att vi får mer lika uttag mellan män och kvinnor.

Den tredje delen som inte är med rör a-kassan, alltså arbetslöshetsförsäkringen. Den är inte med av den anledningen att den i princip inte är en socialförsäkring. Det är en frivillig försäkring. Den skiljer sig också i konstruktionen från de övriga socialförsäkringarna.

Däremot ingår den i den del den rör samspelet mellan sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen. Det är precis som Kenneth Johansson säger. Det är oerhört viktigt att se hur dessa två försäkringar samspelar med varandra. Ur den aspekten är den med. Det är samma sak när det gäller analysen av nivån på ersättningstaken. På det sättet är det väldigt

viktigt att den är med. Resten är med när det gäller socialförsäkringarna, och det är väldigt mycket. Allting är med.

Det är också viktigt att säga att det finns vissa principer som vi som socialdemokrater inte är beredda att ge avkall på. Det handlar om den generella välfärden, att det ska finnas ett obligatoriskt system, att inkomstbortfallsprincipen ska råda, att det ska stimulera till arbetslinjen och att vi också ska ha en solidarisk finansiering. Om detta är vi inte beredda att kompromissa. Vi är inte det. Grundtrygghet – det vet Kenneth Johansson – är inte ett alternativ för socialdemokratin, har aldrig varit och kommer aldrig att bli. Därför är det också viktigt att vara väldigt tydlig på den punkten.

Men att diskutera den frågan ser jag inget problem med. Den aspekt som Centerpartiet företräder kan mycket väl belysas i samband med den första delen av utredningen. Den kommer alldeles säkert fram ännu tydligare när vi går in i den sista fasen av det här arbetet. Vi pratar om ett arbete på mycket lång sikt. Kom ihåg att det tog tio år innan vi hade pensionsreformen klar.

Anf. 65 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Välfärdsfrågorna och socialförsäkringssystemen är ju enormt viktiga för oss alla. För många, de flesta, fungerar det bra. För andra är skyddsnätet som tunnast när det som allra bäst behövs. Vi har 1,1 miljon människor som tvingas försörja sig på bidrag när de vill, de allra flesta, jobba och studera. En översyn är därför nödvändig. Det vill jag instämna i och bejaka. Det är bra att den kommer. Vi har fortsatt synpunkter på att direktiven känns snäva även om jag tycker att ministern har räckt ut ett litet finger i den här debatten om en utvidgning. Det finns en bekräftelse från ministern att det inte finns en öppenhet totalt när det gäller att titta på olika områden. Men det ges ändå en öppning för att även andra idéer kan belysas i utredningsarbetet. Det ser jag som ett förtydligande och en framgång.

Jag tycker att det här är ett arbete som vi måste bidra med från alla partier. Det är viktigt. Det är en bred och folklig debatt, som ministern säger. Det instämmer jag i. Det är nödvändigt. Då hade det varit så mycket bättre om vi hade börjat i rätt ände, om vi hade tagit en kopp kaffe, ministern, och pratat igenom vad som kan vara ett bra upplägg för det här arbetet. Då hade åtminstone inte jag behövt reagera med en interpellation. Då hade vi kanske kunnat diskutera. Jag tror att många med mig känner lika för att få ett upplägg som känns bra för alla parter i det fortsatta arbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2004/05:37 om DHB:s verksamhet

Anf. 66 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Inger Lundberg har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder som förhindrar att en föräldraorganisation som Riksförbundet

Prot. 2004/05:12
12 oktober

*Svar på
interpellationer*

för Döva, Hörselskadade och Språkstörda Barn, DHB, tvingas till drastiska förändringar av sin verksamhet.

När det gäller DHB:s och andra handikapporganisationers verksamhet instämmer jag i Inger Lundbergs beskrivning av hur värdefull den är för de egna medlemmarna, för kunskapsspridningen i samhället och för den demokratiska processen i stort. Handikapporganisationerna har en viktig funktion i vårt samhälle, inte minst som kanal för medlemmarna som till följd av sina funktionshinder många gånger har svårt att som enskilda göra sig hörda i den allmänna debatten.

Det nya systemet för statsbidrag till handikapporganisationer har successivt införts under en femårsperiod. Från och med nästa år gäller det fullt ut. Under samma period har statsbidraget förstärkts väsentligt med över 30 miljoner kronor. Fler organisationer har fått statligt stöd i och med det nya systemet. Det har därmed också bidragit till en förnyelse av handikappverksamheten. Men för några organisationer har det inneburit relativt omfattande omställningar. För dem har vi vidtagit åtgärder för att göra övergången smidigare. I budgetpropositionen för nästa år föreslår regeringen att ytterligare 2,9 miljoner kronor läggs till anslaget för att kompensera vissa förbund för minskade bidrag.

Grundprinciperna för bidraget är reglerade i en förordning. Tillämpningen och fördelningen av bidraget sköts av Socialstyrelsen. Enligt förordningen ska bidrag lämnas i form av grundbidrag, medlemsbidrag, föreningsbidrag, merkostnadsbidrag och medel för samarbete. I samråd med handikapporganisationerna har Socialstyrelsen beslutat om tillämpningsprinciper. Det är de principerna som har styrt storleken på de olika bidragsdelarna.

Socialstyrelsen har också regeringens uppdrag att följa tillämpningen av det nya systemet och ska senast den 28 februari 2005 redovisa sina slutsatser med eventuella förslag på förändringar. Jag avser dessförinnan inte att ta några initiativ till att förändra statsbidragssystemet för handikapporganisationerna.

Anf. 67 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! På hemsidan för Riksförbundet för Döva, Hörselskadade och Språkstörda Barn skriver en pappa till en döv pojke: Det finns egentligen bara en grupp som kan ge tips och råd, och det är andra föräldrar. Jag tror att det ligger väldigt mycket i det. Det betyder så mycket för de föräldrar som har det jobbigt att det finns föräldrar som kan stötta dem på allvar. Här spelar en förening som DHB en väldigt stor roll. Det är en organisation som har arbetat sedan 1949 och varit ett kitt mellan föräldrar som haft barn på specialskolor men också mellan andra föräldrar som haft behov av ett speciellt stöd för sina barn på grund av handikapp.

Därför är jag så bekymrad över att verksamheten faktiskt är direkt äventyrad på grund av omläggningen av statsbidragen. Jag har haft en genomgång med föreningen. Det grundbidrag man har minskar från en bra bit över 700 000 till 550 000 kr. Dessutom tappar man merkostnadsbidraget som är på nästan 600 000 kr för föreningens del. Man går från drygt 1,7 miljoner till drygt 900 000 kr. Det leder till mycket drastiska effekter för den här föreningen som inte har något särskilt stort eget kapital. Vissa kostnader för en förening av det här slaget är fasta. Det är årsmötena och styrelsemötena. De kostnaderna bara ligger där. Därför

tvingas man spara på det lilla men väldigt effektiva kansli man har. Situation är så pass drastisk att DHB nu står inför att varsla tre av de fyra anställda man har. Man har skjutit på varsel till i december när man bedömer att man slutligen får beskedet om statsbidragen från Socialstyrelsen. Men längre kan man inte vänta. Man kan alltså inte avvakta den utvärdering som sker i februari nästa år.

Det är två skäl till att en liten förening som DHB är så här pass utsatt. Det handlar om de ändringar som beslutades av riksdagen för ett antal år sedan. Det var ändringar som jag är väldigt bekymrad över. Det är inte säkert att vi hade tänkt igenom alla effekter för handikapporganisationerna av förändringar av grundbidrag. Det förefaller slå väldigt hårt mot ett antal organisationer. Det är precis som ministern sade. Man har fått ha övergångslösningar för att möta effekterna. Men någon dag kommer sanningens minut när de effekterna slår ut. Det blir under 2005. Då kommer de drastiska effekterna.

Detta förstärks av det som slår ännu värre mot en förening som DHB, nämligen att Socialstyrelsen sommaren 2003 fattade beslut om att från och med den 1 januari 2005 lägga om merkostnadsbidraget så att det i stället för att vara ett bidrag som föreningarna kan lita på kommer att vara ett bidrag som de får rekvirera för bestämda behov. Den bestämda bedömningen från en förening som DHB är att den inte kommer att kunna få del av de här pengarna i någon större utsträckning. Därför kommer dessa varsel att läggas, och därför är jag så bekymrad över DHB:s situation framöver.

Anf. 68 MARIANN YTTERBERG (s):

Fru talman! Vi här helt eniga i vår syn på handikapporganisationerna och deras uppgift när det gäller att bidra till att människor med funktionshinder ska kunna delta i samhället fullt ut och även i den demokratiska processen.

Det problem som Inger Lundberg just har berört och som jag kommer att uppehålla mig vid är just merkostnadsbidraget. Det är alltså en del av statsbidraget, och det är det som får en ny konstruktion från den 1 januari 2005.

Förändringen av merkostnadsbidraget kommer att gynna förbund med traditionella synliga funktionshinder men missgynna de förbund som har medlemmar med osynliga funktionshinder. Gruppen med medicinska, kognitiva och psykiska funktionshinder är en växande grupp.

Detta beror på att kriterierna för att få bidrag enligt det nya systemet är för trubbiga för att passa förbunden med osynliga handikapp. Konsekvenserna blir, precis som Inger Lundberg pekar på här, att många förbund redan börjar varsla och avskeda. Strokeförbundet, som jag känner väl, har redan avskedat två personer. Det är kvinnor med lönebidrag, särskilda anställningsbidrag och så vidare. Detta är inga stora kanslier; de flesta har kanske en handfull medarbetare på sina kanslier. Sedan får en eller två gå, och då blir kanslierna sårbara. Vissa av organisationerna har redan nu så begränsade resurser att de inte kommer att kunna hantera det extra arbete som det innebär att söka merkostnadsbidrag. De kommer alltså att tvingas avstå från det.

Inger Lundberg har just beskrivit hörselskadade barns situation. Det som jag ska tala om handlar om 22 av HSO:s 43 förbund. Där är mer-

kostnadsbidraget mellan 20 och 50 %. Bidraget ska sökas i efterhand första halvåret efter verksamhetsåret. Sedan ska det fördelas ur en gemensam pott. Det gör också att förbunden, som inte har något kapital, inte kan ligga ute med pengar. Då resonerar man så att om man inte räknar med att helt säkert få bidraget så vågar man inte chansa. Man klarar inte av att bedriva verksamheten ur egen pott, eftersom någon sådan inte finns. Det bidrar också till att verksamheterna kommer att krympa. Man vet inte hur mycket pengar man har att röra sig med under året.

Skändalsinstitutet har på uppdrag av Socialstyrelsen granskat handikappstödet. Den 30 september – tror jag att det var – lämnade man in det hela till Socialstyrelsen. Man säger att detta kommer att leda till mer administration, att det kommer att gynna organisationer som kan visa kvitton och att det blir en ryckig ekonomi. Det får också konsekvensen att förbunden kommer att ställas mot varandra. De 43 förbunden i HSO kommer att delas i två läger, och det är oerhört olyckligt.

Nu kommer det en utvärdering den 28 februari, som ministern sade. Därför tycker jag att man kunde vänta på den, och inte sjösätta det här och låta det träda i kraft den 1 januari. Avvakta utvärderingen!

Anf. 69 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Det här med organisationsbidrag är inte lätt – det vet vi. Jag tror att vi har den erfarenheten allesammans här.

Jag ska bara nämna lite grann om bakgrunden. Detta har setts över i olika omgångar, och man sjösätter nya system. Senast var det själva grunden för det här systemet som utreddes särskilt av Berit Oscarsson. Det var en utredning som tillsattes 1998. Det är den som ligger till grund för det nya bidrag som trädde i kraft så sent som den 1 juli 2000 – det tycker jag är ganska sent. Det har alltså varit i gång i lite drygt fyra år nu.

Under den här tiden har anslaget ökat från 129 miljoner kronor till 162 miljoner. Det är en ganska stor ökning. Antalet organisationer har också samtidigt ökat. Det ska vi också komma ihåg. Det var ju en av uppgifterna för utredningen att just titta på hur man också ska ge nya handikapporganisationer som kommer fram tillträde. De har ökat från 43 till 55 stycken.

Socialstyrelsen har kopplat till sig ett råd med företrädare från handikapporganisationerna. Man har något som man kallar en modellgrupp, som har suttit och diskuterat hur bidraget ska se ut. Det är också den gruppen som har varit med och diskuterat förändringen av merkostnadsbidraget.

Vad jag förstår är den stora förändringen som påverkar ekonomin för DHB just merkostnadsbidraget. Förändringen när det gäller grundbidraget har varit successiv, och vi har använt stötdämpare. Det är merkostnadsbidraget och de förändringar av det som nu föreslås av Socialstyrelsen som det handlar om.

Låt mig säga att detta är någonting som Socialstyrelsen är ansvarig för och har ett ansvar för att genomföra. Jag kan med en gång säga att jag inte har för avsikt att gå in och ändra i den överenskommelsen. Men det är känt för mig att det finns olika uppfattningar bland handikapporganisationerna om hur bidragen fungerar.

Jag har bett att få titta på de exakta siffrorna för föreningen DHB för att skaffa mig en uppfattning. Jag kan inte se den dramatiska förändring

som Inger Lundberg redogör för och att det skulle ske ett sådant stort tapp fram till 2005. Det känner jag mig tveksam inför. Jag tror att det finns anledning för oss att ta en lite närmare kontakt och titta på hur det ser ut för 2005. Siffrorna stämmer inte riktigt med det som jag har sett.

Det annonserades i budgetpropositionen, och det pågår också just nu ett funderande i Justitiedepartementet om att ta fram direktiv till en översyn av den statliga folkrorelsepolitiken. Det skulle röra en större översyn av bidrag till organisationer. Som underlag för arbetet finns en rapport som Statskontoret har genomfört. Man har tittat på bidragsgivningen och efterlyser en ökad tydlighet. Detta är alltså ett tankearbete som just nu pågår. Men jag är som sagt väl medveten om att det finns olika uppfattningar bland handikapporganisationerna.

Anf. 70 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Jag uppskattar mycket om ministern tränger in i siffrorna för DHB. Det kan vara så att DHB behöver se ännu djupare på sina siffror. Jag fick först en uppgift om att man tappade drygt 900 000 kr. Den uppgift som jag har i dag är att man går från 1 720 000 till 964 000 kr år 2005. Av detta skulle 589 000 avse merkostnadsbidraget, men hela 166 000 skulle ändå avse grundbidraget.

Jag tycker först och främst att det är viktigt att vi har rätt siffror, och jag hjälper gärna till. Jag vill ju själv ha riktiga siffror, och jag tror att det är viktigt att Regeringskansliet har rätt siffror. Det kommer inte att vara några svårigheter att få fram det.

Det som är svårare är naturligtvis själva sakfrågan. Det är inte lätt att ta fram bra system för att revidera föreningsbidrag. Det är lätt att kavla upp ärmarna och säga att man ska skapa ett nytt system, men det är inte första gången som man har gjort förändringar i system och efter några år konstaterat att det inte blev riktigt så bra som man hade tänkt sig när man började göra förändringen. Det finns naturligtvis organisationer som tjänar på detta. Vi hör väldigt lite från dem. Dem vi hör är de som har problem. Jag tycker att det är otroligt viktigt att enskilda organisationer inte hamnar i så dramatiska problem som de som både jag och Mariann Ytterberg beskriver.

Vi kan ta DHB som exempel. Det handlar om ett handikapp som kräver ett väldigt starkt engagemang från familjen. Barnens språk är väldigt beroende av vad familjen orkar. Familjens ork är i sin tur väldigt starkt beroende av vilka nätverk och vilket stöd den enskilda familjen får. Jag vet att organisationer som DHB har mycket stor betydelse. Låt mig bara nämna lite om deras verksamhet. De ordnar familjeläger med lek och skogsbus för ungarna och gruppdiskussioner och föreläsningar för de vuxna. De jobbar med teckenspråksutbildning för föräldrar, tar fram tolketiska riktlinjer och sprider information om barn med språkstörning och afasi. Man kan nämna en mängd väldigt praktiska insatser som en sådan här organisation gör, och det får bara inte ta slut.

Skulle man tvingas till en förändring och behöva varsla tre av fyra i personalen, finns väldigt lite kvar av en organisation som har funnits sedan 1949. I en tid när både pappor och mammor är ute på arbetsmarknaden finns ju inte orken hos föräldrarna att själva stå för alla administrativa uppgifter. Jag har sett vilket fantastiskt engagemang föräldrarna i

DHB lägger ned, men de behöver också stödet från sitt kansli, annars finns det stor risk att mycket inte blir gjort.

Jag har också hört en del säga att de kan ta arvsfondspengar. De jobbar också med arvsfondspengar, men det kräver att man har möjlighet, ork och kraft att söka, och det kommer man inte att ha. Jag väddar till ministern att göra vad som göras kan för att man inte ska tvingas till idiotbromsningar nu i december.

Anf. 71 MARIANN YTTERBERG (s):

Fru talman! Jag vill understryka att det handlar om den här etappen med merkostnadsbidrag. Det gäller alltså inte statsbidraget generellt utan om den delen som en del förbund är oerhört beroende av. Det finns helt klart två läger. Det har vi fullständigt klart för oss nu. Några är väldigt nöjda eftersom de vinner på detta. Sedan finns det hela den här gruppen på 22 förbund för människor med de så kallade osynliga, kognitiva handikappen. Det handlar om förvärvade hjärnskador, autism, schizofreni och så vidare.

Det instrument som Socialstyrelsen har tagit fram för att mäta merkostnadsbidraget går inte att använda. Det är alldeles för trubbigt.

Anf. 72 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Som jag sade inledningsvis är vi helt överens när det gäller vikten av att vi har handikapporganisationer som gör ett fantastiskt bra arbete. Det är en viktig del i hela samhället. Det är viktigt att vi har bidrag som fungerar på bästa möjliga sätt. Jag vill understryka att själva avsikten med den här förändringen som gjordes den 1 juli 2000 var att förbättra situationen. Jag tror nog att jag kan säga att det redan då fanns de som hade avvikande synpunkter, men det fanns en mycket stor majoritet som ansåg att det nya systemet skulle fungera bättre.

Vi har lagt till pengar, 30 miljoner, som jag sade. Vi har också haft den här stötdämparen för att just förbereda för omställningen. Den skulle få ta några år för att man skulle kunna anpassa sig. Det här systemet ställer krav på förändringar. Det gäller framför allt organisationer som är, om jag får använda det uttrycket, gamla organisationer. Det handlar också om att skapa ett utrymme för nya organisationer att få tillträde till detta.

Det händer ju att det inte blir riktigt som man hade tänkt sig och att det inte fungerar exakt som man hade förutsett. Det är också bakgrunden till varför vi har haft den här stötdämparen, och vi har också gett Socialstyrelsen i uppdrag att följa tillämpningen av det här nya systemet och rapportera till regeringen. Det kommer att ske den 28 februari nästa år.

Jag tycker att det är viktigt att inse att detta har varit i gång förhållandevis kort tid. Vi kommer att få en återrapportering från Socialstyrelsen. Då finns det också anledning att titta över och värdera om systemet har fungerat väl eller inte.

Låt mig också avslutningsvis konstatera att det finns olika uppfattningar. Merkostnadsbidraget är avsett att stå för de extrakostnader som uppstår till följd av det funktionshinder som man har. Här finns olika uppfattningar om möjligheten att styrka den typen av extra kostnader.

Jag följer detta noga. Jag tar till mig den debatt som vi har haft här i dag. Jag tänker ägna tid åt att följa upp frågan.

Anf. 73 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Jag är mycket glad för att ministern vill ägna tid åt att följa upp frågan. Det känns väldigt viktigt.

Jag vill göra en kommentar till detta om gamla organisationer. DHB, som jobbar med barn med funktionshinder och deras skolgång, är en gammal organisation, men det handlar om ett oerhört modernt behov. I dag är detta kanske än viktigare när varje barns möjlighet på arbetsmarknaden är beroende av deras möjligheter att klara skolgången. Då är det viktigt att vi kan ha ett bra stöd till föräldrarna.

Jag har förstått att Socialstyrelsen funderar på den här frågan om merkostnadsbidragen. Jag hoppas att de också lyssnar på den här debatten och lyssnar på de organisationer som är så bekymrade. Jag tror att många av dem är ganska tysta. När jag nämnde DHB hörde jag någon säga att man inte hade hört talas om DHB:s problem över huvud taget. Det kan vara så att några känner att de har ett jätteproblem och att det borde synas, men de har kanske inte talat med tillräckligt hög röst. Nu hoppas att jag rösterna har varit tillräckligt tydliga så att vi kan få en ordentlig beredning av den här frågan i framtiden.

Jag vill tacka ministern och Mariann Ytterberg för den här debatten. Jag hoppas som sagt att departementet speciellt vill se vidare på den här frågan om DHB så att vi kan klara ut det här med siffrorna. Det handlar om mycket pengar som de förlorar. Det är klart, men det behöver kanske klaras ut hur mycket pengar det är.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellationerna 2004/05:33 och 41 om klassificering av ämnen som kan användas som narkotika

Anf. 74 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Anne-Marie Ekström har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta dels för att skynda på utredningen som pågår i Regeringskansliet, dels för att samordna problemet med andra länder.

Ulf Sjösten har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att samhällets reaktion på nya droger ska bli snabbare och effektivare.

Låt mig börja med att förklara min djupa oro över missbrukssituationen beträffande bland annat GBL och butandiol och min otillfredsställelse över att dessa ämnen efter det att beslag gjorts måste lämnas tillbaka. Situationen är inte godtagbar och åtgärder måste därför vidtas. De händelser som Anne-Marie Ekström och Ulf Sjösten tar upp i sina interpellationer har medfört att arbetet intensifierats.

Jag vill dock framhålla att Sverige har ett internationellt sett mycket väl fungerande system som möjliggör att preparat snabbt kan klassificeras som narkotika. I vissa fall är dock inte systemet med narkotikaklassificering möjligt att använda eller så anses det inte tillräckligt skyndsamt. Därför har lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor skapats. Lagen har ett något vidare tillämpningsområde än lagen (1992:860) om kontroll av narkotika. Utredningar om substansers farlighet kan enligt lagen om förbud mot vissa hälsofarliga varor ofta utföras snabbare än utredningar om narkotikaklassificering.

*Svar på
interpellationer*

Inom EU har det byggts upp ett väl fungerande system där medlemsländerna rapporterar förekomsten av nya ämnen som inte tidigare är narkotikaklassade till EU:s narkotikacentrum ECNN och Europol. Vid behov företas sedan en gemensam analys som därefter kan resultera i en rekommendation att alla medlemsländer bör kontrollera det aktuella ämnet. På så sätt kan vi utnyttja EU:s samlade kompetens för att få till stånd en grundlig analys av nya ämnen som dyker upp på missbruksmarknaden. Jag vill framhålla att klassificering av ämnen är en fråga för de enskilda medlemsländerna – med iakttagande av de gemensamma regler till skydd för de fria rörelserna som kan vara aktuella. En för hela EU gemensam klassificering skulle också ta betydligt längre tid att genomföra än det tar för de enskilda länderna. Det är därför viktigt att denna behörighet även framgent är nationell.

Beträffande GBL har endast ett fåtal andra medlemsländer uppmärksammat att det förekommer i missbrukssammanhang. Beträffande butandiol har endast Sverige gjort det.

En betydande svårighet är att båda ämnena har så stora och viktiga användningsområden som miljövänliga alternativ till andra kemikalier inom industrin och att en narkotikaklassificering av dem i dag skulle medföra att de förbjuds för industriell användning. Lagstiftningen om förbud mot vissa hälsofarliga varor är inte heller anpassad för klassificering av varor som används i så stor utsträckning. Inom Regeringskansliet pågår därför för närvarande ett intensivt arbete med att lösa de juridiska problemen som detta medför. Ett förslag till reglering kommer att presenteras under hösten.

Anf. 75 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Det är glädjande att regeringen nu förutspår ett förslag till lagändring under hösten av hur de ämnen som används i berusningssyfte men som också har en allmän användning ska hanteras. Men jag tror det först när jag ser det färdiga förslaget.

Det finns många frågor kvar att besvara, folkhälsoministern. Hur ska det gå med de 40 liter butandiol som polisen i Borås har i besittning men som de måste lämna till den langare som de tog det ifrån i samband med att de sprängde en narkotikaliga i våras. Butandiol är ett ämne som vid förtäring i kroppen omvandlas till GHB, ett ämne som är narkotikaklassat. Ska fler ungdomar dö av dödsdrogen som polisen måste lämna tillbaka? En ung flicka dog i somras. Varför har det tagit så lång tid att få fram ett förslag? Efter vad jag förstått började frågan diskuteras redan år 2000, för snart fem år sedan!

När under hösten kommer förslaget? Hur lång tid kommer det sedan att ta innan lagen har antagits i riksdagen?

Fru talman! Jag tror att Morgan Johansson verkligen menar allvar när han uttrycker sin djupa oro över situationen. Jag kan också förstå att det är förenat med komplikationer att ta fram ett lagförslag som gör det möjligt att stoppa användningen av ett ämne som används som berusningsmedel men som det är tillåtet att använda som rengöringsmedel. Det är den problematiken som gjorts att man har inte har kunnat klassificera ämnet butandiol som narkotika direkt. Men diskussionen har pågått länge, och man borde ha kunnat presentera ett förslag till lösning långt

tidigare. Det är märkligt att en händelse som den i Borås måste inträffa och ungdomar hinna dö innan regeringen tar frågan på riktigt allvar. Enligt folkhälsoministerns svar är det dessa händelser som har föranlett att arbetet intensifierats på Regeringskansliet med att få fram en lagstiftning.

Fru talman! De 40 liter butandiol som polisen beslagtogs finns fortfarande kvar hos polisen, men inte länge till. De måste lämna tillbaka det till den langare som de tog det ifrån. Vilken seger för langaren när han får tillbaka dessa 40 liter. 40 liter motsvarar 4 000 doser som kan säljas till ungdomar. Hur ska ungdomar uppfatta en sådan signal? Eftersom innehav inte är straffbart och polisen måste lämna tillbaka ämnet kan det väl inte vara så farligt! Men det är precis vad det är. En ung flicka dog i somras efter att ha fått i sig butandiol. Att ändra lagstiftningen är viktigt, men det löser inte polisens problem i dag.

Fru talman! Hur ska dessa 40 liter butandiol hanteras? Hur tror Morgan Johansson att polisen känner det? De lägger ned mycket arbete på att bekämpa narkotika och lyckades spränga en liga och ta droger i beslag, men sedan måste de lämna tillbaka dem. Hur kan det ha gått så långt utan att någon ändring har skett i lagstiftningen? Vad skulle folkhälsoministern göra om han var i polisens ställe och stod där med 40 liter som han vet kan orsaka fler unga människors död? Både en polis och en minister bör följa lagen, och lagen säger att langaren ska ha tillbaka drogen för det är ingen drog i lagens mening. Hur ska det akuta problemet lösas? Skulle ministern bli lagbrytare?

Anf. 76 ULF SJÖSTEN (m):

Fru talman! Jag vill också tacka folkhälsoministern för svaret. På något sätt andas det både pessimism och optimism. Och som vanligt konstaterar ministern att utredning pågår.

Det är bra att denna fråga antligen prioriteras högre än tidigare. Uppenbarligen har arbetet på departementet pågått en tid och måste väl snart vara i hamn, eftersom ett förslag till reglering enligt ministern kommer att presenteras under hösten. Där är vi nu – ”under hösten”.

Som tidigare sagts här av Anne-Marie Ekström rapporterade nyligen Borås Tidning om att Boråspolisen kunde bli tvungen att återlämna ett större beslag av en drog som inte är narkotikaklassad. Många har uttryckt upprördhet och frustration inför det orimliga att återlämna ett ämne som sålts och använts som narkotika i berusningssyfte. Det är upprörande och stötande, men problematiken är inte ny. Det har funnits möjligheter att vidta åtgärder tidigare. Polis och åklagare har, som också sagts tidigare, gjort allt för att slippa lämna tillbaka dessa omvittnade 40 liter av dödsdrogen butandiol. En minut efter det att man förtärt det omvandlas det via kroppens ämnesomsättning till GHB.

En tillåtande attityd till droger har smugit sig in hos alltför många ungdomar. Vi som upplevde 70-talet känner igen det här delvis. Det var inte samma drogliberalism då, men det var ändå en form av drogliberalism som vi såg i slutet av 60-talet och början av 70-talet i Sverige.

Det svenska samhället står fortfarande starkt och samlat i sin kamp mot droger, trots att det tyvärr är många drogliberala krafter som verkar ute i Europa. Trots det är det många unga i dag som ser de nya så kallade designade drogerna – ecstasy, party poppers och för den delen givetvis

medel med ett helt annat användningsområde i grunden som GHB, GBL och BD – bara som ett medel när man ska festa och ha kul. Man måste givetvis arbeta mycket aktivt med orsakerna till att ungdomarna över huvud taget använder droger, men det är också oerhört viktigt att samhället och lagstiftande organ agerar snabbt och tydligt när nya droger dyker upp på arenan. Det ska inte ta flera år att narkotikaklassa en dödlig drog som exempelvis GHB. Det gjorde det i det här fallet.

Fru talman! De nya drogerna, av vilka många produceras inom EU:s gränser, flödar i allt större utsträckning in över vår gräns i takt med att uppfinningsrikedomen utvecklas. Samhället behöver ett bättre regelverk där snabbhet prioriteras för att kunna möta denna anstormning. Vissa av de nya drogerna är varianter av redan narkotikaklassade droger där någon del av den kemiska processen har förändrats för att undgå kriminalisering, medan andra som BD, som tidigare nämnts, i grunden har ett helt annat användningsområde såsom starka rengöringsmedel.

Problematiken med nya droger har flera sidor som kräver olika angreppssätt. Den är i allra högsta grad internationell. Som Morgan Johansson var inne på behövs ett samarbete inom EU värt namnet för att man ska komma till rätta med den här problematiken. Tyvärr går detta arbete ganska sakta i dag.

Fru talman! Eftersom utredningen snart är klar vore det intressant för kammaren och för rättsvårdande myndigheter inte minst att få en indikation om vilken väg regeringen kommer att välja för att hantera denna fråga. Det skulle också vara intressant att för en gångs skull få lämna synpunkter här i kammaren i en viktig fråga. Kan folkhälsoministern i någon mån lätta på förlåten och tala om var ni kommer att hamna när det gäller resultatet av den här utredningen?

Anf. 77 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! En sådan här kapsyl av GBL, Morgan Johansson, ger ett rus som motsvarar att du dricker två starköl. Ruset sitter i ungefär i en timme. Två kapsyler brukar leda till sömn inom 20–30 minuter, och tre–fyra kapsyler orsakar koma i tre–fem timmar. En ”lagom” dos ger ett alkoholliknande rus som först är uppiggande och därefter nedstämmande, och man blir slö och slapp. Drogen ger inget bakrus, och man mår därför bra dagen efter.

När man blir slö och slapp och kanske börjar må illa, kan det leda till att man vill kräkas. Vad kan då hända när man kräks om man är slö och slapp? Jo, man kan sätta spyorna i halsen. Det innebär att om polisen hittar en avliden person som de tror har druckit för mycket alkohol och dött av att han eller hon har spytt i själva verket kan ha dött på grund av att han eller hon har druckit GBL, som i kroppen har omvandlats till den narkotikaklassade drogen GHB. Det kan vara orsaken till att personen har spytt och därmed orsakat döden genom kvävning.

Jag engagerade mig i den här frågan innan GHB var klassat som narkotika. Jag var med och överlämnade 49 000 namnunderskrifter från Sundsvallsområdet till dåvarande socialminister Lars Engqvist. Vid en debatt som jag hade med honom sade han att det bland annat var på grund av mitt engagemang i den här frågan som GHB klassades som narkotika.

Men som bekant upphörde inte problemet, för när nöden inte har någon lag är uppfinningsrikedomen stor. Narkotikaberoende personer upptäckte att rengöringsmedlet GBL gick att dricka som det var, och det miljövänliga rengöringsmedlet omvandlades till en drog. Du tog in ett lovligt material, ut kissade du drogen.

Vad gör man då? Jo, jag anser att ett preparats verkan ska kunna leda till att det narkotikaklassas. Det står i lagen att det är fullt möjligt att narkotikaklassa preparat utifrån vad som är känt om dess preparats verkan. Det sade Engqvist till mig redan den 16 januari 2001 när jag debatterade med honom.

Ända sedan 1999 har polisen och de sociala myndigheterna skyldighet att rapportera till Folkhälsoinstitutet när de träffar på nya medel som används för narkotikamissbruk. Därför anser jag att man inte kan vänta så länge med att klassificera nya droger som narkotiska preparat.

Om man inte vill ta bort GBL från marknaden på grund av att det är ett effektivt och miljövänligt rengöringsmedel som i första hand används i industrin, bör man kunna tillsätta ett kräkmedel för att det ska kunna bli odrickbart. Det smakar ju inte gott som det är nu heller, men det smakar inte tillräckligt illa för att det ska undvikas. Läkeemedelsverket och berörda branschorgan har sagt att de är positiva till en denaturering av GBL men att de behöver undersöka effekterna på GBL.

Statsrådet Morgan Johansson säger här att EU har ett väl fungerande system och att dess samlade kompetens kan utnyttjas för att finna lösningar på frågan. Jag oroas då av att det finns alltför många drogliberala i flera EU-länder. Särskilt oroande är det att endast ett fåtal medlemsländer har uppmärksammat att GBL förekommer i missbrukssammanhang. Det tolkar jag just som att om man är drogliberal blundar man ibland för verkligheten.

Anf. 78 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Det sista kan jag mycket väl instämma i.

Vi ser ju när vi diskuterar narkotikapolitik i EU-sammanhang att vi hela tiden hamnar i konflikten och spänningen mellan å ena sidan en restriktiv narkotikapolitik, som ju Sverige kanske är den främsta exponenten för, och å andra sidan en mer tillåtande attityd, som länder som Holland intar. Ändå är jag inte säker på att det är det som ställer till bekymren i den här frågan, därför att här är det så, vilket jag säger i mitt svar, att vi själva äger lagstiftningen om narkotikaklassificering eller klassificering av hälsofarliga varor. Vad vi måste göra är att vi måste hålla oss inom reglerna för den inre marknaden. Men det är egentligen inte heller något bekymmer i det här avseendet, utan bekymret är att vi har preparat som har ett väldigt stort legalt användningsområde och som faktiskt, när det används på rätt sätt, är ett miljövänligt alternativ vid till exempel klottersanering och också inom plastindustrin. Det är därför som våra bekymmer uppkommer. Å ena sidan är det en vara som kan användas för att berusa sig och å andra sidan en vara som har ett stort legalt användningsområde.

Vi har inte haft någon bra lagstiftning för att fånga in den gruppen. Vi har haft narkotikaklassificeringen och klassificeringen av hälsofarliga varor. Ingen av dem är tillämplig på det här området. Det är därför som vi vill skapa en sådan reglering där syftet naturligtvis är, för att svara på

Ulf Sjöstens fråga, att man aldrig ska få inneha butandiol och GBL om man säljer det vidare till ungdomar. Man ska aldrig ens behöva hamna i den situation som man haft i Borås, där man nu har lämnat tillbaka preparaten till dem som har langat dem vidare. Det är mycket olyckligt att det är på det sättet.

Lagstiftningen kan inte bli retroaktiv, utan den måste gälla från det datum som riksdagen fattar beslut om den. Men händelserna i Borås har gjort att jag har sett att här måste vi gå fram med största skyndsamhet. Både butandiol och GBL kan på sikt bli väldigt besvärliga problem. Även om användningen hittills inte har spritts över landet, är det förmodligen inte det sista vi sett av det.

Samtidigt får man väl säga att den debatt som har varit i medierna kring detta nog har varit väldigt lyckosam på det sättet att det nu väl egentligen inte är någon ungdom som kan dra slutsatsen att butandiol eller GBL är ofarligt. Jag tror att debatten i sig har inneburit att medvetenheten om detta har växt väldigt. Jag tror alltså att den diskussion som har varit i sig har varit positiv.

Det är klart att man kan säga att den här lagstiftningen borde vi haft på plats för länge sedan. Vi borde kanske haft den på plats för fyra år sedan. Ja, vi kanske också borde haft den på plats för tio år sedan med den regering som satt då. Vi kanske borde haft den på plats för länge, länge sedan, därför att vi borde ha identifierat behovet av en sådan här lagstiftning för länge sedan. Då kan man säga att det är bedrövligt att vi inte har den på plats nu. Men nu lägger vi fram ett lagförslag om detta och kommer också att se till att riksdagen får det för behandling så snabbt som det bara är möjligt.

Anf. 79 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Fru talman! Som jag sagt tidigare är det bra att det kommer ett förslag, även om det, precis som Morgan Johansson säger, borde ha kommit långt tidigare. Jag har inte fått svar på när. Han säger så snabbt som möjligt, men så snabbt som möjligt beror på vilket perspektiv man har. Det kan vara om en månad eller om två månader. Sedan vet vi inte hur lång tid det kommer att ta att bereda det innan vi verkligen har ett lagförslag.

Det är samtidigt glädjande att Morgan Johansson säger att det inte är några problem med EG-rätten och EU:s regler. Det är ju skönt. Då är ett problem borta. Då kunde man ha jobbat ännu lite snabbare, tycker jag.

Precis som Ulf Sjösten sade tidigare har droganvändningen gått åt fel håll i Sverige, och andelen ungdomar som någon gång handlat narkotika har trefaldigats under 1990-talet.

Det kommer ständigt till nya droger, droger som är livsfarliga. Missbruk måste bekämpas på många plan samtidigt. Det är ju inte så att bara för att vi tar bort möjligheten att använda butandiol försvinner alla möjligheter att använda droger.

Men även de som hamnat i missbruk måste få hjälp. Unga måste få mer kunskap och självkänsla så att de inte behöver ta hjälp av droger för att hävda sig själva. Så det finns många andra faktorer som man också måste jobba med.

Det är bra att det nu kommer en lagstiftning. Förhoppningsvis hinner inte langaren sälja alltför mycket butandiol ytterligare och utsätta många

ungdomar för det. Jag tror inte riktigt på det som Morgan Johansson säger, att alla ungdomar har blivit medvetna om hur farligt det är.

Vad ska man göra med de 40 literna? Jag har inte fått något svar på det än av Morgan Johansson.

Vad ska polisen göra? Ska de lämna tillbaka det till langaren? Skulle Morgan Johansson ha gjort det? Man vet att den här langaren kommer att gå ut och sälja det i 4 000 doser.

Det är bra att det kommer en lag, men man måste se till att man löser det problem som har uppstått nu för att stötta polisen på något sätt.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 80 ULF SJÖSTEN (m):

Fru talman! Vi återkommer, alla vi tre som är involverade i debatten, till det faktum att det har tagit väldigt lång tid. Jag själv har varit engagerad i den här frågan i väldigt många år – flera decennier faktiskt. Jag har drivit den politiskt kanske de senaste fem åren.

Den problematik som vi ser i dag, Morgan Johansson, är ju på intet sätt ny. Den är gammal och känd. Problemställningarna är gamla och kända. Men det har inte hänt någonting under alla dessa år.

GHB, GBL och butandiol har haft en stark koncentration i Västra Götaland. I en större utredning som bland annat rörde Borås för något år sedan omfattade misstankarna 51 personer som var födda mellan 1980 och 1985. De var alltså tonåringar.

Ministern säger i svaret på min interpellation att analys och klassificering av nya ämnen är en fråga för de enskilda medlemsländerna. Men samtidigt konstaterar han att Sverige är relativt ensamt om att uppmärksamma GBL och butandiol i missbrukssammanhang. Jag förstår inte tankarna kring detta resonemang, men man kan konstatera att följderna av missbruk av de nämnda drogerna kan bli fruktansvärda. De kan till och med orsaka dödsfall. Det har de också gjort, det vet vi.

Sätt upp drogen på akutlistan, sade Kaj Knutsson, som är överläkare vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg. Han hänvisade till att man i en del länder kan sätta upp droger, i vart fall inom det användningsområde som vi pratar om, som inte är narkotikaklassade på så kallade akutlistor. Det skulle göra preparatet temporärt jämförbart med redan olagliga droger. Polisen skulle kunna beslagta preparatet direkt när det används i missbrukssyfte. Det är ändå en idé, Morgan Johansson. Låter den intressant? Anser ministern att detta kan vara en väg att gå i väntan på permanent lagstiftning? Det kanske finns med i utredningens resultat?

Anf. 81 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! Medvetenheten bland ungdomarna, statsrådet Johansson, är att de får ett billigt rus. Sedan vet vi att det är väldigt svårt att dosera de här olika preparaten. Det är oerhört svårt att i förväg veta vad som händer när man har tagit en eller två kapsyler.

Det är flera som har dött under årens lopp. Det är alltså inte bara den här 16-åriga flickan i somras. Därför är det tråkigt att uppvaknandet har kommit så sent. I annat fall hade hon kanske levat, och kanske också några andra.

GBL försvaras hela tiden med att det är ett miljövänligt rengöringsmedel. I den här frågan känns det som om människors hälsa ställs mot miljön. Rätt eller fel? Det är det svårt att säga något om. Båda är ju väl-

digt viktiga. Jag är övertygad om att det går att ta fram ett annat rengöringsmedel som också är miljövänligt. Men fram till dess vill jag se att något görs åt GBL så att det inte går att dricka.

Medlet används som rengöringsmedel i olika lokaler, bland annat i klottersanering, som statsrådet sade. Det finns faktiskt exempel på att ungdomar som har klotttrat, skrivit *tags* och så vidare, själva har fått snera väggarna där de har skrivit sina *tags*. De har fått göra det med GBL. Jag tror att jag inte ens behöver tala om vad som har hänt i vissa situationer. Ungdomarna vet vad som händer om de dricker av rengöringsmedlet. Det har hänt i detta vårt land.

Danmark lär enligt vad jag har hört sägas redan ha klassat det som narkotika. Jag hoppas verkligen att arbetet nu intensifieras. Jag säger som Anne-Marie Ekström: Jag tror inte på det förrän jag ser det. Och eftersom det är de enskilda medlemsländerna som kan miljöklassa så hänvisa inte till EU! Deras precursorslista eller vad det nu heter är väldigt lång.

Anf. 82 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Skälet till att vi hänvisar till EU i svaret är ju att vi får en fråga i interpellationen som berör just förhållandet till EU. Jag vill understryka att det faktiskt är vi själva som äger lagstiftningen. Jag vill också att det ska vara så. Jag vill inte ha någon EU-klassificering av narkotika, för jag tror att det skulle innebära att det tar mycket längre tid att få sådana här substanser klassificerade.

Nu har vi en ordning där vi i de flesta fall kan gå ganska snabbt fram. Jag håller inte med om att det tar lång tid generellt sett att få substanser narkotikaklassade, men ibland är det så att man stöter på nya ämnen som också har ett stort legalt användningsområde. Det är då vårt bekymmer uppstår.

Jag tror att det var Birgitta Sellén som nämnde GHB. Problemet upphörde inte i och med att man hade narkotikaklassat det. Nej, det är ju alldeles korrekt. Det är till och med så att detta problem inte *kommer* att upphöra i den meningen att vi alltid kommer att stöta på nya ämnen som kommer till för att uppfinningsrikedomen bland narkotikalangarna är så stor som den är. Det innebär att det alltid kommer att uppkomma situationer där vi stöter på nya ämnen. När vi gör det och inte har det klassificerat, och kanske inte ens har en lag på plats, kommer vi att få fall där vi inte kan döma och rannsaka dem som har begått de här brotten, för det har inte varit klassificerat på det sättet när brottet begicks. Det är det som är det grundläggande bekymret. Så kommer det alltid att vara.

Vad jag kan göra från regeringens sida är att försöka se till att täppa igen det hål i lagstiftningen som nu finns. Vi har ämnen som varken kan narkotikaklassas eller klassas som hälsofarliga varor eftersom de har för stort användningsområde. Men då får vi ha en annan reglering av ämnen av typen GBL och butandiol där syftet helt enkelt är att man inte ska få lov att inneha och sälja sådana här substanser som en missbruksvara, i missbrukssyfte. Då måste rättsväsendet kunna gripa in.

Sedan tar Anne-Marie Ekström upp den generella frågan om huruvida droganvändningen går upp eller ned bland ungdomar. Det är riktigt, vill jag säga, att om man ser det på 15 års sikt har andelen ungdomar som provar narkotika ökat från ungefär 3 % när man frågar 15-åringar till i slutet av 90-talet lite drygt 9–10 %. Men, och det tycker jag ändå att man

ska bära med sig i diskussionen, de senaste tre åren ser vi en minskning när man frågat ungdomar om de har provat narkotika. Den senaste siffran ligger på 7 %.

Om det håller i sig har vi gjort något väldigt viktigt i vårt land. Då har vi nämligen lyckats bryta en trend när det gäller ungdomars droganvändning trots att tillgängligheten av narkotika av allt att döma har ökat till följd av större inströmning av narkotika utifrån. Det innebär i så fall att vi skulle ha höjt trösklarna för ungdomar när det gäller deras syn på narkotika. Det skulle vara en fantastisk sak, faktiskt rent remarkabelt, om vi har lyckats nå dithän. Då kanske våra förebyggande insatser, som vi nu har använt så mycket resurser till, äntligen visar sig bära frukt.

Summa summarum i den här frågan: Problematiken är identifierad, och vi tar fram en lagstiftning så fort det bara går. Jag har sagt före hösten. Det är oktober nu, sedan är det november och sedan är det december. Vi kommer att ha ett förslag, ett underlag för en lagstiftning, framme dessförinnan. Därefter blir det högsta fart till riksdagen så att ni kan besluta om en sådan lagstiftning.

Anf. 83 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag ska inte tjata om tiden. Nu är någonting på gång, och det är jätte viktigt. Men det jag tänker fortsätta tjata om är vad vi ska göra med de här 40 litera i Borås. Jag vill gärna ha ett svar av Morgan Johansson på vad jag ska kunna säga till narkotikapolisen i Borås när jag ringer till honom i morgon och talar om vad vi har diskuterat i dag. Vad tycker Morgan Johansson att han ska göra? Kommer Morgan Johansson på något vis att se till att hjälpa till så att han ska slippa att lämna tillbaka den här dödsdrogen, butandiolen?

Jag tackar för debatten. Jag tycker att det har varit viktigt att vi har haft den här debatten. Jag litat på att det kommer ett lagförslag senare i höst, annars...

Anf. 84 ULF SJÖSTEN (m):

Herr talman! När det gäller dessa 40 liter butandiол vill polisen givetvis hålla den i golvbrunnen. Men det gör man inte. Och det är just det som konstituerar ett rättssamhälle, och det lever vi i. Det är bra.

Problemet med nya droger, ofta med helt andra användningsområden i grunden, är inte nya, som jag har sagt så många gånger. Det som har slagit mig – jag måste säga det – under de år som jag har engagerat mig alldeles speciellt i detta har varit bristen på initiativ, i varje fall synbarligen, som regeringen har visat.

Vi har tidigare talat om situationen i Borås, och hur det ser ut där behöver jag inte gå in på igen. Men Morgan Johansson säger att det alltid tillkommer nya ämnen. Den problematiken finns kvar. Det är ju grunden i detta problem att samhället måste ha instrument för att hantera denna situation, känd och upprepad år efter år. Detta är inget nytt. Vi hade detta problem till och med på 70-talet att det kom nya droger.

Nu tar man den här frågan på betydligt större allvar och verkar också förbereda konkreta förslag. Det har vi hört här i kväll. Jag tycker att det är bra. Jag tycker att vi har haft en bra debatt här i kväll. Det känns bra, och jag tackar ministern för den här debatten. Omsätt nu alla dessa goda tankar i praktisk handling också.

Anf. 85 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag tycker också att diskussionen har varit bra. Man kan naturligtvis alltid träta om varför ingenting har skett tidigare, redan på 70-, 80- eller 90-talet. Självklart är det så. Men vi har nu högsta fart för att ta fram en lagstiftning som täpper till det hål som ni har pekat på.

Vad ska vi göra åt dessa 40 liter? Precis som Ulf Sjösten noterade har vi inte retroaktiv lagstiftning. Det måste vi förhålla oss till som regering. Men det måste naturligtvis också Anne-Marie Ekström som riksdagsledamot förhålla sig till som i slutändan är den som stiftar lag och vakar över lagarna. Ingen av oss kan därför uppmana någon att begå lagbrott. Det vore fel. Däremot kan vi lova att se till att detta inte ska behöva hända igen. Och det är precis därför som vi behöver en ny lag på detta område.

Jag vill också återigen tacka för debatten. Den har varit nyttig.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2004/05:22 om användandet av svenska biståndsmedel

Anf. 86 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Herr talman! Göran Lindblad har frågat mig vad jag avser att göra för att i framtiden garantera att inte svenska biståndsmedel används för att främja revolutionära och/eller rasistiska rörelser. Göran Lindblad hänvisar till en palestinsk solidaritetskonferens för fred och solidaritet i Mellanöstern som arrangerades i Göteborg den 7–10 september 2004 av bland andra organisationen Revolutionär Kommunistisk Ungdom (RKU). Göran Lindblad ifrågasätter att RKU erhöll stöd från Forum Syd om 45 000 kr för genomförande av arrangemanget.

Som representanter för Sverige har vi ett gemensamt ansvar för att värna och utveckla demokratin och respekten för mänskliga rättigheter. Folkvalda på alla nivåer måste ta ställning varhelst och närhelst människor kränks eller förnekas grundläggande mänskliga rättigheter eller när demokratin hotas.

Sidas anvisningar för samarbete med enskilda organisationer innebär att organisationernas verksamhet måste stämma överens med målet för utvecklingssamarbetet. I detta återfinns främjandet av en demokratisk samhällsutveckling och respekt för de mänskliga rättigheterna. De riktlinjer som finns i dag innebär givetvis att biståndsmedel inte får användas för att stödja terrorism eller andra våldshandlingar. En sådan användning av skattepengar är självklart oacceptabel. Sida avser nu säkerställa att anvisningarna tillämpas i alla led. Jag har bett Sida återkomma i frågan.

Forum Syd är en av 13 ramorganisationer som Sida stöder som en del av sitt utvecklingssamarbete via stöd till enskilda organisationer. Det övergripande målet för stöd till enskilda organisationer är i likhet med övriga delar av utvecklingssamarbetet att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. Allt utvecklingssamarbete ska genomsyras av ett rättighetsperspektiv och fattiga människors perspektiv på utveckling. Det specifika målet är att främja utvecklingen av ett livskraftigt och demokratiskt civilt samhälle

som bygger på respekten för de mänskliga rättigheterna och att stärka de lokala samarbetsorganisationerna i utvecklingsländerna i den andan.

Sida förhandsprövar inte alla de aktiviteter som genomförs av de hundratals organisationer som får stöd. Däremot följer Sida upp verksamheten, påtalar om något varit fel och kräver pengarna tillbaka vid eventuella avtalsbrott. Sidas krav på organisationer som får stöd är bland annat att de ska vara demokratiskt uppbyggda och i sin föreningsverksamhet anknyta till det svenska utvecklingssamarbetet.

Forum Syd är en paraplyorganisation med 194 medlemsorganisationer som – om verksamheten uppfyller de krav som uppställs av gällande regler – kan få bidrag om de har en egeninsats som kompletteras med statliga medel. Organisationerna har stor frihet att utforma arbetet inom sina områden. Denna frihet under ansvar får aldrig innebära att man kompromissar med grundläggande demokratiska värderingar eller de mänskliga rättigheterna.

Anf. 87 GÖRAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det gläder mig också att vi antagligen är tämligen överens i den här frågan. Jag är glad över de kraftiga avståndstaganden från denna typ av bistånd som statsrådet har gjort i sitt svar.

Jag tänkte dock fråga Carin Jämtin hur hon avser att följa upp och säkerställa att Sida verkligen har möjlighet att kontrollera detta. Uppenbarligen brister kontrollen nästan totalt. Om man gör en jämförelse med partistödet, demokratistödet till partierna, som betalas ut är det en total kontroll av det, och det är förreglerat, och man måste ansöka i alla möjliga led. Det är till och med en sådan rigid hållning att vi nog skulle vilja se att riksdagspartierna fick en helt annan möjlighet till frihet när det gäller demokratistöd ute i världen. Det kanske vi också kan bli överens om här. Jag hoppas åtminstone att samtliga sju riksdagspartier faller inom dessa demokratiska kriterier som framgår i svaret. Men det behöver vi inte diskutera här i dag. Därför ser jag gärna att statsrådet tittar på regelverket för partistödet men också definitivt när det gäller dessa organisationer. För mig är det obegripligt att en organisation som heter Revolutionär Kommunistisk Ungdom över huvud taget kan komma i fråga för några som helst statliga pengar. Bara namnet talar väl om vad man är ute efter.

Anf. 88 BERNDT EKHOLM (s):

Herr talman! Jag vill bara ta tillfället i flykten och säga att jag sitter i Sidas styrelse och att den här frågan har kommit upp i Sidas styrelse och diskuterats med hela styrelsen. Styrelsen har en relativt bred partipolitisk representation.

Det väckte ett visst uppseende när man hörde talas om detta via medierna. Vi fick sedan en beskrivning i Sidas styrelse om att detta program, som var en första skiss som blev redovisad för medierna, inte alls var det program som senare genomfördes men också planlades. Det var alltså en skiss som blev justerad. Och denna omtalade kvinna var inte aktuell i det senare skedet för att delta.

Prot. 2004/05:12
12 oktober

Svar på
interpellationer

Vi fick också veta att Forum Syd i det skedet avsåg att vara med vid arrangemanget. Vi fick senare veta att man också har varit med och bevakat arrangemanget.

Men helt klart är att debatten har varit nyttig. Den ledde ändå till att man följde upp detta på ett annat sätt än vad som kanske annars hade skett, kanske även från vår styrelses sida. Vi tyckte att det var ett så angeläget tema att vi kanske på ett eller annat sätt också borde föra en diskussion om inte direkt i styrelsen så med enskilda ledamöter med Forum Syd om hur vi arbetar med olika organisationer, eftersom det är viktigt att följa dessa demokratiska principer och respektera mänskliga rättigheter. Man har också snuddat vid frågan i utrikesutskottet. Forum Syd är ju en stor organisation med många organisationer under sig. Det är viktigt att vi har kontroll över sådana frågeställningar.

Interpellationen skrevs kanske lite grann i affekt, för det står om att Sida väljer att stödja. Men Sida har inte valt att stödja. Den uppbyggnaden har vi inte. Inte ens Forum Syd har egentligen valt att stödja, utan organisationerna har en viss frihet. Men det har kanske framgått av biståndsministerns svar.

Jag ville bara göra klarläggandet att det också i Sidas styrelse finns ett engagemang för de här frågorna. Vi väljer att på olika sätt följa dem.

Anf. 89 EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Jag har egentligen bara en kort fråga till biståndsministern. I det svar till Göran Lindblad som biståndsministern nyss läste upp säger hon att organisationernas verksamhet måste stämma överens med målet för utvecklingssamarbetet.

Men på Revolutionär Kommunistisk Ungdoms hemsida uppmanar man sina medlemmar och sympatisörer att över huvud taget inte rösta. Det kan väl inte vara ett bra sätt att verka för demokrati eller utvecklingssamarbete. För att tala klarspråk frågar jag därför: Anser inte också biståndsministern att de här pengarna borde krävas tillbaka?

Anf. 90 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Herr talman! Tack så mycket för både svar och frågor! Det är en oerhört viktig fråga att biståndet används på allra bästa sätt. De mål ska nås som har fastställts i olika sammanhang.

Ett av de viktiga perspektiv som har bestämts i samband med det nya beslutet om en politik för global utveckling som fattades i riksdagen förra året var just ett rättighetsperspektiv. Gemensamt ser vi där demokrati som en viktig del av de mänskliga rättigheterna.

Självklart är alla människors rätt att delta ett helt centralt mål i biståndssamarbetet. Det finns också, precis som Göran Lindblad sade, olika typer av anvisningar för partistödet och för de enskilda organisationerna. Jag tror att man på Sida har påbörjat en översyn av partistödet. Om man inte har gjort det ska man precis inleda det för att nästa år fatta beslut om det fortsatta arbetet med partistödet över biståndet.

I början av nästa år kommer man också att titta på anvisningarna för de enskilda organisationerna. En sak att då titta på är just att de är likadana. Så är det inte riktigt i dag, precis som Göran Lindblad sade. Det är Sidas ansvar att fastställa anvisningarna utifrån det beslut och de målsättningar för biståndet som i december förra året togs i riksdagen i fråga

om den nya politiken för global utveckling. Där är ett rättighetsperspektiv och ett demokratiperspektiv och detta med att verka för de perspektiven i alla delar av biståndet helt centralt.

Som sagt: Ewa Björling frågade mig om det som står på RKU:s hemsida stämmer överens med anvisningarna. Jag har inte läst vad som står på RKU:s hemsida, utan jag får lita på att Forum Syd gjort bedömningen att den här verksamheten stämmer överens med anvisningarna för stödet till enskilda organisationer. Där står det beskrivet att organisationerna ska vara demokratiskt uppbyggda och att Forum Syd har följt anvisningarna också i det här fallet.

Anf. 91 GÖRAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag tänker inte gå i polemik med Berndt Ekholm om Sida eller så eftersom det här är en diskussion där jag håller statsrådet ansvarigt för att hålla reda på Sida. Carin Jämtin förefaller vara på god väg att ta Sida i örat i de här frågorna.

Dock blev jag lite oroad av det senaste inlägget där statsrådet sade sig ha fullt förtroende för att Forum Syd har full kontroll över att Revolutionär Kommunistisk Ungdom är demokratiskt. Men bara namnet, som jag tidigare sade, anger vad för slags organisation det är.

Att de, som Ewa Björling refererade till, uppmanar människor att inte rösta talar rimligen för att det inte är en vidare demokratisk organisation eller en organisation som värnar grundläggande demokratiska rättigheter.

I övrigt är jag optimistisk efter den här diskussionen. Jag ser fram emot att det blir en liberalisering när det gäller partistödet och att det blir en åtstramning när det gäller organisationsstödet, åtminstone så att man har ordentlig kontroll på vem som får vilka pengar och varför.

Anf. 92 CECILIA WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Biståndsministerns senaste inlägg fick också mig att vilja ta till orda i debatten.

Ett parti och en ungdomsorganisation som talar om att ta och behålla makten med våld och som talar om proletariats diktatur är väl knappast förenligt med demokratiska ideal och värderingar. Det vore skönt med ett förtydligande från biståndsministern på den punkt som Ewa Björling tar upp, alltså om det över huvud taget går att förena de två olika anvisningarna.

I dessa tider, herr talman, när vi talar om kommunism och om diktatur är det väl angelägnare än någonsin att vi denna kväll får klargjort hur biståndsministern ser på frågan.

Anf. 93 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Herr talman! Det känns skönt, Göran Lindblad, att jag inte behöver ta Sida i örat. Sida hade redan börjat gå igenom hur Forum Syd agerat i det här ärendet. När jag bad Sida att återrapportera till mig hade de nämligen redan börjat titta på ärendet. Även i det sammanhanget känner jag alltså fullt förtroende för att Sida tar sitt fulla ansvar för att följa upp att biståndet används på rätt sätt.

Stödet till enskilda organisationer fungerar så att vi i Sidans budget avsätter en viss summa som sedan fördelas på ramorganisationerna. Ramorganisationerna har sedan, i enlighet med anvisningarna, att fördela de

här medlen inom sig eller mellan sina respektive medlemsorganisationer. Där är, som sagt, Forum Syd en av ramorganisationerna.

I det här sammanhanget är, som jag sade i mitt förra inlägg, anvisningarna olika för partistödet och stödet till enskilda organisationer. Vad gäller partistödet är det *mycket* tydligare att man också ska verka för en demokratisk utveckling. Vad gäller stödet till enskilda organisationer står det att det ska vara en demokratiskt uppbyggd organisation i Sverige.

Såvitt jag förstår har Forum Syd gjort bedömningen att RKU är demokratiskt uppbyggt. Det är det som man har mätt, ingenting annat. Jag tror att det här är en sådan punkt som vi – eller snarare Sida, för det är Sidas ansvar – får titta på vid översynen av anvisningarna, alltså att båda anvisningarna lever upp till att vi verkar i demokratisk riktning oavsett om det handlar om partistödet eller om det handlar om stödet till enskilda organisationer. Jag tror, Göran Lindblad, att det då kanske inte blir en liberalisering av partistödsanvisningarna men dock att de blir likadana.

Anf. 94 GÖRAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Det är kanske svårt att här klara ut vem som har tagit vem i örat och när. Men det råder ingen tvekan om att Sida nog mår bra av att statsrådet i alla fall har handen i närheten av örat.

Anf. 95 EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Jag måste få tillägga att det inte bara handlar om att de här organisationerna är demokratiskt uppbyggda – det ska de självklart vara. Men även om man har byggt upp en organisation demokratiskt är det inte säkert att man sedan verkar för demokrati i sitt arbete eller att man verkar för att det ska bli mer frihet eller ett större engagemang när det gäller mänskliga rättigheter. Det var det som det handlade om.

Jag tvivlar inte på att Revolutionär Kommunistisk Ungdom är demokratiskt uppbyggt – det har säkert Forum Syd kontrollerat. Däremot uppmanar de sina medlemmar och sympatisörer att inte rösta. Senast gällde det i EU-valet då de uppmanade till att vägra att rösta. Det finns på deras hemsida.

Min fråga kvarstår därför. Jag sitter också med i Sidas styrelse. Vi har jobbat med det här, och jag känner mig fullkomligt lugn i den delen. Frågan till biståndsmministern är alltså fortfarande: Anser biståndsmministern att pengarna ska krävas tillbaka?

Anf. 96 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Herr talman! Forum Syd håller just nu på och granskar en första del som man har fått in av den rapport som behandlar frågan om Revolutionär Kommunistisk Ungdom, i enlighet med hur anvisningarna ser ut i dag, har levt upp till avtal och anvisningarnas anda och beslut. Det får den här granskningen visa. Den är inte klar ännu, som sagt, så det kan inte jag uttala mig om. När den är klar kommer vi att få besked om det.

Det gäller två skilda frågor. Det gäller hur anvisningarna kan ändras och huruvida man har levt upp till anvisningarna i dag. Det som Forum Syd följer upp nu gäller om man har levt upp till hur anvisningarna ser ut i dag. Anvisningarna för enskilda organisationer berör enbart om organisationen är demokratiskt uppbyggd eller inte. Det kommer man att följa upp.

Jag vill tacka Göran Lindblad för det förtroende som du visar för mitt sätt att ta Sida i örat eller hur man nu vill uttrycka det. Jag tycker att jag har en utmärkt dialog med både Sidans styrelse och Sidans ledning, så vi för nog biståndsverksamheten framåt på olika sätt gemensamt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2004/05:12
12 oktober

*Svar på
interpellationer*

16 § Svar på interpellation 2004/05:30 om Sidans stöd till palestinierna

Anf. 97 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Herr talman! Cecilia Wikström har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att få fakta om vilka de faktiska mottagarna är av Sidastödet till palestinierna på Västbanken och Gaza.

Låt mig först säga att jag instämmer i att det givetvis är oerhört viktigt att ha säker kunskap om att det svenska biståndet tillfaller dem som stödet är avsett för. Det är därför också viktigt att vi följer upp och noggrant utvärderar våra biståndsinsatser för att behålla och uppdatera denna kunskap.

Svenskt bistånd till det palestinska folket inleddes redan på 1950-talet med stöd till UNRWA, FN:s organ för stöd till de palestinska flyktingarna. Det första bilaterala avtalet för utvecklingssamarbete med Västbanken och Gaza ingicks 1996. Sidans stöd till palestinierna sker i enlighet med ett regeringsuppdrag, som formuleras i gällande landstrategi för utvecklingssamarbetet med Västbanken och Gaza. En landstrategi för Västbanken och Gaza antogs av regeringen i juli 2001 och har förlängts till att gälla till utgången av 2004. Vi är nu i färd med att utarbeta en ny strategi som ska börja gälla i början av nästa år.

De övergripande målen för svenskt utvecklingssamarbete med Västbanken och Gaza är att främja fredlig utveckling och en fredsprocess mellan israeler och palestinier. Det är regeringens uppfattning att uppbyggandet av en fungerande palestinsk demokratisk rättsstat och ett aktivt civilt samhälle bidrar till att skapa förutsättningar för en återupptagen fredsprocess.

Slutmålet är en ekonomiskt hållbar och demokratisk palestinsk rättsstat vid sidan om staten Israel. Utvecklingssamarbetet är ett redskap för att stödja denna utveckling, som ytterst också syftar till att öka säkerheten för Israel och för regionen som helhet.

Den upptrappning av konflikten som följde efter den andra intifadans utbrott i september 2000 har inneburit delvis förändrade prioriteringar i biståndet. Det palestinska samhället befinner sig i en djup kris, och behoven är enorma. Utbetalningarna uppgick år 2003 till 164 miljoner kronor. Insatserna på det humanitära området har ökat under de senaste två åren till 89 miljoner kronor år 2003 jämfört med 15 miljoner kronor år 2001. Sverige ger även betydande bidrag till UNRWA; 175 miljoner kronor i år. Huvudfokus i biståndet till de palestinska områdena förblir barns välfärd, sysselsättningsskapande program, stöd till upprätthållande av samhällsservice och humanitärt bistånd. Inget svenskt obundet budgetstöd går till den palestinska myndigheten.

En liten del av det svenska stödet till palestinierna kanaliseras i dag via ESSP, Emergency Services Support Program, som inrättats av Världsbanken för finansiering av driftskostnader inom den sociala sektorn, huvudsakligen på skol-, hälsovårds- och infrastrukturområdet. Sida har hittills bidragit till ESSP med 40 miljoner kronor för år 2003 och 45 miljoner kronor för år 2004. Dessa pengar kanaliseras till de palestinska fackministerierna och går således inte till den palestinska myndighetens budget. Inom ESSP sker en noggrann uppföljning, vilken regeringen och Sida har förtroende för. Det är i sammanhanget värt att notera att det finansiella reformprogram som den palestinska myndigheten genomfört har varit framgångsrikt. Både Världsbanken och IMF delar denna bedömning.

Vad gäller uppföljning och kontroll av det svenska biståndet ingår Sida ett särskilt avtal för varje projekt. Dessa avtal innehåller noggranna regler för såväl den innehållsliga och finansiella redovisningen av projektet som för hur revisionen ska utföras. Revisionen görs av internationella och auktoriserade revisionsbyråer. Regeringens bedömning är att denna kontrollmekanism fungerar väl.

Anf. 98 CECILIA WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill tacka biståndsministern för ett långt och uttömmande svar, även om vår verklighetsbeskrivning eller historiska återgivning skiljer sig på några punkter.

Ursprungligen ville jag också fråga ministern om hemligstämplingen av Sune Perssons rapport men fick i uppgift att det var en åtgärd som Sida hade vidtagit, så därför fick den frågan inte ställas. Nu vet vi att sakernas tillstånd förhåller sig något annorlunda från denna skildring också.

Men det känns angeläget att debattera biståndet till Palestina. Docent Persson rekommenderade i rapporten, som nu är tillgänglig för oss alla efter att hemligstämplingen har hävts, att det svenska biståndet till den palestinska myndigheten borde ha upphävts redan 1997 – det säger han med all önskvärd tydlighet – därför att han menar att Arafat redan då var i färd med att lägga all väsentlig makt under sig och att bygga upp en polisstat, en totalitär stat, i Mellanöstern.

Så hemligstämplades den här rapporten. Jag har så sent som alldeles nyss, för en timme sedan, fått veta av Sune Persson att det var UD och ministern på UD som 1997 gav Sida order att hemligstämpla den här rapporten. Jag har också fått löfte att berätta det i den här debatten här i kväll. Sida hade alltså kort efter att rapporten släpptes en offentlig debatt om Palestina från vilken man uteslöt Sune Persson från att delta, och man lade munkavle på den journalist som samordnade utfrågningen och ledde debatten. Detta är anmärkningsvärt och mycket intressant politiskt stoff, inte bara i Sverige utan också i andra länder.

Svaret synes alltså vara en efterkonstruktion. Men nu pratar vi om Sidas medel till den palestinska myndigheten, som Carin Jämtin här har återgett sin syn på. Sida har sagt så sent som den 10 mars att Sida inte kanaliserar några medel till myndighetens budget. Den 5 september, för bara en månad sedan, sade biståndsministern i TV-programmet Agenda att medel faktiskt går till den palestinska myndigheten men att revisionen nu fungerar så bra att det inte föreligger några problem.

Jag vill då fråga: Vad är det som är sant i detta? Uppenbarligen ger Sida och biståndsministern helt olika besked i den här frågan. Vad är sanning, vad är mörkläggnings och vad är riktig lögn? Frågorna växer fram, och det är viktigt att det här reds ut.

Det finns mycket att säga kring det här. Det viktiga borde ju vara det humanitära biståndet till det så väl behövande palestinska folket, rent vatten, fungerande infrastruktur och så vidare, för det är ett folk som är hårt provat efter intifadans utbrott 2000. Jag tycker att det skulle vara viktigt och riktigt att få veta hur biståndsministern ser på det här, och framför allt: Vad är det som är sant?

Det märkliga i biståndsministerns svar här i dag är inte vad som står där utan vad som inte står där. Det uppseendeväckande är det som inte finns med. Jag noterar att inte ett enda ord som terror eller terrorism nämns i svaret. Det är ändå det som ligger till grund för att det palestinska folket behöver hjälp och behöver vårt bistånd. Man antyder inte ens något om den dödsult som driver palestinier till självmordsbombning med civila mål på den israeliska sidan och ingenting om attackerna och de organisationer som inspirerar till allt det hemska som sker. Det är ju faktiskt så att den palestinska myndigheten medverkar till detta i och med att man har med Hamas på sin hemsida och talar om Hamas som en befintlig del av den palestinska myndigheten.

Anf. 99 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Herr talman! Ministern säger i sitt interpellationssvar att ”de övergripande målen för svenskt utvecklingsarbete med Västbanken och Gaza är att främja fredlig utveckling och en fredsprocess mellan israeler och palestinier”. Med tanke på dessa ord måste det därför vara av största vikt att man är absolut säker på att alla dessa miljoner av skattebetalarnas pengar som öses över det palestinska folket också går till fredlig utveckling och inte till vapen eller mutor i en korruperad myndighet.

Om jag förstår alla siffrorna rätt har ca 284 miljoner år 2004 getts som bistånd till palestinerna. Det är en ganska ansevärd summa. Till detta ska läggas alla miljoner från andra länder – EU, FN via UNRWA med flera.

Sune Persson skriver i sin rapport 1997, och man kan befara att det inte blivit bättre sedan dess, att det finns ca 40 000 palestinska säkerhetspoliserna på 3,7 miljoner palestinier, och att ett antal givarländer byggt en ny polisstat i Mellanöstern. Arafats olika säkerhetstjänster stöttar upp en politisk elit på 1 000–2 000 palestinier vilka skaffar sig en privilegierad ställning med luxuösa villor, mångfald av tjänstebilar, utlandskonton med mera. Sune Persson skriver också att den palestinska myndigheten läggs under det civila samhällets institutioner, vilket försvårar för biståndsgivarna.

Biståndsministern svarar att revisionen av de svenska biståndsmedlen görs av internationella auktoriserade revisionsbyråer, men då är mina frågor till biståndsministern: Hur har uppdragen sett ut till dessa revisionsbyråer? Gäller det bara siffergranskning? Sker en dokumentation på plats? Vilka är mottagarna? Är det NGO:er, som man har superkoll på, eller är det organisationer som är PA:s förlängda arm? Arafat undertecknar varenda check med sin egen penna. Hur görs uppföljningen av revisionerna? Och hur kan regeringen veta att militärpoliserna inte får något

*Svar på
interpellationer*

stöd av Sverige? Det finns fjorton olika grenar av militärpolisen. Allt detta kostar pengar.

Anf. 100 BERNDT EKHOLM (s):

Herr talman! Jag vill ta tillfället i akt och också i denna fråga säga att vi i Sidas styrelse snuddat vid de här frågorna. Så långt jag minns uppfattade vi inte att det var något konstigt med hemligstämpeln, i alla fall inte såsom vi fick informationen. Jag delar också den bedömning som ges i svaret i det sammanhanget.

Men jag förstod också att debatten skulle bli vidare än just denna fråga, och därför vill jag försäkra mig om att vi inser hur viktigt det stödet är som palestinierna på olika sätt får. De är mycket hårt trängda, inte minst med tanke på det som händer i Gaza i dag, och situationen ger inte utrymme för någon perfektionism. Man måste inse att om man lever under de omständigheter som palestinierna gör i dag, särskilt i Gaza, kan inte allting fungera perfekt, utan oegentligheter förekommer också. Sådant har vi problem med i alla biståndsländer, och i den här situationen är det kanske än mer naturligt. Men självklart ska vi på olika sätt försöka bekämpa det.

Vi har i andra sammanhang sett medieuppgifter som överdramatiserat utvecklingen i Palestina. Det är en mycket komplex verklighet, och här diskuterar vi två helt ojämlika parter. I ett sammanhang diskuterar vi bland annat stödet till olika förhandlingar som pågår, och jag tycker att det är oerhört angeläget att det stöd som verkligen är inriktat på fred, MR och dialog får all den uppbackning som det över huvud taget kan få – och naturligtvis också kritik när det är berättigat.

Det jag vill försäkra mig om från biståndsministerns sida är att vi ger ett fortsatt ambitiöst stöd till fredsprocessen. Det stödet kan inte bara ges i någon allmän form till det palestinska folket, utan om vi ska ha en fredsprocess i gång måste det ges till den palestinska myndigheten. Jag kan därför inte tänka mig att vi skulle upphöra med allt stöd till den palestinska myndigheten. Det är en fullständigt orealistisk tanke.

Jag ser att det i ministerns svar talas om obundet stöd, men stödet är ju inte obundet om vi ger det till fredsprocessen. Det måste riktas så att den palestinska myndigheten använder det till just detta. Jag vill, som sagt, försäkra mig om att biståndsministern är beredd att fortsatt stödja fredsprocessen.

Sedan ställer jag naturligtvis upp på all kritik mot korruption och missriktad politik. Jag vill bara skapa ett rum för vari detta sker. Och kanske är det något kritiskt när vi talar om att palestinierna behöver all hjälp för att vända sig mot korruptionen samtidigt som ingen säger att vi bakom allt detta har en stenhård ockupationspolitik från den israeliska statens sida. Den måste vi också tala i klartext om. Att rikta kritik mot palestinierna är korrekt, men kritisera också hur israelerna uppträder exempelvis i Gaza med utomrättsliga avrättningar och så vidare. Det är oacceptabelt.

Jag tycker alltså att vi ska försöka hålla en balanserad diskussion, men jag ställer naturligtvis upp på den kritik som är rättmätig mot den palestinska myndigheten när det gäller handhavande av medel och liknande.

Anf. 101 EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Låt mig få börja med att påpeka att min tvekan inte handlar om stödet till palestinierna i sig utan sättet det genomförs på. Mitt syfte har hela tiden varit att säkerställa att pengarna verkligen går till den palestinska fattiga befolkningen, som är i stort behov av hjälp, och att våra skattemedel används på rätt sätt.

Det här har ju varit en infekterad fråga sedan mycket lång tid. Biståndsministern och jag hade så sent som i våras en interpellationsdebatt angående denna fråga. Det intressanta är att man hela tiden förändrar svaren som ges. Ena gången är det Sida som hemligstämplat och andra gånger är det UD som gjort det. Det varierar helt enkelt.

Jag fick inget svar då, och därför har jag och Gunnar Hökmark gjort en KU-anmälan om detta. Jag kommer nu att läsa direkt ur den anmälan. I sin rapport säger nämligen Sune Persson att ”nedskärning bör ske i det svenska biståndet till Västbanken och Gaza. Biståndet till det palestinska civila samhället bör fortsätta. Alls inga svenska biståndsmedel bör ges direkt till den korruperade Palestinska Myndigheten.”

Det intressanta är att dagarna innan rapporten skulle presenteras hemligstämplades den, och en tid därefter, trots rapportens slutsatser, reste dåvarande biståndsministern Pierre Schori till Arafat i Ramallah med löfte om ytterligare 158 miljoner kronor i bistånd till den palestinska myndigheten. Han bjöd också in Arafat till besök i Stockholm.

I våras var det här väldigt oklart. Det har varit det ända tills nu. Därför har vi till konstitutionsutskottets granskning anmält frågan om enskilt statsråd tog initiativ till hemligstämplingen och vad syftet i så fall var.

Vidare har man, trots återkommande kritik från flera internationella organisationer – den svenska rapporten handlar ju inte bara om Sverige utan även om andra som misstänker att den palestinska myndigheten förskingrat biståndsmedel i terroryfte eller för privat bruk – inte upphört att anslå pengar till myndigheten. Det gäller, som jag sade, ett flertal länder.

Jag vill nu fråga: Varför tillåter vi att korruptionen och maktmissbruket får fortsätta? Är det inte dags att ompröva formen av bistånd till Palestina? Vi har en ny biståndsminister som inte var med på den tiden, och som kanske kan tänka sig att tänka lite annorlunda. Det måste väl finnas några andra än den palestinska korrupta myndigheten att kanalisera pengarna till. Och jag tror inte, som Berndt Ekholm, att vi måste ge pengarna till just den. Det måste finnas andra goda människor i Palestina som också kan klara av att stödja en fredsprocess.

Anf. 102 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Herr talman! Tack för interpellationen och en intressant diskussion om ett mycket viktigt ämne.

Situationen för palestinierna på Västbanken och i Gaza är förskräcklig ur alla perspektiv. Sedan den andra intifadan påbörjades år 2000 har fattigdomen nästan dubblats. Över 60 % av befolkningen lever i dag på mindre än 2 dollar om dagen. Arbetslösheten omfattar över hälften av befolkningen. Fattigdomen har i princip dubblats på tre och ett halvt till fyra år. Situationen är förskräcklig för många människor, och ekonomin är totalt lamslagen.

I ett sådant perspektiv ska man fundera på att Sune Perssons rapport lades fram för sju år sedan, 1997. Då var situationen helt annorlunda. Trots det var det många av rekommendationerna i Sune Perssons rapport som Sida valde att följa. Det är Sida som väljer medlen vid genomförandet av det bilaterala biståndet.

Till exempel utgår inget obundet budgetstöd till den palestinska myndigheten. Det bistånd som går till Palestina är i form av projekt till lokala myndigheter genom andra kanaler, genom enskilda organisationer direkt till dem som genomför utbildningen, till barn eller till hälsovården och så vidare. Det är den typen av medel som är lätt att följa med en revision och den typen av uppföljning som vi gör i allt bistånd.

Allt bistånd är offentliga medel och ska följas noggrant. Det ska komma till den målsättning som är uppsatt. Därför använder sig Sida, och för den delen Utrikesdepartementet i de fall det är multibistånd som går genom FN-systemet, av stora auktoriserade revisionsbyråer som följer upp såväl ekonomiskt som verksamhetsmässigt, även om en stor del av den verksamhetsmässiga uppföljningen självklart får göras av andra konsultbyråer, andra biståndsgivare och så vidare. Det får vara både auktoriserade revisorer och andra specialister på vissa områden för att verkligen se till att verksamheten uppfyller målsättningarna. Det blir verksamhetsmässig och ekonomisk uppföljning.

Hemligstämplingen har, såvitt jag förstår, skett på Sida. Vad som skedde i korridorerna 1997 kan jag inte uttala mig om. Jag har inte sett i några papper vad som hände på den tiden. Vi har ingen kunskap om det. Hemligstämplingen skedde på Sida, och jag har inga andra kunskaper än det.

En hemligstämpling är ingenting annat än en varningssignal och var vid det tillfället, 1997, ett sätt att säga att det finns personer och saker i den här rapporten som skulle skada Sveriges möjlighet att vara en partner i ett fredsförhandlande arbete. Det var det som hemligstämplingen i huvudsak handlade om.

Dock följdes också, som jag sade i inledningen till det här svaret, ett flertal av de administrativa kanalvalen vad gäller biståndsarbetet. Man använde sig av en kraftigt ökad mängd enskilda organisationer och andra kanaler för biståndet just av det skälet. Att säga att rekommendationerna inte har följts är faktiskt felaktigt. Det tycker jag att man ska komma ihåg.

Just för att det har varit en del problem med korruption och att andra givares pengar har hamnat på fel ställen har både Världsbanken och EU genomfört olika uppföljningar av hur den ekonomiska hanteringen har skett av de medel som har gått till olika delar av det palestinska folkets väl och ve.

Bland annat har EU:s utvärderingskontor OLAF lämnat en preliminär rapport om det budgetstöd som EU lämnar. Man säger klart och tydligt att det inte finns några problem med pengarna. Det är en preliminär rapport. Den slutgiltiga rapporten kommer inom kort.

Jag återkommer med det jag inte hunnit med.

Anf. 103 CECILIA WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag tvingas konstatera att Sverige genom detta agerande med ensidigt stöd till den palestinska myndigheten faktiskt har diskvali-

ficerat sig själv från en medlarroll i Mellanösternkonflikten, den konflikt som eskalerade i och med den andra intifadans utbrott 2000.

År 1997 pågick fortfarande en fredsprocess. Det vill jag påminna biståndsministern om. Hade man fortsatt förhandlingarna om ett fredsavtal efter Camp David år 2000 hade förmodligen den palestinska staten redan varit förverkligad, och två folk hade kunnat leva sida vid sida i stället för dagens terrorkrig som skördar enorma offer av död och våld på båda sidor.

Hade den palestinska myndigheten motverkat och hejdat terroristerna och attackerna mot civila israeliska mål hade det troligen funnits ett fungerande samhällsbygge, en rimlig ekonomi och skolor att ge stöd till. Då hade vägen till fred och demokrati varit öppen.

Jag tror inte, herr talman, att Sida medvetet stöder korruption eller terror, inte på något sätt. Men Sida måste förstärka kontrollen av de pengar som förmedlas till den palestinska myndigheten.

Det finns andra internationella utvärderare, bland annat en i Storbritannien, som har tittat närmare på detta och som konstaterar att pengar försvinner i den korrupta palestinska myndighetens djupa svarta hål. Det kanske vore idé för Sida att också intensifiera det arbetet.

Jag tror som sagt inte att det finns någon korruption eller terror som man medvetet stöder. Men det finns en överslätande acceptans och en slapp låt-gå-mentalitet som tyder på en bristande respekt för både den mottagande befolkningen och för oss skattebetalare som vill tro att våra biståndsmedel ska komma den hårt sargade befolkningen till del och i någon mån ge upprättelse.

Anf. 104 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Herr talman! Vi är alla här i kammaren överens om att bistånd ska och kan ges till fattiga, till kvinnor och till utbildning. Men frågan i dag är om pengarna till det palestinska folket verkligen går dit vi tror att det ska gå. Jag delar inte biståndsministerns uppfattning att de gör det.

Ett exempel är bland annat att 169 EU-parlamentariker 2003 skrev en motion för att undersöka medlen från EU till PA. Världsbankens topp-tjänsteman Nigel Roberts skriver att år 1993 har 10 miljarder dollar getts till PA. Han beskriver det som att detta bistånd är det högsta per capita någonsin i historien.

När biståndsministern hänvisar till OLAF ska vi också veta att när de godkände den här rapporten var det med minsta möjliga marginal, 51 % mot 49 %. Det innebär att det finns mycket kritik mot det som sker i Palestina.

Jag undrar återigen: När ska vi ställa krav som kan följas upp? Om man nu väljer internationella stora revisionsbyråer så måste vi också kunna följa upp dem.

Och när ska vi se den korruption som finns i Palestina och se att det är just deras ledare som gör att det moraliska förfallet är som det är? Vi gör som PA. Allt dåligt skyller man på Israels ockupation.

Men de själva har ju också ett ansvar i den här delen. När ska de ta ansvaret för alla de pengar som de får? Det enda de gör är att de sätter upp säkerhetspoliser, 40 000 var det 1997. Jag tror säkert att det antalet är större i dag. Det kan inte vi låta skattebetalarnas pengar gå till när vi

Prot. 2004/05:12
12 oktober

Svar på
interpellationer

säger och tror att de går till utbildning, till barn, till social service och så vidare. Det är inte militärpolis vi ska låta pengarna gå till.

Anf. 105 BERNDT EKHOLM (s):

Herr talman! Jag delar naturligtvis uppfattningen att vi ska angripa all form av missbruk. Även om palestinierna arbetar under extremt svåra förhållanden tycker jag att vi från svensk sida ska tala klartext om missbruk och om korruption. De ska ta sitt eget ansvar även om förhållandena är svåra. Och vi ska tala klartext med israelerna om kravet på deras politik.

När vi nu är inne på fredsprocessen helt allmänt vill jag ändå ha sagt att en del beskriver det erbjudande som Israel – under Baraks tid var det väl – gav palestinierna som så väldigt generöst. Det tycker jag är en överdrift. Ur israelisk synpunkt kanske det var generöst. Ur palestinsk synpunkt var det inte det.

Det är ganska rimligt att palestinierna vill återgå till 1967 års gränser. Det fick de inte i det förslaget, utan Palestina var indelat i en mängd olika områden, skilda från varandra, om jag har fått det rätt beskrivet för mig. Då måste man ha en viss förståelse för det.

Jag tillhör ändå dem som tycker att Arafat inte kan diplomatin. Han är en frihetskämpe helt enkelt men kan inte omsätta detta till sådan diplomati som krävs för att nå framgång. Jag tycker att det var synd att man inte antog erbjudandet för att komma vidare. Men det finns förklaringar till det också.

Sedan är jag väldigt angelägen om att vi inser att fredsprocessen inte kan drivas av frivilligorganisationer och organisationer utanför. Vi måste acceptera, tycker jag, att vi har en palestinsk myndighet som driver fredsprocessen. Och vi måste, enligt min åsikt, kunna ge den palestinska myndigheten i det fallet ett bundet stöd för att kunna driva fredsprocessen vidare. Det skulle vara till väldigt skada om inte den palestinska myndigheten får det stödet för att kunna driva fredsprocessen.

Anf. 106 EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Den här debatten är väldigt intressant. Vi ser hur Cecilia Wikström å ena sidan säger att det var dåvarande biståndsministern, vår nuvarande biståndsminister säger att det var Sida. Hemligstämplingen i sig får vi svar på i och med anmälan till konstitutionsutskottet. Då kommer sanningen fram, får vi hoppas.

Det handlar också om att vi visst ger bistånd till den palestinska myndigheten. Till en liten del gör vi det. Det finns en organisation som heter NSU, Negotiation Support Unit. De har direkt kanal med Palestinska myndigheten. Dit ger vi bistånd och har gjort tidigare för att stödja dem i kompetensen för att kunna föra fredssamtal, ett gott syfte. Men det har ju spruckit sedan den andra intifadan startade. Just nu händer ingenting sådant vad gäller NSU. Vi kan säga att Sverige inte ger någonting direkt. Vi ger det via ett institut i England tillsammans med England, Norge, Danmark och Holland. Institutet heter Adam Smith Institute. Det går inte helt direkt, men det är bara ordvrängeri. Vi ger fortfarande pengar till Palestinska myndigheten. Intressant är också att utvärderingen av det här endast har skett via internrevision.

Herr talman! Sverige har, som jag har förstått det, velat vara ett av de mest transparenta länderna i världen. Dessutom är vi ett av de länder som säger sig gå i fronten mot korruption. Jag skulle vilja gå ett steg längre och säga att vi ska ha nolltolerans mot korruption. Man kan tycka att uttrycket är väl uttjat, men det fyller sitt syfte. Noll tolerans ska det vara mot något vi inte accepterar. Jag inser också att det ofta är svåra bedömningar, chans eller risktagande – hur man vill se det – att ge bistånd i korrupta miljöer. Tyvärr är det också så att det oftast är i de miljöerna som biståndet behövs som bäst. Då kan man råka ut för att pengarna används på fel sätt. Det är då icke desto mindre viktigt att vi analyserar rapporterna vi får noga och lyssnar och tar till oss kunskap.

Min fråga till biståndsministern är: Anser inte biståndsministern att nuvarande form av anslag undergräver eller åtminstone förhalar fredsprocessen? Vi behöver ställa mer krav på både Israel och Palestina.

Anf. 107 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Herr talman! Tack för alla frågor och påståenden, tänkte jag säga, men det kanske låter fel. Inlägg, ska jag säga.

Vad som händer i regionen just nu är väl snarast att fredsprocessen, om man ska vara diplomatisk, är sovande, i princip nästan totalt insomnad. Det vi försöker göra med biståndet är, som jag sade i min inledning, att stötta möjligheter att få tillbaks en fredsprocess. Det är då, precis som Berndt Ekholm sade, oerhört viktigt att det finns en part. Det måste finnas en part på båda sidorna. En liten del av målet med det svenska biståndet är att skapa möjligheter för att det ska finnas en part att förhandla med. Parten i det här sammanhanget måste vara någon del av ett palestinskt offentligt sammanhang, någon del av det som vi i det här sammanhanget kallar för den palestinska myndigheten.

Det går inget obundet budgetstöd till den palestinska myndigheten. Jag har nu sagt det tre eller fyra gånger. Det går projektstöd genom lokala delar av palestinsk offentlig förvaltning. Det går inget obundet budgetstöd till den palestinska myndigheten.

Vi kan därför följa de svenska biståndsmedlen alldeles utmärkt i de olika delarna dit pengarna går. Vi skickar inte en klumpsumma, utan det är olika summor. Det känner jag mig helt trygg i. Det är precis som Ewa Björling har sagt, Cecilia Wikström, Annelie Enochson, och Berndt också för den delen: Korruption är alltid fel. Det är alltid fel. Pengarna ska komma fram till det de är ämnade för. I det här sammanhanget ska de stötta människor som är fattiga och har hamnat i en större fattigdom på grund av den andra intifadan, på grund av avspärningar, på grund av ockupationen och delvis också på grund av en dålig hushållning och dåligt politiskt ledarskap på den palestinska sidan. Det är delvis självförvållat, delvis förvållat av avspärningarna.

Som sagt: Korruption är alltid fel. Från det internationella samfundet bestämde man sig för några år sedan att gemensamt titta på hur den ekonomiska förvaltningen hanterades. Som ett resultat av detta genomförde IMF ett samarbete med den palestinske finansministern Salam Fayyad som har lett till att IMF nu dristar sig till att beskriva finansministeriet på följande sätt. Nu är det engelska, men det förstår ni.

”Over a short period of time, these reforms have placed the Palestinian Authority to a level of fiscal responsibility, control, and transpa-

rency which rivals the most fiscally advanced countries in the region.” IMF, Världsbanken, EU, och så vidare, har ett högt förtroende för finansministeriets sätt att hantera pengarna. Det känns väldigt bra att veta det, trots att Sverige inte har skickat något obundet budgetstöd till finansministeriet.

Den OLAF-utvärdering som jag pratade om har ännu ingen tagit ställning till. Den har inte publicerats i en slutrapport, utan den kommer inom kort. En preliminär rapport, en ny OLAF-utvärdering kom den 10 augusti i år. Slutrapporten kommer att komma under hösten. Vi försökte komma på datumet här. Vi är lite osäkra på exakt när under hösten. Men det kommer en OLAF-utvärdering under hösten. De preliminära slutsatserna i den rapporten är att man inte kan se några som helst antydningar till att EU:s medel har kommit i fel fickor. De har kommit till de mål och den verksamhet pengarna var avsatta för. Det är alltså en ny OLAF-utvärdering som ingen ännu har tagit ställning till.

Vad gäller NSU är det precis som Ewa Björling sade. Adam Smith Institute får pengarna från Sverige för att hantera detta. Man köper konsulter, utbildningar och andra sådana saker. Självklart har man kontakt med den palestinska myndigheten om det är den palestinska myndigheten som på något sätt ska vara förhandlingspart. Det är till dem underlaget ska tas fram.

Anf. 108 CECILIA WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag tror att vi kan konstatera att vi är överens alla här inne i kammaren om att Sida är en viktig myndighet, eftersom Sida förmedlar Sveriges omfattande bistånd till behövande människor som inte har det så bra som vi. Men vi måste också komma ihåg att i en demokrati ska all offentlig verksamhet och all makt granskas. Det gäller politiker, revisorer och utredningar. Detta ska granskas av allmänheten på olika sätt. Bara då kan biståndet ges en ökad legitimitet. Det är nödvändigt.

Frågorna när det gäller Sveriges bistånd till palestinierna är inte nöjaktigt besvarade i kvällens debatt. Även om ministern hävdar motsatsen vill jag understryka det. Jag måste säga, herr talman, att jag blir ledsen när jag hör Berndt Ekholm säga att Arafat inte kan diplomati och att han är en frihetskämpe. Det är väl ändå ganska hemskt att höra det. Det är klart stötande och ett understatement att påstå att Arafat inte kan diplomati. Arafat är en korrupt ledare av den palestinska myndigheten och ägnar sig åt totalitär maktkontroll och maktutövning. Det måste bli sagt.

Vilka signaler ger biståndsministern när hon inte vill säga ett enda ord om vad det är som ligger bakom den växande fattigdomen på de palestinska territorierna, den extremism som har skadat det palestinska folket så vansinnigt? Carin Jämtin säger ingenting i klartext om att behovet av stöd har ökat våldsamt till följd av terrorismen och den andra intifadans utbrott. Fanatikerna tillåts ta över. Genom den här debatten i kväll har Sverige än en gång missat en viktig möjlighet att ge moraliskt stöd till det palestinska folket vars tragedier har drivits fram av egen korrupt ledning och terroristaktioner.

Anf. 109 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Herr talman! Jag håller helt med Cecilia Wikström. Alla biståndspengar ska precis som alla andra offentliga medel granskas, kontrolleras

och återrapporteras. Det är allas vår rättighet att få veta att pengarna använts på det sätt som har beslutats, att det kommer målsättningarna till del.

Jag tycker att jag har försökt svara på frågorna, och jag hoppas det hela kanske kan klargöras med skriftväxling eller på annat sätt om du har återstående frågor.

Prot. 2004/05:12
12 oktober

Jag vill också klargöra att jag självfallet tycker att terrorism och våldsmetoder i alla sammanhang är felaktigt. Det svenska biståndet handlar just om att skapa möjlighet för en fortsatt eller återupptagen fredsprocess, där det finns förhandlingsparter på båda sidor.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2004/05:FPM7 Kommissionens förslag till förordning om upprättandet av ett frivilligt system med FLEGT-licenser för import av timmer till Europeiska gemenskapen *KOM(2004)515* till miljö- och jordbruksutskottet

2004/05:FPM8 Reform av EU:s marknadsordningar för frukt och grönsaker? *KOM(2004)549* till miljö- och jordbruksutskottet

2004/05:FPM9 Vitbok om tjänster av allmänt intresse *KOM(2004)374* till näringsutskottet

18 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämnds-sammanträden

Förste vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträden fredagen den 10 och fredagen den 17 september inkommit.

19 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2004/05:14 till utrikesutskottet

20 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Propositioner
2004/05:17 Kommunal medverkan i landstingens sjuktransporter
2004/05:20 Skatteavtal mellan Sverige och Chile m.m.
2004/05:22 Diskriminering inom det sociala området på grund av sexuell
läggning
2004/05:26 En ny åklagarorganisation

Motioner

med anledning av prop. 2004/05:2 Makt att bestämma – rätt till välfärd

- 2004/05:Kr1 av Kent Olsson m.fl. (m)
- 2004/05:Kr2 av Axel Darvik m.fl. (fp)
- 2004/05:Kr3 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd)
- 2004/05:Kr4 av Birgitta Sellén m.fl. (c)

med anledning av prop. 2004/05:3 Vissa ändringar på spel- och lotteri-
området

- 2004/05:Kr5 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd)
- 2004/05:Kr6 av Siv Holma m.fl. (v)

med anledning av prop. 2004/05:5 Vårt framtida försvar

- 2004/05:Fö1 av Håkan Larsson (c)
- 2004/05:Fö2 av Krister Hammarbergh (m)
- 2004/05:Fö3 av Agne Hansson (c)
- 2004/05:Fö4 av Sonia Karlsson (s)
- 2004/05:Fö5 av Sverker Thorén (fp)
- 2004/05:Fö6 av Lennart Beijer (v)
- 2004/05:Fö7 av Camilla Sköld Jansson (v)
- 2004/05:Fö8 av Lars Ohly m.fl. (v)
- 2004/05:Fö9 av Marie Engström och Peter Pedersen (v)
- 2004/05:Fö10 av Nils Fredrik Aurelius (m)
- 2004/05:Fö11 av Jan-Evert Rådström (m)
- 2004/05:Fö12 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s)
- 2004/05:Fö13 av Roger Tiefensee och Liselott Hagberg (c, fp)
- 2004/05:Fö14 av Kenneth Johansson (c)
- 2004/05:Fö15 av Chatrine Pålsson (kd)
- 2004/05:Fö16 av Johnny Gylling (kd)
- 2004/05:Fö17 av Sven Bergström (c)
- 2004/05:Fö18 av Kerstin Lundgren (c)
- 2004/05:Fö19 av Rune Berglund och Gunnar Sandberg (s)
- 2004/05:Fö20 av Maria Öberg m.fl. (s)
- 2004/05:Fö21 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m, fp, kd, c)
- 2004/05:Fö22 av Viviann Gerdin (c)
- 2004/05:Fö23 av Reynoldh Furustrand m.fl. (s)
- 2004/05:Fö24 av Anna Grönlund Krantz (fp)
- 2004/05:Fö25 av Eva Flyborg m.fl. (fp, m, kd, c)
- 2004/05:Fö26 av Lilian Virgin och Carina Grönhagen (s)
- 2004/05:Fö27 av Runar Patriksson (fp)
- 2004/05:Fö28 av Ulf Holm m.fl. (mp)

med anledning av skr. 2004/05:4 Sveriges politik för global utveckling

- 2004/05:U3 av Lotta Hedström (mp)
- 2004/05:U4 av Agne Hansson m.fl. (c)
- 2004/05:U5 av Rosita Runegrund m.fl. (kd)

21 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 7 oktober

2004/05:43 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesminister Laila Freivalds
Vapenembargot mot Folkrepubliken Kina

2004/05:44 av *Erik Ullenhag* (fp) till kulturminister Pär Nuder
Socialdemokraternas samarbete med Vänsterpartiet

den 8 oktober

2004/05:45 av *Mikael Oscarsson* (kd) till försvarsminister Leni Björklund
Etableringen av flygskolan i Linköping

2004/05:46 av *Charline Pålsson* (kd) till statsrådet Ylva Johansson
Larmet om läkemedlet Vioxx

2004/05:47 av *Mikael Oscarsson* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds
Irans kärnvapenutveckling

2004/05:48 av *Gunnar Axén* (m) till kulturminister Pär Nuder
Det fortsatta samarbetet med Vänsterpartiet

den 11 oktober

2004/05:49 av *Erik Ullenhag* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Svenska medborgare och utrikesdepartementets agerande

2004/05:50 av *Martin Andreasson* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Assisterad befruktning vid privata kliniker

2004/05:51 av *Gunnar Axén* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Stockholms läns landsting och omstruktureringsstödet

2004/05:52 av *Linnéa Darell* (fp) till socialminister Berit Andnor
Försäkringskassornas handläggningstider

2004/05:53 av *Stefan Attefall* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Parabolantennor

2004/05:54 av *Tobias Krantz* (fp) till statsrådet Gunnar Lund
Myndighetsexpansionen

2004/05:55 av *Allan Widman* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Försvarets snabbinsatsförmåga

Interpellationerna 2004/05:43 och 44 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 12 oktober.

Övriga interpellationer redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 oktober.

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 1 oktober

2004/05:74 av *Lennart Gustavsson* (v) till näringsminister Leif Pagrotsky

Näringspolitiska insatser vid förändrad statlig verksamhet

2004/05:75 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Barbro Holmberg
Väntetider hos Migrationsverket

den 4 oktober

2004/05:76 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesminister Laila Freivalds
Folkrepubliken Kinas vice premiärminister Wu Yis besök i Sverige

2004/05:77 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till statsrådet Barbro Holmberg
Asylsökandes rätt att arbeta även efter ett avslag

2004/05:78 av *Lena Adelsohn Liljeroth* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Krav för skärpta straff för kat

den 5 oktober

2004/05:79 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Morgan Johansson
Spelvanor

2004/05:80 av *Staffan Danielsson* (c) till utrikesminister Laila Freivalds
Den svenske journalisten Dawit Isaak

den 7 oktober

2004/05:81 av *Sonja Fransson* (s) till statsrådet Barbro Holmberg
Asylsökandes rätt att arbeta

2004/05:82 av *Jeppe Johnsson* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Frigivning av fångar med missbruksproblem

2004/05:83 av *Anders Sjölund* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Nya förmånsrättslagen

2004/05:84 av *Maud Olofsson* (c) till statsminister Göran Persson
Åtgärder för att minska bidragsberoendet

2004/05:85 av *Cecilia Wikström* (fp) till kulturminister Pär Nuder
Hyreskostnadsfaktorn vid PLO-omräkning

2004/05:86 av *Birgitta Ahlqvist* (s) till socialminister Berit Andnor
Sjukförsäkringen

den 8 oktober

2004/05:87 av *Rosita Runegrund* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds
Svensk handel med Kina

2004/05:88 av *Ola Sundell* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Kriminalvårdsstyrelsens ansvar för häktessituationen i Östersund
2004/05:89 av *Luciano Astudillo* (s) till finansminister Bosse Ringholm
Öresundsintegration
2004/05:90 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till statsrådet Ylva Johansson
Landstingens självbestämmande
2004/05:91 av *Mona Jönsson* (mp) till statsrådet Hans Karlsson
Pengar till rehabilitering

den 11 oktober

2004/05:92 av *Inger René* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Kat
2004/05:93 av *Martin Andreasson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Parlamentarisk utredning om könsneutral äktenskapslagstiftning
2004/05:94 av *Annelie Enochson* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Det ökade antalet våldtäkter
2004/05:95 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Ylva Johansson
Psykologstöd i stället för medicin
2004/05:96 av *Gunnar Axén* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Förmögenhetsskatt

den 12 oktober

2004/05:97 av *Carina Hägg* (s) till utrikesminister Laila Freivalds
FN:s omorganisering av samordningsansvar
2004/05:98 av *Mariam Osman Sherifay* (s) till utrikesminister Laila Freivalds
Sveriges agerande för att stoppa den israeliska offensiven
2004/05:99 av *Gunnar Nordmark* (fp) till statsrådet Mona Sahlin
Jämställd utnämningsspolitik
2004/05:100 av *Ulrik Lindgren* (kd) till socialminister Berit Andnor
Försäkringskassans försenade utbetalningar
2004/05:101 av *Anita Brodén* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Förändrad attityd till sjukförsäkringen
2004/05:102 av *Cecilia Wigström* (fp) till näringsminister Leif Pagrotsky
Utredning av utlokalisering av statliga verk

Frågorna 2004/05:74–91 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 12 oktober.

Övriga frågor redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 oktober.

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 4 oktober

2004/05:52 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till utrikesminister Laila Freivalds
Förföljelser mot religiösa i Tibet

den 5 oktober

2004/05:63 av *Anna Grönlund Krantz* (fp) till finansminister Bosse
Ringholm
Beskattningen av ideella organisationer

den 6 oktober

2004/05:34 av *Jan-Evert Rådström* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Översvämningarna i Hagforsområdet

2004/05:53 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till justitieminister Thomas Bod-
ström

Polisens information till brottsoffer

2004/05:54 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till statsrådet Ylva Jo-
hansson

S:t Görans sjukhus

2004/05:55 av *Erling Bager* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Säve och samordnat samhällsansvar för sjöräddningen

2004/05:57 av *Ulf Holm* (mp) till jordbruksminister Ann-Christin
Nykvist

Ursprungsmärkning

2004/05:58 av *Åsa Domeij* (mp) till näringsminister Leif Pagrotsky
Fossilgasledning till Trelleborg

2004/05:59 av *Christina Berlin* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Tågtrafiken i Mälardalen

2004/05:60 av *Christina Berlin* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Bredbandssatsningar

2004/05:61 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Invandrarkvinnors rätt till skilsmässa

2004/05:62 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till utbildningsminister
Thomas Östros

Försöksdjur i undervisningen

2004/05:64 av *Lars Wegedal* (s) till kulturminister Pär Nuder
300-årsjubileet av Carl von Linnés födelse

2004/05:65 av *Charline Pålsson* (kd) till finansminister Bosse Ringholm
Skatten på vin

2004/05:66 av *Jeppe Johnsson* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Att kriminalisera smygfilmning

2004/05:68 av *Gustav Fridolin* (mp) till statsrådet Carin Jämtin
Skuldavskrivning

2004/05:69 av *Lotta N Hedström* (mp) till statsrådet Carin Jämtin
Finansiering för att uppnå millenniemålen

2004/05:71 av *Runar Patriksson* (fp) till näringsminister Leif Pagrotsky
Etableringsstöd till glesbygden

2004/05:72 av *Bertil Kjellberg* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Stöd till Ånge kommun

2004/05:73 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Hot och våld mot anställda på anstalter

2004/05:74 av *Lennart Gustavsson* (v) till näringsminister Leif Pagrotsky

Näringspolitiska insatser vid förändrad statlig verksamhet

den 8 oktober

2004/05:67 av *Gunilla Carlsson* i Tyresö (m) till utrikesminister Laila Freivalds

Valövervakare i Libanon

2004/05:70 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Ett självständigt Västsahara

Svar inkomna den 4, 5 och 6 oktober redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 12 oktober.

Svar inkomna den 8 oktober redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 oktober.

24 § Kammaren åtskildes kl. 21.01.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 15.52,
av andre vice talmannen därefter till och med 14 § anf. 83 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Återtagande av plats i riksdagen.....	1
3 § Anmälan om ledigheter	1
4 § Ansökan om ledighet	1
5 § Meddelande om information från regeringen.....	2
6 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	2
7 § Svar på interpellation 2004/05:35 om ersättningsjobb till Värmland.....	3
Anf. 1 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	3
Anf. 2 MARIE ENGSTRÖM (v)	4
Anf. 3 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	5
Anf. 4 MARIE ENGSTRÖM (v)	6
Anf. 5 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	7
Anf. 6 MARIE ENGSTRÖM (v)	7
Anf. 7 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	8
8 § Svar på interpellationerna 2004/05:6, 7, 8, 9 och 10 om stopplagen.....	9
Anf. 8 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	9
Anf. 9 KERSTIN LUNDGREN (c).....	10
Anf. 10 MATS ODELL (kd).....	11
Anf. 11 KENNETH JOHANSSON (c)	12
Anf. 12 ERIK ULLENHAG (fp).....	13
Anf. 13 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	14
Anf. 14 CATHERINE PERSSON (s).....	15
Anf. 15 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	16
Anf. 16 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	17
Anf. 17 KERSTIN LUNDGREN (c).....	18
Anf. 18 MATS ODELL (kd).....	19
Anf. 19 KENNETH JOHANSSON (c)	20
Anf. 20 ERIK ULLENHAG (fp).....	21
Anf. 21 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	22
Anf. 22 CATHERINE PERSSON (s).....	23
Anf. 23 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	24
Anf. 24 KERSTIN LUNDGREN (c).....	25
Anf. 25 MATS ODELL (kd).....	25
Anf. 26 KENNETH JOHANSSON (c)	26
Anf. 27 ERIK ULLENHAG (fp).....	27
Anf. 28 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	27
Anf. 29 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	28
9 § Svar på interpellation 2004/05:18 om psykiatrivården	29
Anf. 30 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	29
Anf. 31 GÖRAN LINDBLAD (m).....	30
Anf. 32 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	31
Anf. 33 GÖRAN LINDBLAD (m).....	31
Anf. 34 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	32

Anf. 35 GÖRAN LINDBLAD (m)	33
Anf. 36 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	33
10 § Svar på interpellation 2004/05:20 om Jordbruksverkets konkurrens med privata företag	33
Anf. 37 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	33
Anf. 38 HANS BACKMAN (fp)	34
Anf. 39 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	35
Anf. 40 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	36
Anf. 41 HANS BACKMAN (fp)	37
Anf. 42 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	38
Anf. 43 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	38
Anf. 44 HANS BACKMAN (fp)	39
Anf. 45 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	40
Ajournering	40
Återupptagna förhandlingar	40
11 § Svar på interpellationerna 2004/05:23 och 32 om framtidsutsikterna för svensk livsmedelsproduktion	40
Anf. 46 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	40
Anf. 47 STAFFAN DANIELSSON (c)	42
Anf. 48 ULF SJÖSTEN (m)	43
Anf. 49 LARS-IVAR ERICSON (c)	43
Anf. 50 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	44
Anf. 51 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	45
Anf. 52 STAFFAN DANIELSSON (c)	46
Anf. 53 ULF SJÖSTEN (m)	47
Anf. 54 LARS-IVAR ERICSON (c)	48
Anf. 55 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	48
Anf. 56 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	49
Anf. 57 STAFFAN DANIELSSON (c)	49
Anf. 58 ULF SJÖSTEN (m)	50
Anf. 59 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	50
12 § Svar på interpellation 2004/05:36 om översynen av socialförsäkringarna	51
Anf. 60 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	51
Anf. 61 KENNETH JOHANSSON (c)	52
Anf. 62 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	53
Anf. 63 KENNETH JOHANSSON (c)	54
Anf. 64 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	55
Anf. 65 KENNETH JOHANSSON (c)	56
13 § Svar på interpellation 2004/05:37 om DHB:s verksamhet	56

Anf. 66	Socialminister BERIT ANDNOR (s)	56
Anf. 67	INGER LUNDBERG (s)	57
Anf. 68	MARIANN YTTERBERG (s)	58
Anf. 69	Socialminister BERIT ANDNOR (s)	59
Anf. 70	INGER LUNDBERG (s)	60
Anf. 71	MARIANN YTTERBERG (s)	61
Anf. 72	Socialminister BERIT ANDNOR (s)	61
Anf. 73	INGER LUNDBERG (s)	61

14 § Svar på interpellationerna 2004/05:33 och 41 om

klassificering av ämnen som kan användas som narkotika 62

Anf. 74	Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	62
Anf. 75	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	63
Anf. 76	ULF SJÖSTEN (m)	64
Anf. 77	BIRGITTA SELLEN (c)	65
Anf. 78	Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	66
Anf. 79	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	67
Anf. 80	ULF SJÖSTEN (m)	68
Anf. 81	BIRGITTA SELLEN (c)	68
Anf. 82	Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	69
Anf. 83	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	70
Anf. 84	ULF SJÖSTEN (m)	70
Anf. 85	Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	70

15 § Svar på interpellation 2004/05:22 om användandet av

svenska biståndsmedel..... 71

Anf. 86	Statsrådet CARIN JÄMTIN (s)	71
Anf. 87	GÖRAN LINDBLAD (m)	72
Anf. 88	BERNDT EKHOLM (s)	72
Anf. 89	EWA BJÖRLING (m)	73
Anf. 90	Statsrådet CARIN JÄMTIN (s)	73
Anf. 91	GÖRAN LINDBLAD (m)	74
Anf. 92	CECILIA WIKSTRÖM (fp)	74
Anf. 93	Statsrådet CARIN JÄMTIN (s)	74
Anf. 94	GÖRAN LINDBLAD (m)	75
Anf. 95	EWA BJÖRLING (m)	75
Anf. 96	Statsrådet CARIN JÄMTIN (s)	75

16 § Svar på interpellation 2004/05:30 om Sidas stöd till

palestinierna 76

Anf. 97	Statsrådet CARIN JÄMTIN (s)	76
Anf. 98	CECILIA WIKSTRÖM (fp)	77
Anf. 99	ANNELIE ENOCHSON (kd)	78
Anf. 100	BERNDT EKHOLM (s)	78
Anf. 101	EWA BJÖRLING (m)	79
Anf. 102	Statsrådet CARIN JÄMTIN (s)	80
Anf. 103	CECILIA WIKSTRÖM (fp)	81
Anf. 104	ANNELIE ENOCHSON (kd)	82
Anf. 105	BERNDT EKHOLM (s)	82
Anf. 106	EWA BJÖRLING (m)	83
Anf. 107	Statsrådet CARIN JÄMTIN (s)	84

Anf. 108 CECILIA WIKSTRÖM (fp)	85
Anf. 109 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	85
17 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	86
18 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU- nämndssammanträden	86
19 § Hänvisning av ärende till utskott	86
20 § Bordläggning.....	86
21 § Anmälan om interpellationer	88
22 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	89
23 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	91
24 § Kammaren åtskildes kl. 21.01.	92

